

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BAVUL

Hayat bir yolculuktur, yanınızda bulunsun. Ocak 2019 Sayı: 40 Fiyatı: 9 TL KKTC Fiyatı: 10 TL

Zülfü Livaneli
Ataol Behramoğlu
Şükrü Erbaş
Ercan Kesal
Özge Mumcu Aybars
İsmail Saymaz
Şermin Yaşar
Ali Murat İrat
Nevşin Mengü
İrfan Değirmenci
Selen Baranoğlu
Otisabi
Zehra Çelenk
Ayşen Şahin Aksakal
Emre Kongar
Haydar Ergülen
Evrin Kuran
Alpay Erdem
Esin İris
Gökhan Horzum
Murat Tırpan
İbrahim Karaoğlu
Ali Deniz Uslu
Mahmut Çınar
Barış Akpolat
Orhan Aydın
Pınar Ergün
Sedef Orman
Muzaffer Gümüşsu
Sinem Keyik
Y. Emre Ceren
Derya Aydoğan
Burak Ağdemir
Fazıl Lokumcu
Önder Abay

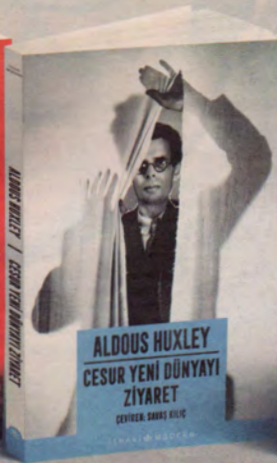
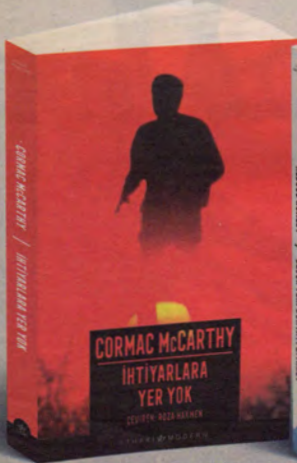
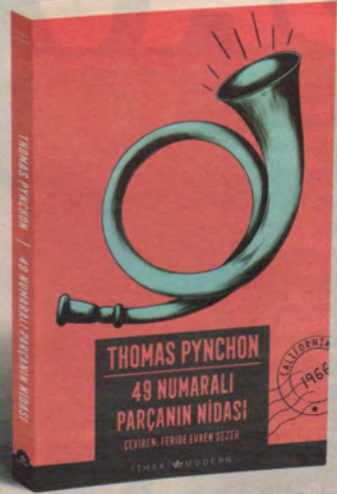
Vurulduk ey halkım, unutma bizi!

Uğur Mumcu

Yazar: Ali & Akşam Sektörsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

YİRMİNCİ YÜZYIL EDEBİYATINA YÖN VEREN
YAZARLAR VE ESERLER İTHAKİ MODERN'DE
BİR ARAYA GELİYOR.

İTHAKİ MODERN
www.ithaki.com.tr

İTHAKİ MODERN

Genel Dağıtım PUNT

Richmet Aksoy Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Fosforlu Bir Yazar:

Suat Derviş

Mutluluk bölünmez bir bütündür. Eğer siz mutlu değilseniz, ben mutlu olamam. Başkalarının mutlu olmadığı bir dünyada tek kişi mutlu olamaz.

Doktor bir babayla seçkin bir aileye mensup mahkemede çalışan bir annenin kızı olan Suat Derviş 1900'lü yılların başında İstanbul'da dünyaya gelir. Asıl adı Hatice Suat olsa da kayıtlara Hatice Saadet olarak geçer. Genç yaşında Fransızca ve Almanca öğrenen yazar iş yaşamına *Alemdar* gazetesinde muhabir olarak 1918 yılında Nâzım Hikmet'in Suat Derviş'in *Hezayan* adlı şiirini gazetesine göndermesiyle başlar.

1921 yılında ilk romanı *Kara Kitap* yayımlanır. *İkdam* gazetesinde kadın sayfası hazırlar ve bu konuda öncü olur. 1923 yılında *Hiç Biri ve Ne Ses Ne Bir Nefes*, 1924 yılında ise *Bir Buhran Gecesi* ve *Fatma'nın Günahı* romanları yayımlanır. 1925 yılında romanları Almanca'ya çevrilmeye başlar.

1927'de Berlin'de konservatuvar eğitimine başlayan Suat Derviş Hanım aynı zamanda Felsefe ve Edebiyat Fakültesi'nde derslere girmeye başlar ve Berlin'de muhabir olarak çalışır. 1928 yılında *Gönül Gibi* romanı yayımlanırken 1930 yılında Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulduğunda partinin bir kanadını oluşturan Kadın Varlığı'nın kurucularından olur. Latin harfleriyle yazdığı ilk eser olan *Emine* 1931 yılında yayımlanır. Bu dönemde milletvekili adaylı olur. 1933'te Türkiye'ye döner ve Vatan, Cumhuriyet gibi gazetelerde çalışmaya başlar. *Onu Bekliyorum* romanı 1934'te, *Onları Ben Öldürdüm* 1935'te, *Baba Oğul* ise 1936'da tefikarlar halinde çeşitli gazetelerde yayımlanır. Bu yıl Montreux Konferansı'nı izlemeye gider ve yurtdışında görevlendirilen ilk kadın gazeteci olur. Tan gazetesinin görevlendirilmesiyle Sovyetler Birliği'ne seyahatler yapar ve toplumcu gerçekçi teorilerden etkilenir. 1937'de yayımlanan romanı *Bu Roman Olan Şeylerin Romani* ile bu değişimi okurlara hissettirir.

1938 yılında *Bir İstanbul Gecesi* 1939'da *Hiç* romanı yayımlanır. 1940 ve 1941 yıllarında Türkiye

Komünist Partisi Genel Sekreteri Reşat Fuat Baraner ile Sosyalist Gerçekçi Yeni Edebiyat dergisini çıkarır. Suat Derviş politik sebeplerle kısa süreliğine tutuklanarak hapse girer. 1944'te *Zeynep İçin, Biz Üç Kardeşiz, Fosforlu Cevriye, Çılgin Gibi* romanları çeşitli gazetelerde tefrika halinde yayımlanmaya devam eder. Aynı yıl *Neden Sovyetler Birliği'nin Dostuyum?* adlı kitapçığı yayımlar. Bundan 1968'e kadar kitapları yayınevlerince yayımlanmaz. Bu dönemde Almanca, İngilizce ve İtalyancadan çeviriler ve editörlük yapar.

1947'de *Büyük Ateş*, 1950'de *Yaprak Kıpırdaması* romanları okurla gazeteler aracılığıyla buluşur.

Bu dönemde Suat Derviş, Emine Hatip, Saadet Hatip gibi takma isimlerle yazar. 1945 yılında Türkiye Komünist Partisi ile ilişkisinden dolayı Suat Derviş ve eşi Reşat Fuat Baraner hapis cezası alır. 1953 yılında İsviçre'ye yerleşir. Avrupa'da çeşitli gazete ve dergilerde yazıları yayımlanır. 1957'de *Ankara Mahpusu* adıyla yeniden yazdığı *Zeynep İçin* romanı *Le Prisonnier d'Ankara* adıyla yayımlanır. Bu eser on sekiz dile çevrilir ve eleştirmenler tarafından oldukça övülür. Bu yıllarda Türkiye'de yayımlatmadığı birçok romanı Avrupa dillerine çevrilir.

1963 yılında ülkeye geri döner. Son romanı *Aksaray'dan Bir Perihan* 1962 - 1963 yıllarında *Gece Postası*'nda tefrika edilir. En bilinen romanı *Fosforlu Cevriye* ve *Ankara Mahpusu* 1968 yılında yayımlanır. Derviş 1970 yılında gözlerinde sağlık problemleri yaşayana kadar yazmaya devam eder. Bu sebeple Moskova'da ameliyat olur. Bu dönemde Neriman Hikmet ve diğer arkadaşlarıyla Türkiye Devrimci Kadınlar Derneği'ni kursa da dernek kapatılır. Sıkıyönetim ilan edildiğinde Suat Derviş gözaltına alınır. Yaklaşık bir yıl sonra *Fosforlu Cevriye*'yi senaryoya dönüştürdükten sonra şeker hastalığı sebebiyle hastaneye kaldırılır ve 23 Temmuz 1972'de İstanbul'da hayatını kaybeder.

Otuza yakın romanı olan pek çok hikâye, makale, eleştiri ve çevirisi yayımlanan Suat Derviş aynı zamanda eserleri yabancı dillere çevrilmiş Türkiye'li ilk yazarlardandır. Kadın hakları alanında mücadele verir. Eserlerinde kadın karakterleri üzerinde toplumda kadın olmak üzerine yazar, kadın karakterleri dönemin anlayışına ters düşen yapıdadırlar. Asi ve bağıkdıran kadın karakterler Suat Derviş'in kişiliğinde zaman zaman kendilerini göstermiştir. Eserlerinde aşk teması da güçlü bir şekilde yerini alır.

İnsan mutluluğunun olduğunu bildiği zamanlar ağırlar. Ona inanılmadığı zaman artık ağırlamaz.

İSMAIL SAYMAZ

'Ayrılıktan kaçılmaz bazen'

Konya Gari'ndan kalkan tren on iki saatlik bir yolculuktan sonra İstanbul'a vardı. Haydarpaşa Gari'nin Marmara'ya bakan kapısından naylon valizime çıkıp mermer basamaklarda durdum. Aylardan Eylül'dü. Sımsıcaktı. İlk bir rüzgâr alımlı kadınların eteklerini savuruyordu. Güneş, sevgilisine ışmar eden bir çapkin gibi gözlerimi kamaştırıyordu. Ayaklarımın ucunda menevişlenen Marmara Denizi, bir vapurdumanı çeçği bahçesinden farksızdı. Beklediğimiz Eminönü vapuru, öksürüğe tutulmuş ihtiyaç gibi, kesik kesik dumanlar çıkarak, Haydarpaşa İskeleye'ne yanaştı. Naylon valizimi omzuma asıp vapura bindim. İçimde, Cennet'ten firar etmenin hüznü vardı, dilimde ise 'Ayrılıktan kaçılmaz bazen' sözleri...

İki yıl öncesine kadar İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıt'taki tarihi kapısından içeriye girme hayalî kurarken, kendimi Konya Alaatin Tepesi'nde çarşı iznine çıkmış uzun dönem erlerle çay içerken bulmuştum. Askerler kadar yalnız, kadına aç ve kalabalığa muhtaçtım. Karadeniz'den, hergele inişler ve hercai yokuşların şehri Rize'den gelmişim ve Konya, içinde kaybolduğum dümdüz ve sınırsız bir çöldü. Karanlıkta elektrik mandalı anıyor, bulamıyordum. Fakültenin kantininde 'ülkücüler masasına' davet edildiğimiz bir gün Erzurumlu reis bize, "Aramıza katıl" demişti. Bu öğrencilerden ülkücü geçmişime sahip olan yalnızca bendim; "Sol görüşlere sahibim" diyerek, teklifigeri çeviren de... Oysa henüz, solcu sayılmazdım. Rampalı Çarşı'dan aldığım Mahir Çayan'ın 'Toplu Yazılar' kitabından tek satır okumamıştım. Ezberimde Ahmet Arif'in birkaç şiirinden gayrisiyoktu. Sonra üniversitenin kanalı ÜN TV'de kameramanlık ve muhabirlik yapmaya başladım. Ereğli ve Akşehir'in bereketli şekertarlarını, Bozkır'ın çölünü, Seydişehir'in dumanı tüten fabrikasını, Kulu ve Cihanbeyli'nin Kürtlerini tanıdım. İlk kez elini tuttuğum, el ele tutuştuğum, dudaklarından öptüğüm

ve dudaklarımdan öpen kızı tanıdım. Cennet'ti, adı. Ayazın vurduğu ve tipinin savurduğu bir akşam üzeri Edebiyat Fakültesi'nin avlusunda karşılaştık. O an bir meleğin gölgesi kalbime düşmüştü. Meram'da ormanda yürürken, bir İlhan İrem şarkısı mırıldanmıştı, Cennet. İlhan İrem'e hayran olması, "Kızım İçin" şarkısını çok sevmesindendi. Belki de, "Kızım İçin" diyecek bir babası olmamasındandı Cennet'in. Sonra... Hiçbir güzel hikâyenin sonunu getirmeyi başaramadığımdan mı ne, Cennet'i nedensiz terk ettim. Sanırım âşik değildim. Cehennemin beni daha çok cezbediği yaşıydım. Cehennemin yolu İstanbul'dan geçiyordu. Yatay geçiş için Marmara Üniversitesi'ne başvurdum. Yaza Konya'da gün boyu kamera ve mikrofonlarla bir haberdar diğerine koşarak, geceleri televizyon binasına sandalyeler üzerinde yatarak, müjde telefonunu bekledim. Eylül başında geldi de... Hayallerimi süsleyen Beyazıt Kapsi'na bir adım yaklaştım. Telefondaki meymenetsiz kadın sekreter, "Cuma günü evraklarını getirmen gerekiyor" dedi. Takvime baktım; günlerden salıydı. Karatay'da rektörlük binasının merdivenlerini çıkarken, bir basamakta Cennet'i gördüm. Aylar sonra görüşüyorduk. Şimdi daha bir kadın, daha bir güzeldi. Fakat ne konuşmaya yüzüm, ne de biraz olsun vaktim vardı. İstanbul'daki cehennem beni çağıırıyordu. Cennet'in kıyısından seçirterek, o sese yürüdüm. O akşam Haydarpaşa'ya kalkan trene bindim. Haydarpaşa'da sanki bir Yeşilçam melodramı çekiliyor, ben köyden şehre inmiş genç kahraramanı oynuyordum. Naylon valizi arımdan sürükleyerek, mermer basamaklara tündüm. Bir sigara yakıp dumanını savurdum. Birazdan vapura binecek, Eminönü'ne gidecek ve kayakla Kasımpaşa'ya geçecektim. Biliyordum, bir daha Cennet'i görmeyecektim. Olsun, "Ayrılıktan kaçılmaz bazen..."

DENİZE NAZIR

MEHMET EFEÖĞÜ

Şairimiz Mehmet Efeöğlü, Denize Nazır eseri ile Arketip Yayınevinde okurlarıyla kucaklaşıyor. Efeöğlü'nün "Kıyı Yoksa Hiç Başlamazmış Deniz" dizeleriyle başlayan şiir mücadelesi, zamanla yollardan, zeytin ağaçlarından, acılardan, itirazlardan, kök salma hallerinden ve daima ertelenen büyük zamanlardan geçerek hemhâl oluyor. Şiirlerini imgesel yoğunluklara boğmadan okurlarına sunan şair bir anlamda özgülüğün ve yalınlığın çarpıcı gücünü kullanıyor.

Zamanda Yaz, Aşk, Denize Nazır, Ayrılığın Gündelik Tutumu, Hâl Hatır, Kaşif ve Sen Kadın, Yolun Hatırı ve Kök Salma Halleri olmak üzere sekiz bülümden oluşan eser, uzun bir yoldan gelen şairin denizle buluşmasını konu ediniyor. Zamanda yaza evrilirken zeytin ağaçlarının şahitliğinde edilen yeminlerle yorgunluğun acısı bir kez daha okurların ruhunda derin izler bırakıyor.

Efeöğlü'nün dizelerinden taşan düşsel dünyayı; Sinem Keyik, illüstrasyonlarıyla yeniden yaratarak çizimin renkli dünyasında şiir severlerle buluşturuyor.

EVİRİM KURAN

Korkmasaydın ne yapardın?

Bir yazı için masaya oturmadan önce günlerce, bazen haftalarca tek bir sözcükle yaşıyorum. O sözcüğü yaşıyorum, peşi sıra gezerim; mutlak bir teslimiyetle beni götürceği yere gitmek isterim. Yılın ilk yazısı için masaya oturmadan önce, bu gezintiyi tek başıma yapmamaya karar verdim. Uzun zamandır peşinde gezdiğim o sözcüğün çevremdeki yüzlerce insandaki karşılığı da anlamak istedim. Bu anlamda, bu yazının kolektif bir çabayla ortaya çıktığını söylemek yanlış olmaz.

Kendimize verdiğimiz vaatlerin zamanıdır yeni yıl; aslında insan en çok kendine ihanet etse de, her yeni yılda cömertçe karar almakta kaçınmaz. Daha fazlanın zamanıdır yeni yıl. Daha sportif, daha rahat, daha mutlu, daha sağlıklı, daha başarılı, daha güzel, daha dingin... Ben her yeni yılda yaşıyordum hangi yeniliği yapacağımı değil, önceki yıla ait beni engelleyen neyi bırakacağımı düşünürüm. Hayatta en önem

verdiğim, en büyük değerim ve zenginliğim olan özgürlükten beni alıkoyan, uzaklaştıran, bu yaşamla uyumlanmamı engelleyen ve aslında hiç de işime yaramayan neyi bırakacağım? Uzun listelere gerek yok; trajik yakınlığımızın paydası tek: benim de hepimiz gibi bana hizmet etmeyen ve vedalaşmak istediğim, hamallığını yaptığım duygu ve düşüncelerim var. Teşhis net. Peki tedavi? İnsan kendine hizmet etmeyenle neden vedalaşamaz? Elbette korktuğundan...

Bu yazıyı şekillendirirken neden korkuyorsun sorusunu sadece kendime değil, çevremde iki yüzden fazla insana sordum. Serde araştırmacılık var diye, yanıtlardan bir grafik oluşturup buraya koymayacağım ama en fazla paylaşılan korkumuzu bilin isterim: Gelecek.

Milan Kundera kendi deyişle hız

iblisine teslim olduğumuz bir çağı anlattığı romanı Yavaşlık'ta şöyle söyler: "Korkunun kaynağı gelecekte yatar. Kim gelecekte kurtulmuşsa, korkacak hiçbir şeyi yoktur."

Biz ölümlüler, bizlere faydadan çok zararı olduğuna inandığımız fikir, alışkanlık, duygu ve hatta insanlara tutunmakta ısrarlı isek, bu düpedüz gelecek korkumuzdan kaynaklanır. Ben şahsen Kundera'ya kulak verip, gelecekte kurtulmayı öğrenebilmek ve asrın moda tabiriyle anda kalabilmek için çok uğraştım. Vipasana meditasyonları, mauna çalışmaları, karma yogalar, Uzak Doğulu'nun en mistik köşeleri, kuş uçmaz, kervan geçmez tepelerde aşramlara çekilmek, şehir hayatından uzakta doğaya yakın evlerde yaşamak, kişisel gelişim kampları, hatta inanır mısınız aşıp boyama kursuna bile gittim (birkaç saat sürdü)... Olmadı, yapamadım, çilekş zihnimi susturamadım; korkunun kor ateşini bırakıp bir türlü bu anı yaşayamadım.

Ortalama bir insanın aklından günde 4.000 düşünce geçmiştir. Bu düşüncelerin zihinsel takıntı formunu almış olanlarına obsesyon denir. Hız iblisi yüzünden içinde yaşadığımız anın akışından kopmuşuz, yarına dair korkularımızdan ördüğümüz obsesyon hırkalarıyla gezdiğimiz, adeta birer gösteriye dönüşmüş hayatlarımızda, sayısız kişisel gelişim kursu, saatlerce terapi, kutularca antidepressan yerine geçecek, insanın kalbinin kilidini açacak, bizleri atalet uykusundan uyandırabilecek bir soruyla karşılaştım: **Korkmasaydın ne yapardın?** Bu yıl bu soruya verdiğim yanıtlardan tek birine sadık kalabilirsem, yaşadım diyebileceğim. Belki siz de öyle yaparsınız.

Dünyanın pek çok sözlüğünde korkunun zıt anlamı ne diye bakarsanız karşınıza cesaret çıkar. Cevizin kabuğu cesaret ise, özü sevgi. Bu yıl korkunun zıt anlamısını sevgi ilan ediyorum. Kendimizi bu saniyedeki halimizle sevdiğimiz, yarın olmamız gereken kişiden özgürleştirmiş, içimizdeki Tanrı ile bulduğumuz bir yılın geldiği ümidiyle...

Korkmasaydın ne yapardın? Bu yıl bu soruya verdiğim yanıtlardan tek birine sadık kalabilirsem, yaşadım diyebileceğim. Belki siz de öyle yaparsınız.

İRFAN DEĞİRMENCI

Çorabımın patroniçesi!

Soner, çamura batmış çizmelerine baktı sonra bir de eşliğinde durduğu kapının açıldığı salonun tertemiz turkuz rengi halılarına. Çizmelerini çıkarsa çorabının delik basırmadığını bir şekilde kapatırdı da halıları kirlertirse bunun utancı daha büyük olurdu gibi hissetti. Neslişah Hanım, oturduğu yerden seslendi: "Gel evladım gel, neden böyle yapıyorsunuz bir de bana anlat bakalım!" "Evladım" hitabını yadırgamıştı Soner, "bu kadın benden en fazla ki üç yaş büyüktür, nereden evladı oluyorum acaba?" diye düşündü kendi kendine.

Soner Tabakçı, 8 çocuklu Tabakçı Ailesi'nin son çocuğuydu. Aile, son çocuğa Soner adını vermemişti iyi bir dogru kontrol yöntemi olacağını düşünmüştü herhalde bu ismi ona koyarken.

Neslişah Hanım, Özkoç Holding'in sahibi ve iş dünyasının en etkili 5 kadınından biriydi, daha geçen ay Forbes dergisinin de en zenginler listesine girmişti, henüz otuzlu yaşların ortalarındaydı. Büyük sanayici Faik Özkoç, 83 yaşındayken kendine ait fabrikalardan birini denetlemeye geçiş, üzerine çıktığı platformda yarım asırlık iş hayatında edindiği en önemli mal varlığını gururla bakan bir an başı dönmüş, metrelere yüksekte içine düştüğü asit havuzunda korkunç şekilde can vermişti. O tarihten beri, Faik Bey'in birirlik kızı Neslişah Özkoç, Özkoç Holding'in patroniçesi ve çağınlmayı pek sevdiği unvanıyla "Hanım Ağa'sıydı. İşte belki de tüm bu ağır yük yüzünden olduğundan daha yaşlıymış gibi davranıyordu Neslişah Hanım. Hiç evlenmemiş bu kadın, nadiren cemiyet hayatı dergilerinde boy gösteriyor ama pek de görünür olmayayı tercih ediyordu, vergi rekortmenleri listesinde otuzuncu sıradaki 'adının açıklanmasını istemeyen mükellef' bizzat kendisiydi. Neslişah Özkoç, babasının miras vergi usulsüzlüklerini devam ettirmemiş olsa ilk ona da girerdi o listede ama "çok bile ödüyoruz" diyoru Holding'in CEO'su Necati'ye.

Neslişah Hanım'ın sırdaşı, arkadaşısı, yurtdışına düzenlediği periyodik alışveriş seferlerinin organizatörü Necati Yönder'di. Necati Yönder, üniversitenden beri tanıdığı Neslişah sayesinde Özkoç Holding'in de CEO'su olmuştu. İkili'nin romantik bir ilişkide yaşamakta oldukları dedikodusu şirkette alıp yürümüş hatta Neslişah Hanım'ın kulağına kadar gelmişti. Patroniçe, bu dedikodudan rahatsız olmamış hatta bir kahkaha patlatıp, "Necati'nin herhangi bir kadınla ilişki yaşaması mümkün mü ayol?" deyip geçmişti.

Soner'in dikkatini duvarda Faik Bey'in

portresinin hemen altına asılmış "Yülsük Necati" portresi çektii. Holding'de herkes yülsük denilince kimin kastedildiğini anlardı. "Demek yalakalığının karşılığını fazlasıyla alıyor Necati. Baksana duvara resmini de astırmış" diye düşündü genç adam, sonra kalkan bu odanın zaten Necati Yönder'in makam odası olduğu geldi.

Neslişah Hanım, Holding bünyesindeki 40 fabrikanın en büyüğü, babasının son nefesini verdiği yer olan dev dolum tesisinin içindeki dev toplantı salonunu CEO'su Necati'ye makam odası yapmıştı. Böylece Holding merkezinden uzakta ve üretim göbeğinde olan CEO, dedikoduların uzakta daha verimli çalışacaktı. Aslında Neslişah, okul arkadaşısı Necati'yi Holding merkezinden uzaklaştırma kararını öfkeli bir anında almış ama geri adım da atmak istememişti. Neslişah'ı öfkeliendiren Necati'nin son Milano seyahatlerinde beğendiği çanta'yı aldrmamasıydı herhalde. Öfkesinin sebebini şimdii Neslişah dahi unutmamıştı. Necati, zaman zaman patrondan çok malın mülkün ve paranın sahibi gibi davranabiliyordu. Dolum tesisindeki son 'tatsızlık'ta da öyle davranmıştı CEO. Çalışma koşullarından memnun olmayan işçiler arasında başlayan ve hızla büyüyen iş bırakma eyleminden en son Neslişah'ın haberi olmuştu. Patroniçe, işçilere sağlam bir ders vermeye karar vermiş, bizzat kalkıp tesise gelmiş, Necati'nin odasına kurulumuştu. İsyankâr işçilerin elebaşı diye adı kendisine verilen Soner'i Necati olmadan kabul etmek istemiydi Hanım Ağa! İşte odada baş basaydı. Tabakçıların Soner ve Özkoçların Neslişah, "Benimle görüşmek istemisiniz Soner. Buyurun" dedi Soner, ilk kez adım attığı odayı ve ilk kez bu kadar yakından görüğü patroniçeyi incelerken. Neslişah, "Otursana Soner" dedi, sanki karşısındaki kırk yıllık abhaybıymış gibi davranıyordu. Soner, gözüni patroniçenin göğsünün üstüne taktığı parlak broştan alıyordu. Patroniçe bu kez daha anaç bir tavırla, "Gel evladım gel. Neden böyle yapıyorsunuz bir de bana anlat bakalım" dedi. Soner, geçip kendisine gösterilen yer e oturken sol ayağına giydiği çorabın delik yerini saklamaya çalışıyordu, "Bunu sendika temsilcisiyle konuşun derdim ama zaten tek bir sendikali bırakmadınız fabrikada, hepsini kapının önüne koydunuz. Son altı ayda işten çıkarılan 50 arkadaşımız var. Belki bunlar size aktarılmıyor ama geri kalanlar da karnını doyuramıyor Neslişah Hanım" dedi. Patroniçe, dindledi, dindledi ve pat diye "Allah'a inanır mısın Soner?" diye sordu. Beklemediği bu soru karşısında

şaşıran Soner Tabakçı, "Bunun fabrikayla ne ilgisi var Neslişah Hanım?" diyecek oldu patroniçenin öfkeli yüzüyle tanıştı. "Allah'a inancı olmayan şükür etmesini de bilmiyor evladım. Nice aç insanlar iş istiyor benden de, ben sırf sizler alışık olduğunuz düzendenin olmayın diye üzölü üzölü e veremiyorum. Bu işleri beraber büyüteceğiz ki herkesin karnı doysun. Yatırımları engellemek hem Allah'ın gücüne gider hem de düpedüz vatana ihanettir. Aramızda hainler mi var Soner?" diye gürledi, sinirlenmiş taklidi yapıyordu Hanım Ağa. Tıpkı anaç tavırları gibi bu öfkeli halinde de eğreti bir yapmacıklık vardı. Soner, o anda bir karar verdi, ayağa kalktı, hiçbir şey konuşmadı, Neslişah'ın elini sıkı, masaya daha önce arkadaşlarıyla kaleme aldıkları taleplerini içeren 30 maddelik bir liste koydu. Neslişah, "Kolluk kuvvetlerimiz fabrikaya girip fuzulu yer yorusun istemiyorum delikanlı" dedi son olarak. Soner, yine bir şey konuşmadı, eğildi çoraplarını çıkardı, duvara doğru yürüdü ve çorabının yırtık tekini Necati'nin portresinin kenarına, sağdine olanı da Faik Bey'in portresine astı. Sağdine şaşkın gözlerle bakan patroniçeye döndü sonra Soner, "Abdest alacağım müsaadenizle hanım anne" dedi! Kapıya doğru yürürken genç adamın gözlerinin içi gülüyordu...

Soner, yine bir şey konuşmadı, eğildi çoraplarını çıkardı, duvara doğru yürüdü ve çorabının yırtık tekini Necati'nin portresinin kenarına, sağdine olanı da Faik Bey'in portresine astı.

Çıkmaz demeyin

Ayhan abi, kasım sonu aralık başı "Bu sefer kesin boşayacağım karıyı" diye söylenmeye başladığında anladık ki, Milli Piyango İdaresi yeni yıl biletlerini satışa sunmuş, Fatma ablanın medeni durumu yine tehlikeye girmişti. Kahveye elindekileri sallayarak girer, "Bak öğlum bak, bu sefer kesin çekişiyorum yengenin ipini" diye masaya biletleri atar, hepsine umut dolu gözlerle bakardı. Yılbaşı biletlerine kendisini müebbet aldığı cezadan kurtaracak avukat, savcı, hakim, bilirkişi ekibi muamelesi yapar, hapisbhanenin kapısını açacak gardiyana bakar gibi minnet duyarak masaya tek tek diker, hürmet eder, bir kahve söyleyip hepsinin hatırına bir fırt çekerdi.

"Sen bizi de görmeyiz artık Ayhan abi," dedikimizde; "Ne görem öğlum seni. O dakika çekip gidicim. 1 Ocak'ta ben yokum, Fatma'ya, anasına, çocuklara, hepinize elveda. Başka yerde karşıma çıkarsanız, peşinen söylüyorum, tanımam. Hiç boş yere kendinizi tanıtmaya kalkmayın" diye coşkuyla bağırır, yine de bunca yıllık hukukumuzla binaen son kez bir okey taşı dizerek gönümüzü alırdı. Ertesi gün kahveye yeni bir deste biletle gelir, "İlk aldıklarımдан umutluyum, ama bunlar da çok güzel duruyordu tezgâhta, dayanamadım" diye durumu izah eder, 31 Aralık akşamına kadar

her gün en az beş biletten iki yüze yakın Milli Piyango biletiyle hemhal olurdu. Oğlanın matematik defterinden yırttığı kareli kâğıda vergi idele zarfı dolduran emekli titizliğiyle tek tek biletlerin numaralarını yazar, hepsinin karısına çizgi çekip aldığı güntü ve bayii adını da not düşerdi. Biletlere isim taktığı, çay ısmarladığı, biletleri okuyup üflettiği yılları gördük. Bir sene totem yaptı, hepsine kadın isimleri koydu. Zaten piyango ona vurunca yapacağı ilk iş Fatma ablayı boşamak olacaktı. Biletlere kadın ismi koyarsa, biletlerin ona yeni hayatının kapılarını cennet kapısında bekleyen hüriler gibi açacağından gayet emindi. Cebinde bir tomar Hülya, Melek, Şenay, Gülşen, Sevtap, Aynur gezdirdi Ayhan abi o sene. Çıkartıp çıkartıp öptü biletleri. "Abi bi' bakalım" diye uzattığımızda "mahrem öğlum, kime bakıyon sen, şerefsiz" diye elimize vurup ahlaaksızlıkla suçladı bizi. Ona göre artık o biletler bizim yengemizdi. Saygı duyuyor, hürmet ediyor, "Abi yengeyi masadan bi' çekebilirsen, taş atıcaz" diyerek kendimizi eğlendiriyorduk. Her yıl amortiden dönen bu biletlerle olan münasebetin eve de sirayet ettiğini biliyordum, çünkü Ayhan abi kahvedeki herkesin mahalle arkadaşısı olabiliirdi ama bizim üst komşumuzdu. Geçenin sessizliğinde kimi zaman kavgaları gökleri tutar, Fatma ablanın bitmeyen bağışlarına Ayhan abi, tek bir cümle ile

rukabe ederdi. "Yılbaşı akşamını bekle sen Fatmaaa, yılbaşını akşamını bekle!"

Evliliklerinin yirminciyılıni süren üst komşularımızın özel hayatının bütün detayları bizim eve tavandan akıyordu. Hemen her gece bir kavganın yaşandığı üst katta, Fatma ablanın ağzından çıkan cümleler yere düşüyor, çocukların bağışları, Fatma ablanın annesinin damadına ettiği beddualar, Ayhan abinin iç çekileri üst katın zeminini basıyordu. Sular kesikken açık unutulmuş musluklar gibi usul usul akıyordu mutsuzluk üst katta. Bizim ev tavandan su alıyordu. Şıp şıp damlıyordu üst katın mutsuzluğu üzerimize. Ağır damlayan yerlere, yatak odasına mesela, hayali leğenler koyuyorduk. İçine birbirini sevmeyiği halde birlikte ömür tüketen iki insanın yalnızlığı doluyordu.

Annem ve babam yıllar içinde defaten ikisinin arasına girmeyi, barıştırmayı, üst katta bir sulh sağlamayı denediler. Babam Ayhan abiyi meyhaneye götürdü, annem Fatma ablayı hamama... Birlikte ailece gezmeler, hatta çocuk çocuk hep beraber denize gitmeler falan hep denendi. Bizimkiler kendilerini ideal bir çift olarak tanımlıyorlar, bizden azıcık bir şeyler buluşır belki buntlara diye sık görüşelim istiyorlardı. Ama geçimsizlik bu ikisi arasında bir hayalet gibiydi. Sofradan

tuz uzatırken mesela, tuz Fatma ablanın elinden Aryan abiyi geçmiyordu. Aradaki hayalet alıyordu tuzu önce, o uzatıyordu. Yataktan aralarındaydı geçimsizlik. Yan yana tek koltukta otururken aralarındaydı. Geçimsizliğin yıllık izne çıktığı bir zamanda da işte iki çocuğu getirmişlerdi dünyaya. Meydan boş kalmış diye tatillere de geliyordu geçimsizlik. O yüzden Aryan'la Fatma'yı barıştıralım diye çıkılan her yoldan bizimkiler kavgaya ederek dönüyordu. Yine de denemekten vazgeçmiyordu anımlar babam. Sonra sonra düğününde, annemle babamın bu kavgaların kendilerini onardıklarını fark ettim. Onlar da zaman zaman kavgaya ediyorlardı aslında ama bir Fatma ve Aryan değillerdi neticede. Onların mutsuz evliliklerinin yanında kendi sıradanlıklarını yaşıyorlardı. İnsan kendi huzuruna sahip çıkabilmek için başkasının huzursuzluğundan beslenebiliyordu demek. Fakirin kuru ekmeğine bakıp, kendi yavan ekmeğini öpüp başının üstüne koyuyor, ziyafetteymiş hissine kapılabiliyordu. O yüzden bir kez bile "Yetti bu kavgalar" demedi bizimkiler, gidip kapaşı dayanmadılar, "Yeter ulan bıktık sizin gürlüğünüzden" demediler. Sesleri duyduğuşa sarıldılar birbirlerine. Onları barıştırmaya, aralarını yapma çabaları da bunun verdiği rahatsızlığın sonucuydu belki de. Bu çabayı asla bırakmadılar. İlgiyi komşu, vefalı bir aile dostu olarak tembihle ve telkinde bulunmayı hiç ihmal etmediler. Bir bayram sabahı namazdan dönerken "Aryan, terapist mi ne diyorlar, böyle kırk kocalar gidiyormuş, iyi geliyormuş, oraya mı gitseniz acaba oğlum" diye tane tane anlattı Aryan abiyi babam. "Biz de gideceğiz yengene" demeyi de ihmal etmedi yalandan. "Ablam, terapisti, bizim olayımız para... Para olsa boşanırız zaten. Şimdi benim maaş komple onlara gidiyor, elimde avucuma bir şey kalmıyor. Bir yerden para gelse o dakka boşanır, sonra zaten ben sağ Fatma selamet. Akıl verme bana Kamil abi, varsa para ver, Fatma'ya nafaka öde,

kurtar bizi" dedi. Akla bak akla, parasızlıktan boşayamadığı Fatma'ya, babam nafaka ödeyecek...

O yıl yılbaşı akşamı annem gene bir inat, evde ailece geçirelim, çocuklar da bir yere gitmesin, annemler, kardeşlerim de bize gelsin diye bütün sülaleyi topladı bizim eve. "Herkes bir çeşit yapıp getirecek, güzel masa kuracağız, elma pasta yapacağım" dedi. Fatmaları da çağırılma diye tutturdu. Aile sayılırız, kaç yıllık komşumuz, çocuklara da değişiklik olur, hem böyle bizim ailece saadetimizi görünce bir etki falan eder belki diye diye yoluna koydu her şeyi. Neticede akşam sekiş gibi, Aryan abi, Fatma abla, Fatma ablanın annesi ve çocuklar indiler aşığıya. Yemekte kavgaya etmediler, kimse kimseyi ilışmedi. Kalabalık, curcuna, kimse kimseyi dinlemiyor zaten, herkes bir yandan konuşuyor, kafalarda kukuletalar, çocukların ağzında kaynana dili mi ne dedikleri o düdüklüden. Yemektten sonra meyveler yendi, annemin kaş göz hareketleriyle pudra şekerini dökmekten elmalı pastayı yemeyi de başardık. Sonra herkesin televizyona bakıp şarkı dinlediği o sakin ve geçmek bilmez dakikalar yaşandı. Herkeste bir huzur, bir rahatlık, sehipsiz bir mutluluk... Bir tek Aryan abi yerinde duramıyor. "Hadi be on iki olsun" diye zıplıyor yerinde çocuklar gibi. Ara ara Fatma ablaya kaçamak bakışlar atıp "yarın gidiyorum ben Fatma" mesajı yayıyor etrafa. Tabak tabak çitlenen çekirdeklerin sonunda bir oda içine dolmuşuş gailiş insanlar olarak yeni yıla eddiğimiz dakikalarda ayaklandık maale. Ondan geri sayıldı, üç, iki, bir dediğimizde kucaklaşıldı. Herkes birbirini öpüp iyi dileklerde bulundu. Aryan abi, Fatma ablayla resmen vedalaştı. Bu dakikadan sonra onun şovu başlıyordu.

Cebinden biletlerini çıkartıp yere oturdular. Bağıdaş kurup biletlerini önüne serdi. Kareli defter kâğıdından takip etmek

daha kolaydı, onu eline aldı. Herkes geri çekildi. Aryan yeride biletlere cökmiş, çık çıkmıyor kimseden. Fatma Abla bizim yemek masasında sandalyeye. Arkasına dönüp başına bağırı "Birazdan yollarımız ayrılıyor Fatma, kesin bana çıkacak, yarın boşanıyoruz" derken hiç utanmadı Aryan abi. "Büyük ikramıye bana çıksın sana dirseğine kadar bilezik alacağım" der gibi bir müjdeyle veriyordu evliliklerinin biteceği haberini. Yüzündeki umut aşık olunacak cinstendi. O böyle iyi ayyuka çıkarcına bütün gözler Fatma ablaya çevrildi tabii. Herkesin ona baktığı o an, sol elini gömleğinin içinden sutyenine götürdü. Tek bir bilet çıkarttı Fatma abla. İpek bir mendilli dizlerinin üstüne serer gibi bıraktı bileti dizlerinin üstüne. Aryan abi "Vaaaaaayyyy" dedi ama beşinin benzinin attığına hepimiz şahit olduk. Takribi yüz elli bilete karşı tek bilet... TRT'nin güzelim kızları yuvarlak halkaları çektiğe Aryan tavuk gibi gezindi biletlerin üzerinde. Herkes kendisine aldığı tek bileti çıkartıp baktı. Bilet tek de olsa, bin de olsa fark etmiyordu, aynı umutla kilitlendik ekrana. Fatma abla bir ara biletini usulca katlayıp koydu sutyenine. Yüzüne bir parlaklık yayıldı sanki. O an yemin edebilirim ki, doğduğumdan beri bir şekilde hayatımda olan bu mutsuz kadının gözlerinin parladığına ilk kez tanık oldum. Gökyüzünün bütün yıldızları bir araya gelmiş, gözlerine dolmuş gibiydi. Saat gece yarısı ikiye gelirken kalkıp gittiler evlerine. Bir daha görmedim Fatma ablayı... Bir hafta sonra Aryan'ı bırakıp, çocukları ve annesini alıp gözlerindeki ışıkla taşındı apartmandan.

Birkaç yıl evdeki hayali leğenlerden Aryan abinin gözyaşlarını, pişmanlıklarını, Fatmaaa Fatmaaa diye tükettiği nefesini döktük klozete. Fatma ablanın yerinden evlendiğini duyana kadar uyku falan girmedim Aryan abinin gözüne... Bu yılbaşı evimize "Sen de gel Aryan kaan dağlar" diye davet edilen Aryan abi, cebinden tek bir bilet bile çıkartmadı saat on ikide...

Gökyüzünün bütün yıldızları bir araya gelmiş, gözlerine dolmuş gibiydi. Saat gece yarısı ikiye gelirken kalkıp gittiler evlerine. Bir daha görmedim Fatma ablayı...

Üç Nokta Beş Harf

ŞÜKRÜ ERBAŞ

Bellek bizim hem ödüllümüz hem cezamızdır, dedim. Bizim kendimizle ve dünyayla kurduğumuz ilişkiye göre, yaşadığımız gerçeğin bize verdiği acıya ya da sevince göre, geçip geldiğimiz geçmiş aklımızda kalbimizde gövdemizde istediği gibi atı koşturacaktır. Bu, bir gün kötü bir hatırayı güzelleştirecektir, bir gün yaşadığımız sevinci karartacaktır. Belleğin diyalaktığı nasıl işler, karanlık bölge ne zaman, nasıl işiyiverir bilemeyiz ki... Sanırım bizi daha çok başlangıca götürür. Bu dönüş bize anlamayı öğretir, sevgiyi öğretir, bağışlamayı öğretir. Sona nasıl olsa gideceğiz de, belki bu gidişi biraz daha kabul edilir hale getirir. Belleksadece hatıralarımızın kayıt yeri değildir, belki de ondan çok hayallerimizin kayıt yeridir.

"Şiir yazmasaydınız -ya da şair olmasaydınız- ne olurdu?" Bunun yanıtı yok, dedim. Lise yıllarına gidip, bugüne kadar yaşadığımız hayatı sil baştan yaşamadan buna yanıt verilemez. Verilecek her yanıt, bugünkü aklımla, başlangıcı neredeyse 50 yıla varan bir yazı geçmişime hayat biçmek olacaktır. İnsan, hayatının

hangi yöne evrileceğini bilemez de, kim olursa olsun, ülkesinden ve kültüründen bağımsız var olamaz, buna inanırım. Yetişip büyüdükten sonra, dünyayı bilecek bir bilgiye(!) ulaştıktan sonra bu "ana rahmini" reddedebilir miyiz? Teorik olarak evet. Ama ben buna da çok zor inanırım. Geçmiş olmayan bir şimdi ve gelecek nasıl kurulabilir ki? Dünyayı ve insanı önce kendi bilğimizle öğreniriz, sonra başka hayatların bilgisiyle yeniden öğreniriz. Ne diyordu Salman Rüşi, "insan bir ülkeden ne kadar büyük bir kararlılıkla kaçarsa kaçsın yanına bir el çantası almadan edemez."

Bir şiirin doğuşu, öyle mi... Gençken ilk dizelerin kağıda geçmeden benimle dolaşmasına izin veriyordum ama yaşadıkça iş değişti; hemen bir kenara not alıyordum. Akıl azalıyor mu nedir, unutuyorum. Ya da o ilk haliyle anımsamakta zorlanıyorum. Mallermé, "ilk dize Allah vergisidir, sonrası çalışma ister" der. Bir şiirin doğuşu kalpte açıklanabilecek bir şey değildir. Hangi yaşantı, acı, öfke, korku, hüzn...

hangi derinlerde ne kadar beklemiştir, neden o gün ışığa çıkmaya çalışmıştır ve neden o

sözcüklerle varlık bulmak istemiştir, bilmek kolay değil. Belki gerekli de değil. Ondan sonrası bizden mutlak bir yalnızlık ve sessizlik ister. En azından bende olan budur. Biz o ilk dizelerden kocaman bir yapı kurarız. Anlamı, sesi, susuşu, uyağı, ritmi, ölçüyü... tuhaf bir sezgisel bilgiyle işler dururuz. Olup biteni ancak şiir bittiğinde bütün olarak görürüz ve anlarız. Bu büyüü bir süreçtir. Var olana şirk koşmak. İkinci bir tıkanmaya kadar soluk aldırır bize.

Bizim çocukluğumuzda nineler, teyzeler, halalar masallar anlatırlardı. Hiç görmediğimiz yerlerin hayalini kurmayı o masallar öğretti bize. Sonra kitaplarla sürdü bu öğrenme. Aslında olan şuydu; sözler, yazılar bir resim çiziyordu. Bir çel resmi, dağ resmi, deniz diplerinin resmi, büyük kentlerin, ışıklı caddelerin resmi, buralarda çırpıp duran kadınların erkeklerin resimleri. Hani Can Yücel "böyle böyle ezber ettim gurbeti" der ya o güzel baba şiirinde. Ben de harita okumayı, şiirler yazmayı, yazılan kitapların, masalların içinde gezmeyi böyle böyle ezber ettim.

Sonra teknoloji öyle bir yere geldi ki, dünyanın bütün kentleri, hayatları, çölleri, dağları, insanları avuçlarımızın içine sığdı. Artık hayal kurmuyorsunuz. Fotoğraftan bir gerçeğe bakarak her yeri, her şeyi biliyorsunuz! Aslında bu imkân bizi hiç düşünmediğimiz bir yabancılığın da tam ortasına bırakıyor. İçinde yaşamadan tuhaf bir yalnızlıkla kuşatılıyoruz. Bu, giderek bizi bir korkunun içine atıyor. Bilmediğimiz hayatları yaşamadan tüketiyoruz. Oysa, içinde yaşamak öyle mi? Önceden sadece merak uyandıran hayatlar artık bizim hatıramız oluyor. Bizi, halka halka dünyanın sınırlarına taşıyor. Hayal, yaşamının elifbeye, gerçek, büyümenin ve güzelliğin bütün harfleri oluyor.

Artık hayal kurmuyorsunuz. Fotoğraftan bir gerçeğe bakarak her yeri, her şeyi biliyorsunuz!

Akıllı olmanın getireceği olumsuzlukları sıralarken, kötülük, bela, sıkıntı, keder, acı sözcüklerini birbiri ardına sıralayışım boşuna değil. Rusça özgün metindeki "gore" sözcüğü bütün bu anlamları, daha da fazlasını içeriyor...

ATAOL BEHRAMOĞLU

Bela ve Akıl

Akıl her zaman iyilik getiriyor. Hatta çoğu kez iyikten çok kötülük, bela, sıkıntı, keder, acı getirdiğini söylemek yanlış olmaz... En azından başlangıçta ve akıllı kişinin kendisi için...

Bizden ve insanlık tarihinden bunun sayısız örneğini biliyoruz.

Sokrates, Galileo, Bruno akla ilk gelen örneklerdendir.

Bunlar akıllarıyla, görüşleriyle, buluşlarıyla insanlığın düşünce serüveninde çığır açmış kimselerdir.

Sokrates ve Giordano Bruno "aykırı" görüşlerini yaşamlarıyla öderken, Galileo bu "ceza" dan kil payı kurtuldu.

Bizim 19. ve 20. yüzyıllarımız, "akıllı" olmayı canlarını vererek ya da hapisterde, sürgünlerde ömür tüketerek ödeyenlerin örnekleriyle dolup taşar.

19. yy. Rus yazarı Aleksandr Sergeyeviç Griboedov'un "Akıldan Bela" adlı ünlü oyununun dilimizde bir çevirisi yayımlandı.

Yazımın girişinde akıllı olmanın getireceği olumsuzlukları sıralarken, kötülük, bela, sıkıntı, keder, acı sözcüklerini birbiri ardına sıralayışım boşuna değil.

Çünkü Rusça özgün metindeki "gore" sözcüğü bütün bu anlamları, daha da fazlasını içeriyor...

Nitekim aç önce göz atığımız Rusça-Türkçe sözlükte, benim saydıklarım dışında, ıstırap, gam, tasa, üzüntü sözcükleri de yer alıyor. Dilimizdeki bu sözcüklerin Rusçada "gore"

dişında çok sayıda başka karşılıkları da var. Belki de bütün dillerde bu kavramları karşılayan sözcükler; sevinç, mutluluk gibi kavramları karşılayanlardan çok daha fazla olmalı diye düşünmekten kendimi alamıyorum...

Aleksandr Sergeyeviç Griboedov'un kendisi de akıllı olmayı canıyla ödemiş seçkin bir 19. yy. Rus aydını. Diplomat. Sayısız dil biliyor. Tahrân'da Rusya Büyükelçisiyken isyancılar onu katlettiğinde 34 yaşındadır.

Fakat canını orada yitirmese, kendi ülkesinde İ. Nikola'nın despotik yönetimi sırasında ömrü ya Sibirya sürgününde sona erer ya da Puşkin gibi bir komploya kurban giderdi.

Trajik ölümüyle ilgili olarak, kuşakdaşı Puşkin'in "Erzurum Yolculuğu"nda etkileyci bir bölüm vardır.

"İki öküz koşulu bir kağıdı, sarı yolda yokmuş yukarı ilerliyordu.

Birkaç Gürcü vardı arabanın çevresinde.

"Nereden geliyorsunuzuz?" diye sordum.

"Tahrân'dan dediler."

"Ne götürüyorsunuzuz?"

"Griboedov' u."

İran'da öldürülen Griboedov'un Tiflis'e

götürülen cesediydi bu."

Yazının devamında Puşkin'in, kuşakdaşı

ve arkadaşısı Griboedov'a ilişkin duygulu,

düşündürücü satırları yer alıyor. "Akıldan

Bela"yı ve "Erzurum Yolculuğu"ndan

Griboedov bölümünü birlikte okumak

tamamlayıcı olur...

Bana Shakespeare'inkini anımsatan özü ve akıcı bir manzum dille yazılmış "Akıldan Bela"nın konusu kısaca şöyle: Ülkesinden sıkılarak birkaç yıl yaşamım ülke dışında geçiren genç Çatski, dönüşünde Rusya'da her şeyi daha da kötüleştirmiş bulur. Kabalık, cehalet, aptallık, dalkavukluk,

çıkarcılık, ikbalperestlik,

ikiyüzlülük, kitap ve aydınlanma düşmanlığı, sözüm ona "aristokrat" çevrenin başlıca özellikleri olmuştur.

Daha kötüsü, çocukluk arkadaşısı, sırlıslıklam âşık olduğu Sofiya da bir başka ve değersiz genç adama âşiktir.

Oyun boyunca Çatski'nin gitgide artan umutsuzluğunu, kederini, ısramını ve çevresinde de anlayışsızlık, cehalet, kötülük çemberinin nasıl daralmakta olduğunu izleriz.

Sonunda, onun eleştirileri karşısında bozguna uğrayan bu çevre, çözümünü elbirliğiyle Çatski'yi deli ilan etmekte bulur.

Zavalı genç adam, bu boğucu ortamdan kurtulmak için kendini yeniden Rusya'nın dışına atmakdan başka çare bulamaz...

Griboedov'un oyunu dilimize Rusçadan çevrilen ilk yazınsal yapıt olma özelliği taşıyor... (1838, çev. Mehmet Murat.) Bundan çok yıllar sonra, 1945'te Z. Akkoç ve Ş. S.

çevirisi ile MEB Klasikleri arasında yer almış. Şimdi bir kez daha günümüz Türkçesinin

özellikleri ve olanaklarıyla okur karşısına. (İkaros Yayınları, çevirenler: C. Gündoğdu ve E. Toprak.)

Günümüz Türkiye'si koşullarında bu bahıtsız ve seçkin yazarın yaptığını okumanın ve sahneye taşınmanın tam zamanıdır...

Çok boyutlu zamanda çok boyutlu aşk

EMRE KONGAR

Siz doğumunuzdan bugüne, bu saate, bu satırları okuduğunuz şu ana kadar bir kez mi yaşıyorsunuz?

Zamanın sonsuzluğu karşısında, sonlu bir ömrü olan insanın yaşamı, matematik olarak sıfırdır:

Çünkü matematik olarak, sonsuza bölünen sonlu bir sayının sonucu sıfır olur.

Amma insanı sadece bir matematik formülüne indirgemek, sonsuz zaman karşısında, sonlu bir ömrün zavallılığını kabule zorlamak, ancak zamanı tek boyutlu olarak algılamamanın ve onu sadece algı olarak değil, gerçekte de öyle yaşamanın kaçınılmaz sonucudur.

Oysa zaman üç boyutludur: Geçmiş, şimdi ve gelecek.

Hangi insandır ki, zamanı bu üç boyutlu niteliği ile tekrarlayarak yaşar, o artık sonlu insan ömrünün aşmış, sonsuz zamanla bütünleşmiş, bir anlamda "sonsuzluğa erişmiş" bir insandır.

Ben her an, her olayda, her duygu ve düşünce bağlamında zamanı daima üç boyutlu yaşamam:

Geçmiş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman, benim üç boyutlu yaşamımın da temelini oluşturur.

Örneğin, aşkı yaşarken, sadece şimdiki zamanı değil, geçmiş ve gelecekte yaşayacağımı da düşünür, aşkın büyü gücünü üçe katlarım.

Örneğin birisini veya bir olayı överken ya da yererken yani bir kişi ya da bir olay hakkında yargı verir veya bir değerlendirmede bulunurken, geçmişte o kişiyle ya da o olayla ilgili olup bitenleri anımsar, gelecekte neler olabileceğini, neler yaşayabileceğini düşünür, geçmiş ve geleceği, şimdiki zamanı değerlendirmesine katar, eylem ve söylemini ona göre, üç kez irdedeğim zaman boyutunda biçimlendiririm.

Bütün yazdığım yazıları, kitapları, elbette geçmişteki bilgilerimi, şimdiki zaman boyutunda değerlendirip düzenleyerek ve gelecekteki etkilerini düşünerek kaleme (klavyeye) alırım.

Bir kitabı yazmaya başlamadan önce, onu yazmanın heyecanını yaşar ve yazarken, yayınladıktan sonraki tatmini zihnimde ve yüreğimde canlandırırım.

Bence bir kitabın, bir yazının hayal aleminde yazılmaya başlanması, sevgiliyle buluşmadan önce, o buluşma anını beklerken yaşanan heyecanın tadını almak gibidir.

Yazmayı planlamak, sevgiliyi/sevişmeyi beklemek...

Yazmak, buluşmak/sevişmek...

Yazdığını yayınlamak, vuslattır.

Ben üç aşamalı olan bu süreci, yani:

- 1) Planlama/ hazırlama/ beklemek...
- 2) Gerçekleştirme/ yazma/sevişme...
- 3) Yayınlama/vuslat...

Sürecini, üç boyutlu zamanda, önceden, yaşarken ve sonradan üç kez düşünerek ve hissederek, üstelik bu düşünce ve duyguları çok sık tekrarlayarak zamanın sonsuzluğu ile bütünleşirim

Zaman mutlak ve sonsuzdur:

Hızı değişmez...
Geri dönmeyiz...
İleri gitmez...

Yerine yenisi konulamaz...

Zamanı algılayan varlık ise insandır:

Ömrü sonludur...

Yaşam süresi değişkendir...

Bilinci mutlak değil, görelidir/değişkendir.

Ömrü sonlu olan insan, zamanı, bu göreliliği değişken bilinci ile algılar ve sonsuz zaman karşısında matematiksel olarak sıfır olan yaşamını anlamlandırmak için:

1) Ya öbür dünyaya, öbür dünyadaki cennet ve cehennem kavramlarına sığınır...

2) Ya da bu dünyayı cennet ve cehennem

olarak algılar...

Bu ikinci seçenек insanın önüne iki ayrı yol getirir:

A) Sadece kendisi için bencilce ve ben merkezli olarak yaşamak, ömrü bitince yok olup gitmek...

B) Başka insanların zihinlerine ve yüreklerine dokunmak, insanlık tarihi ile bütünleşerek, en azından insanlık yaşadıkça, onunla birlikte var olmak.

Hayatı, önce, şimdi ve gelecek biçiminde çok boyutlu olarak yaşamamanın ve üçe katlamanın sırrına bir başka beceri daha ekleyelim:

Göreliliği/değişken olan insan bilinci, mutlak olan zamanı, hızlandırabilir ya da yavaşlatabilir:

Bence yazının hayal aleminde yazılmaya başlanması, sevgiliyle buluşma anını beklerken yaşanan heyecanın tadını almak gibidir.

Sevgilinizin kapıyı çalmasını beklerken, sürekli saate bakarsınız, zaman bir türlü geçmek bilmez, çok yavaş akar...

Ama bulunduğunuz, seviştiğiniz zaman saate hiç bakmazsınız ve birden fark edersiniz ki saatler saniyeler gibi akıp gitmiş, ayrılıkvakti gelmiş; çünkü zaman yıldırm hızıyla geçmiş!

Zaman, onu düşündüğünüzde, gözlemediğinizde yavaşlar, onu düşünmediğinizde, başka işlerle meşgul olduğunuzda hızlanır.

Sevgilinizi beklerken, saate hiç bakmayın, sevdiğiniz bir işle meşgul olun, zaman çabuk geçer...

Sevişirken, sık sık saate bakın, ayrılık saatine kadar daha vaktiniz kaldığını fark edin, zaman yavaşlar.

İşte benim için yaşamın anlamı: Sevmek ve üretmek!

Aşk ve yazı:

Öncesi, şimdi ve sonrasıyla...

Üç zaman boyutunda üç kez yaşayıp,

bunu sonsuz kez anımsayarak...

Bilincimle zamanı yavaşlatıp

hızlandırarak...

Çok boyutlu zamanda çok boyutlu aşkı, ömür boyu, sonsuzluğa kadar yaşamak!

GÖKHAN HORZUM

Angina Pektoris

43 yaşına kadar kötü kullandığım bedenim en sonunda dayanamadı ve "böyle aşkın eziyetini s.kerim" diyerek iflas etti. Hayatımda bronşit geçirmemiş ciğerlerim iki ağır bronşit atlattı, arkasından bel fıtığına yakalandım, acil koduyla ameliyat edildim, son olarak da kalbim teklekti. Diğerleri neyse de insanın atlatılabileceği sertlikte bir kalp krizi geçirmesi çok garip meselemiş. Gençliğini Nâzım Hikmet okuyarak geçiren adamın aklına kalp krizi deyince şuna benzer bir şey geliyor:

Ne arteryo skleroz, ne nikotin, ne hapis, işte bu yüzden, doktorcuğum, bu yüzden bende bu angina pektoris...

Ölüm bir gün kapımı çalacaktı elbette. 16 yaşındanberi üzerine uzun uzun düşündüğüm bir mesele. O gün geldiğinde gençliğini Cemal Süreya okumuş bir adam olarak başımı gökyüzüne kaldıracaktım ve

Ölüyorum tanırım
Bu da oldu işte.

Her ölüm erken ölümdür
Biliyorum tanırım.

Ama, ayrıca, aldığın şu hayat
Fena değildir...

Üstü kalsın...

Diyecektim. Ve fakat meselenin kendisi şişsel olmaktan oldukça uzak. Kalp krizi geçirdiğimi

anladığım anda ilk yaptığım şey temiz bir don giymek oldu. Sonrasında da defalarca "ha s.ktir" demek. Ölüyorum tanırım, donumu değiştirmeden olmaz. Ha s.ktir ölüyorum lan bildiğin. O son sigarayı içmeyecektim. O son stresi yapmayacaktım, o son patates kızartmasıyla biraya hayır diyecektim ve o son sevişmeyi sevmeyecektim! Hayatı güzel ve katlanılabılır kılan o son ne varsa, o bana insan olduğumu hatırlatan her ne varsa işte, o sonucunu yapmayacaktım.

Ben de biliyorum diyalettiği. Bir damarın durup dururken tıkanmadığını, hele iki damarın hiç tıkanmadığını. Beni çok seven bir sevgili gibi yıllardır her türlü pisliğime katlanan zavallı kalbim sonunda isyan etti. "Sen sanıyorsun ki götler müdür. Ama hayır. Bu vücudun müdürü benim doktor. Ve buradaki 'doktor' senin uzmanlığın değil bir hitap şeklidir sadece!"

Yakınınız, tanıdığınız, sevdiğiniz birilerinin ölüm haberini aldığınızda ya da ölüme geri dönmüş şekildedeyaklaşmasına tanık olduğunuzda duyduğunuz korkunç bir çaresizlik hissi vardır ya. İnsanı mahveden. Hah! Onu alın şimdi, 123221380980391283 ile çarpin. İnsanın kendi ölümüne o kadar yaklaştığını fark etmesi onun 123221380980391283 katı işte.

Yazamadığım onlarca hikâyeyi düşündürüm sanıyorsun o anda. Ama öyle olmuyor. Bu sayfalarda yıllar önce katıldığım bir otopsin bende bıraktığı izleri yazmıştım daha önce.

HAYDAR ERGÜLEN

Sevgi Duygu

Yıldırım Türker "İsyankar Neşe" koymuş adını. Hem doğru hem de güzel demiş. İsyankarların çoğu gibi evvelgiden, ve yokluklarıyla dünyanın gerçekten de kederli, boş, ıssız, hatta gereksiz bir yer olduğunu düşündüren, yaşatanlardan bir neşe o. Neşe hali değil, neşenin kendisi. Tanıdım mı, yoo, okumak da tanımak sayılırsa, kitaplarını gençliğimden beri okudum, sonra onunla ilgili yazıları, bazı kitapları, sempozyum kitaplarını, Tante Rosa'nın 1968'deki ilk baskısından başlayarak. İlk baskısında Sevgi Sabuncu'dur adı. Kitap yayımlandığında o 32 yaşındaymış ben de 12 yaşında bir okuru. Perçemim yoktu ama tutkulu bir okuru oldum. Bu fazla 'şairane' cümleyi de onun ilk kitabını cümle içinde kullanmak için kurdum. Tutkulu Perçem, 1962'de kendi olanaklarıyla yayımladığı ilk kitabı.

İsyanda neşe var, neşede ise isyankar olmanın ruha, oradan da yüze, gözlere ve sözlere vuran ince alayı, bilge gülüşü ve bazen, anlamının getirdiği hoşgörüsü bazen de anlamının da başışlatmadığı durumlar karşısındaki hayal kıklığı...Uzun yıllar TRT'de birlikte çalıştığı, "TRT Ailesi"nden, romanımızın öncü adlarından Adalet Ağaoğlu, Sevgi'nin nerdeyse tüm hallerini hatırlıyor. "Sevgi ile Sevgi Soysal" başlıklı, içtenlikle yazdığı, sanırım Sevgi'yi anlattığı için de harflerin gözlerinin içi parladığı, sözcüklerin gülmüşüğü, eh cümlelerin de dayanamayıp zaman zaman makaraları koyverdiği yazıda, Soysal'ın yapıtlarını tek cümleyle ama harika biçimde özetliyor. Yapıtının yazısına ne kadar

benzeyebileceğini de bu cümlede gösteriyor bize: "Tutkulu Perçem, Tante Rosa'dan Hoşgeldin Ölüm'e dek uzanan bir dizi, duygu-nükte-zekadirenç ve güne tanıklık buketi..."(Karşılaşmalar, Everest Y., Ağustos 2014, s.88). Ağaoğlu'nun 1984'te yazdığı bu cümle bana başka bir şeyi anımsattı. Çok soyadı değiştiren biri olduğunu Adalet Ağaoğlu da yazısının başında espiyle vurguluyor, "Sevgi Yenen-Sevgi Nutku-Sevgi Sabuncu-Sevgi Soysal ve Sevgi." Kendi soyadı, yaptığı üç evlilikten gelen soyadları ve Sevgi. Buna bence hem birbirlerine çok benzeyen, hem gençlikleri, güzellikleri benzeyen kızkardeşinin adını da eklemeli. Sevgi çünkü en çok da Duygu. Neredeyse baştanbaşya Duygu. Sevgi Duygu.

Adalet Ağaoğlu'nun tanıklığı yeniden. Hem kalabalıklarda hem yalnızlıklarda tanıdığı Sevgi: "Kalabalıklarda neşeli, çılgın, nükteli, hınzır, zeki, bazen bir espi uğruna takazaları olan, okları bir kendine, bir karşıya savuran! Yalnızken, başbaşaşınız: Romantik, kendine dönük, çok duygulu, fazla duyarlı, hatta biraz 'günah çıkarcı'-gereksiz yere-en beceriksiz 'Katolik'(! agy., s.90) Sonra da bu ikisini karşıtıklarda buluşturan bir sıfatlar silsilesi ile bir roman kişisi olarak düşler Sevgi'yi: "Çok renkli, karmaşık; neşeli ve hüzünlü; şeytan ve melek; çocuk ve büyük; olgun ve çocuk; düşüç ve gerçekçi; gırgır ve ciddi; dürüst ve yalancı; çekinik ve dobra; utangaç ve cesur." Böyle bir roman kişisi olarak Sevgi'yi seçmek ister ama yazıyı bitirirken de şöyle söyler: "Güçtür Sevgi'yi anlatmak, çok güç. Bir romanı yazmak bile, Sevgi'yi tam, olduğu

gibi anlatmaktan daha kolaymış gibi gelir bana."(agy., s.98)

Umarım Adalet Hanım'ın bu cümlesini fazla kimse okumamıştır! Böyle dilek olmaz tabii, sanki kıskanıyormuşum gibi, olmaz da son yıllarda ünlü, özellikle de efsanevi, yaşamıyla da ilgi çeken yazar ve şairlerin romanlarını yazmak diye bir adet peyda oldu! Okumadım hiçbirini, o nedenle bir yorum yapmaktan istemem, yalnızca yeni bir gelişme diye belirtmek istedi. Bir de tabii Adalet Hanım'ın dediği gibi 'Sevgi'yi anlatmak güçtür' sanırım. Bunca renkli bir kişiliği, zengin bir yaşamı, bir o kadar da hızlı, dolu, yoğun, çileli, ve çooooook uzun yıllarmış duygusu veren, duygusu tümüyle gerçek olan, ne yazık ki kısa süren bir ömrü...Kim anlatabilir sahi, kim ve nasıl?

Ağaoğlu'nun Sevgi Soysal'da bulduğu özelliklerin bir bölümü, farklılıklarıyla başka kadın yazarlarda da bulunabilir. Sözelimi direnç ve umut eylemi, Cumhuriyet dönemindeki tüm kadın yazarları buluşturur. Kadın olmanın iki kere direnmek anlamına geldiğini söylemek bile gereksiz. Hemen hemen tüm kadın yazarlarımız az ya da çok okudum. Halide Edip'ten başlayarak Suat Derviş, Nezih Meriç, Leyla Erbil, Füruzan, Pınar Kür, Tomris Uyar, Adalet Ağaoğlu, Tezer Özlü, Buket Uzuner, İnci Aral, Latife Tekin, Müge İplikçi, Ayşeğül Devecioğlu, Ayfer Tunç, Şebnem İşigüzel, Gaye Boralıoğlu, Ece Temelkuran, Sema Kaygusuz, Şule Gürbüz, Nazan Bekiroğlu, Mine Söğüt'e kadar kadın yazarların daha zeki olduğunu

düşünürüm. Okudum ve öyle düşündüm. Galiba direncin ve umudun bayrağını dalgalandıran rüzgarın adı neşe. "Neşeli ol ki genç kalasın" dizesi boşuna söylenmiş bence, neşeli ol ki zeki olan demek anlamına da geliyor ki, zeka mı neşenin içreği neşe mi zekanın ağacı, her neyse, ayrılmaz bir ikili, neşe ile zeka, tıpkı Sevgi ile Duygu gibi. Sevgi'de Duygu var, Duygu'da Sevgi. Zekâda neşe var, neşede zekâ.

Evvelgiden pek çok yazık ve şair gibi, yazgısının dolu dolu yaşamak, topluma göre uçlarda yaşamak, iyiliği ve kötülüğü derinlemesine duymusam, ve elbette olabilirdi yazmak olduğunum bilincindeydi ya da farkındaydı diyelim. Yaptıkları yazmaları uzatırların. Tezer Özlü gibi, Nilgün Marmara, Didem Madak gibi 'gencölen', ama yapıtı hep yeni kalan. Tante Rosa(1968) örneğin. İkinci kitabı. Bu yıl tam 50.yaşında bir kitap. İlk kitabı Tutkulu Perçem(1962) birlikte, Sevgi Soysal'a pek de bağdaştırılmayınca, ama sonraki kitaplarının ve siyasal tavırının hatırlına hoş görülen ya da başılganları ilk kitap. Daha çok da 'ilk kitaplar, gençlik hatasıdır' anlayışı uyarınca görmezden gelinmiş kitaplar. Şimdi olsa postmodern olarak adlandırılır beğenilecek, deneyisel olarak görülüp sevilecek kitaplar ikisi de. Ne yazık ki pek az eleştirmen tarafından görülmüş. Mehmet H. Doğan Tante Rosa için yüreklandirici olduğu kadar kitabın değerini de hakkıyla veren şu cümleleri yazmış: "Tante Rosa'daki hikâyelerde, yaşamın sonradan sinisce konmuş bütün kurallarına, sınırlarımlarına başkaldıran, içinden gelen dürtülere daha çok inanan bir insanı anlatır Sevgi Soysal."

Tante Rosa'nın Sevgi Soysal ve ailesindeki kadınların otobiyografisi anlamında ortakbiyografisi olduğu sıkça yazılmıştır. O da kimi yanıtlarında bunu kabul eder. Otobiyografiden çok Sevgi Soysal'ı ve ailesindeki kadınlarla beraber aslında tüm kadınları kapsayan bir ortakbiyografidir "Tante Rosa bütün kadınca bilmişiylerim tek adidir." Pek az kadının yapabildiği, ama pek çoğunun düşlediği, istediği, aklından geçirdiği eylemlerin de adidir. Kitabın en çok alıntı yapılan, soru sorulan, üzerine konuşulan, yorum yapılan bölümündeki gibi, 'bırakm'ın adidir. Bırakmak, gitmek ve Yürümek. Belki de bu nedenle Yürümek'in(1970), bir bakıma Tante Rosa'nın devamı olduğu belirtirsimiz. Bırakma cesaretini kendinde bulan, gitme yürekliliğini gösteren ve özgürlüğünü yürümekte arayan, keşfeden kadının da bir adı daha olur böylece.

Tante Rosa üzerinden sorgulanan aslında çoğunlukla yaptırın yazınsal değerleri değildir. Yazınca toplum dediği, entelijansiya ya da henüz belirmekte olan sol hareket ya da

devrimci aydınların, entelektüellerin bile, 'aslan kadın erkek demeden işçi sınıfı öncülüğünde devrime ulaşmaktır' deyip, kadın sorunu ya da kadın özgürlüğünü tali, ikincil sorun olarak devrimden sonraya 'erteleme' anlayışına edebi karşı çıkışdır. Bir bakıma dünyadaki 68'le bizdeki 68'in temel ayrılık noktasıdır. Kadın, devrimden sonra özgürleşecektir! Tabii romanda ya da birbirine bağlı 14 öyküden oluşan Tante Rosa'da tartışılan kadının devrimci rolü ya da konumu değildir. Kadın olmanın kendiliğinden bilinci ve kadın doğasının tezahürü de sayılabilecek ve kadınların genel değil, ortak talepleri, arzuları, düşleri, güçlü yönleri, zayıflıklarıyla ölümlü bir kadın olarak Tante Rosa, yeteriz de olsa bir karşı çıkmanın, tam olmasa da bir bilincin ve sonuna dek gidilmese de özgürlük arayışının, nihayet kadının kadın olarak varlığını fark edilmelisin adidir. Suat Derviş'ten Leyla Erbil'e, şirde Gülten Akın'a uzanan kadın özgürleşmesini yazısı ve şiirine, Sevgi Soysal'ın da ilk katkılarını, sürecek ve Yürümek'le, Türk edebiyatında yol açıcı bir katkı sunacaktır. Burada genel olarak Türkiye'de kadın hareketi, kadın özgürleşmesi olarak sözünü ettiğim eylemler, etkinlikler, yazınsal katkılar, akademisyenler ve edebiyatçılar tarafından Sevgi Soysal'ın 'feminist' olarak tanımlanıp tanımlanmamasından çok yaptırın feminist olduğu ya da feminist özellikler taşıdığı biçiminde değerlendirilecektir.

Kim bilir belki de ister seçim diyelim ister kısıyak yaşamının olağanüstü yoğunluğu ve doluluğu, karşısına 'hiçbir' şikâki çıkarmıştır. Her şeyve hiçbir, çoğunlukla aynı yerde, aynı yapıda ve aynı insanda buluşur. O kadar çok şey olunca, yapınca, hiçbirini derinden daha özellikli sayılmaz, adeta eşitlenir. Feminist, devrimci, sevgili, anane, yazır, muzip, duyarlı, isyankar, özgürlükçü, merhametli, eşitlikçi, adil, neşeli, aşk, meraklı... Bu sıfatların çoğu da birbirine içkin olduğu için az çok belli bir profil tanımlar. Herhalde okurları Sevgi Soysal için bunlara başka ve yeni sıfatlar da eklemişlerdir, ekleyeceklerdir.

Bu sıfatlar ve özelliklerden sonra eklenmesi şaşırtıcı olmayacaktır sanırım, Sevgi Soysal "yıldırımlar yaratan bir rkn ahfad" olarak yazıyageldiğimiz bu ülkede, 'kahraman yaratmadın' yazmayla da başarmış bir edebiyatçıdır. Roman ve öykü kişilerin pek çoğu başaramamış, yenik kişilerdir ama mücadeleyi, direnmeyi ve umudu elden bırakmamışlardır. Nâzım Hikmet'in "büyük insanlık" dediği ve Turgut Uyar'ın da "açlık çoğunlukta'dır" dizesiyle hallerini beyan ettiği kişiler. Kişi değil, kimse. Sevgi Soysal'ın "yaratıcı cesaret"ine değinen Pelin Başçı,

"Soysal'ın kahraman olmayan, olamayan kişileri, kadın, erkek, çocuk-hepsi- bu yaratıcı cesareti ürünüdürler. Soysal'ın edebiyatı sadece kahraman kavramına mesafeli durmaz, kahramanlık ideali üzerine kurulmuş verili kimlikleri, bunların insanları tutsak alışlarını da eleştirir." ("Sevgi Soysal'ın 'Ay'ı Boyamak' aşk hikayesinde kimlik, cinsiyet ve temsiller(performatif) dönüşümler, İsyankar Neşe Sevgi Soysal Kitabı içinde, haz:Seval Şahin, İpek Şahbenderoğlu, İletişim Y., 2015, s.253)

Yaratıcı cesaret aynı zamanda tam da olması, söylenmesi gereken anda ve zamanda yapılan bir eyleme Sevgi Soysal bunun da hakkını vermiştir. Sevgi Soysal üstüne Bir Sevgi'nin Öyküsü(Kavram Y., 1990) incelemesi yazan A. Mümtaz İdil'in dediği gibi, "Kahramanlığın moda olduğu, devrimcilik'in mutlak kahramanları yaratması gerektiği düşüncesinin egemen olduğu bir dönemde kahraman yaratmadan" yazır Soysal.

Bir de Ankara'nın yazandır. "Senden yardım umar her bahtı kara" dizesindeki 'bahtı kara'nın artık kendisi için söylendiği Ankara. İşte Sevgi Soysal'a yakınlık duymak, sevmek için şahane bir neden daha. Ankara'nın 'şahane bir neden' olması da ancak Ankara'da yaşıyanları ya da benim gibi lise ve üniversiteyi, yani güzel zamanların gençliği'ni orada yaşamış olanlar bilebilir. Eh bir de Ankara'nın şahane yazıları, Bilge Karasu'dan Vüsat O. Bener'e, Adalet Ağaoğlu'ndan Sevgi Soysal'a. Üstelik Ankara'nın hiç moda olmadığı zamanlarda, şimdi bir Ankara modası var biraz, onu yaşamak ve yazmak. Sevgi Soysal roman kahramanlarına yaptığı roman mekânlarına da yapar, Ankara aslında anamekândır ama, nerdeyse bir 'antika'haman' olarak durur Soysal'ın yapıtlarında, bkz. Yenisehir'de Bir Öge Vakti(1973).

Genç gittiği için değil yalnızca, hayatta olsaydı da genç kalacağına, genç düşüneceğine inandığını bir yazır. Yaşamı okudum, kitaplarını okudum, resimlerine bak tim ve öyle düşündüm. Sanırım Sevgi Soysal için herkes de böyle düşünür. Yüzyı yazdıklarından genç, yazdıkları ruhundan genç, ruhu hep genç. Yoksa ne Tutkulu Perçem'i ne Tante Rosa'yı yazabilir, yazmakla kalmayıp yayımlayabilirdi. İyi ki yayımlamış. Tutkulu Perçem'deki monolog mu diyalog mu olduğu anlaşılmanın ama daha çok aforizma tadı veren "ikili"yi okumak bile, onun zamanından genç olduğunu gösterir bence.

Sevgi Soysal'a çok benzeyen bir arkadaşımız vardı. Neşe Ozan. ODTÜ'den. O da Ankara görmüşlerden yani. Bir kaç yıl önce yitirdik onu da. Devrimci bir ruh, devrimci bir güzelliği. Çok çocuğa, yoksula, insana emeği, arkadaşlığı, iyiliği dokundu. Sevgi Soysal için Adalet Ağaoğlu'nun sıraladığı özelliklere ben de Neşe'nin iyiliğini ekliyorum. Benzerimin iyi olduğu haller ve insanlar da vardır. Benzemek sevindir, sevdir. Ben ikisini de çok sevdim.

Melankoli hissi yıl sonu evreleri

* **M**ad World'ü, Gary Jules'un Tears for Fears'tan sekiz kat daha güzel "sil-baştan"lamış olmasındır. Mad World'ü, Gary Jules'tan dinlemektir gecenin bir kör saatinde. "En sevdiğin filmleri, en sevdiğin insan artık hayatında değilken izlemiş olma. Başkalarıyla paylaşmaktır en güzel replikleri, en güzel filmlerden. "Söylediğin şarkıları, özellikle dinlemesini istediğin bir insanın asla dinlemeyecek olmasındır. "Yazın ilk dondurmasının, olmasını umduğundan çok daha hızlı erimesi, ona yetişememendir. "Yazın son gününün, gözünü açıp kapatmanla gelmesi; kırsı ise özlemeye fırsat bile kalmadan ensede hissetmektir.

"Aylardır ilk defa, onun seni kaybettiği tarihin bilmem kaçını yıldönümünde üşümünden, hiç sekmeden.

"Yeni alışkanlıklarını anlatamamaktır, yeni heyecanlarından bahsedememektir telefonu açıp da, öyle uzun uzun.

"Bir gün önce çaresizlikten bütün damarların kuruduğu, göz pınarlarının büzüldüğü, içinin ekşidiği, yüzünün ve ellerinin parça parça döklüldüğü saatlerce süren terlemeleri, kimselere belli etmeden atlatıp, bir gün sonra arkadaşının doğum günü için dışarıya çıkıp bir pastaneden meyveli pasta seçmektir.

"Başkalarını üzmemek için kendini üzme kotanı, seneler önce çoktan doldurmuş olma.

"Gökyüzünün sonunu hiç görememiş olma.

"Politikacıların yalan söylemesidir.

"İnsanların onlara inanmasıdır.

"Dürüst davranan herkesin dışlanmış olmasındır.

"İnsan ırkının, dışladığı değerlerinin fikirleri ve icatları sayesinde, bugün sahip olduğu rahatlığa erişebilmiş olmasındır.

"Tarih boyunca moda, teknoloji ve yaşam standartları dışında, insan zihniyetinde pek bir değişiklik olmadığı görülmektedir.

"Beş yaşındaki gibi sevinip, beş yaşındaki gibi kırılmaktır.

"Eşinin kulağını yalayan bir köpek gördüğünde, gözlerinin dolmasıdır.

"Arabaların çamur sıçratmasıdır üzerine.

*Taksicinin kısa mesafe almamasıdır.

*Kalan herkesin, kısa mesafe için katılmasıdır hayatına.

*Plakayı satıp, dükkânı kapatmak istemek.

*Üşümeyi sevmemektir.

*Yine de kırsı gelmesidir.

*İki karı izlemektir camdan. Dışların sızlamasını unutmaktır.

"Düsen kar tanelerini izlerken önce dışarıdaki hayvanları, sonra da kar tanelerinin camdaki izini aklına getirmektir.

"İçinde yaşadığın dünyanın küçük güzel-likler sunma çabasına rağmen, insanların çirkin kalmasıdır.

"Küçük güzelliklerin, tek başına yaşadığın da pek bir anlamı kalmamasıdır. Bencil olmayışını, bu şekilde öğrenmek için içten içe.

"Rahatladığını hissetmektir, kendini tanıyınca.

"Yavaşça kafadaki felaket tellalları dinlemeyi bırakmaktır.

"Sonra keniklerine bakıp, aniden sevmek için kendini.

"Durup, geçen bir yıldaki yaptığının, yaşamak olduğunu hatırlamaktır; bir şarkının orta yerinde.

"Birilerinin bir yerde, bunu anlatan bir şarkı daha yazmış olmasını ummaktır.

"Bir sonraki yıldan tek isteğinin, hissetmek, anlamak, merak etmek, kızmak, affetmek, unutmak, keşfetmek, yani yaşamak olduğunu anlamaktır aniden.

"Bir yılın yükünü omuzlarından indirirsin.

"Bir yılın sen değilsin ama gerinmeyi hak ettin.

"Bir daha yapmak istediklerini yap, bir daha yapmak istemediklerini yapma.

"Bir daha görmek istediklerini gör, bir daha görmek istemediklerine bakma.

"Kendine nazik davran, yaşamayı unutma.

"Hazırsan, bir sonraki yıla...

Bir yılın yükünü omuzlarından indirirsin. Yeni bir sen değilsin ama gerinmeyi hak ettin.

Bir daha yapmak istediklerini yap, bir daha yapmak istemediklerini yapma.

Uygarıkların tanışması için birbirlerinin kitaplarını okumaları şart. Bu nedenle, edebiyat tarihinin en önemli konularından biridir çeviri. Eğer çevirmenler olmasaydı dünya edebiyat ve düşüncesinin en önemli eserlerinden yoksun kalırdık.

Bir insan en çok kaç dilde eser okuyabilir ki!

(Nurullah Ataç yabancı dil olarak sadece tek bir gelişmiş Batı dilini öğrenmenin yeterli olacağını söylerdi. Nasıl olsa bütün dünya kaynakları bu dile doğru dürüst tercüme edildiği için, başka dillerle uğraşmanın zaman kaybı olduğunu savunurdu.)

Çeviri dediğim zaman aklıma o kadar çok anekdot hücum ediyor, o kadar çok düşünce geliyor ki bütün sıraya koymakta güçlük çekiyorum.

Kararsızlığa kapıldığım için lafı dolandırıp duruyorum ama, madem bir kere başladık, Rusları şu zalim sözünü hemen aktarayım, olup bitsin. Çünkü, kadın konusundaki yargısına katılmasam bile, çeviri konulu bir yazıda görmezden gelemeyeceğim bir söz bu: "Çeviri kadın gibidir; güzeli sadık olmaz, sadığı güzel olmaz."

Aslında tercihler özgür olmadıktan sonra, sadakatin veya güzelliğin bir değeri olur mu? Çevirinin de güzel, güçlü, özgür bir kadın gibi seçeneğini olmalı; ancak yobaz bir "sahip olunma" anlayışını aştıktan sonraki tercihlerin anlamı olabilir.

Eğer bir kültürün oturmuş kavramlarını bambaşka bir kültüre olduğu gibi çevirerseniz ortaya saçmalık çıkar. Çünkü önemli olan dilden dile değil, kültürden kültüre çevirmektir.

Yıllar önce okuduğum bir yazıda, şimdi adını hatırlamadığım bir yazar İngilizcedeki "bull" kelimesiyle İspanyolcadaki "toro" kelimesini karşılaştırıyor ve ikisi de "boğa" anlamına gelen bu kelimelerin, iki dildeki farklı anlamına vurgu yapıyor.

"İspanyolcada 'toro' aşkı, ihtirası, kanı, ölümü, kaderi çağırıştır; İngilizcedeki 'bull' ise çaylarda otlayan sakın bir hayvanı" diyor.

Yaratıcı mı hain mi?

İyi çevirmenler, eseri kendi dillerinde tekrar yaratırlar.

Çeviri

Özgürlükten sonra, sadakatın veya güzelliğin bir değeri olur mu? Çevirinin de güzel, güçlü, özgür bir kadın gibi seçenekleri olmalı.

Biz bu açıdan talihi bir ülkeyiz. Çünkü şairlerimiz, yazarlarımız çeviri işine eğilmiş ve bazen orijinalinden bile daha güzel metinlere imza atmışlar: Sabri Esat Siyavuşgil, Sabahattin Eyüboğlu, Vedat Günyol, Azra Erhat, Orhan Veli, Can Yücel, Hasan Ali Ediz, Nâzım Hikmet, Sabahattin Ali, Rasih Cüran, Burhan Arpad, Kâmuran Şipal, Nihal Yeginobalı, Ataç Behramoğlu, Ülkü Tamer, Murat Belge, Özdemir İnce, Cevat Çapan, Seçkin Selvi Ciluzoğlu, Zeynep Avcı, Celal Üster, Fatih Özgüven, inci Kut bir çırpıda aklıma gelen büyük çevirmenler (Unuttuğum çoktur, beni affetsinler).

Sabri Esat'ın Cyrano de Bergerac çevirisi, Can Yücel'in Shakespeare'den çevirdiği, kendi deyişle "Türkçe söylediği" Bahar Noktası ve Hamlet oyunları ile "66. Sone", Melih Cevdet'in Edgar Allan Poe'dan "Annabel Lee'si, çevirinin unutulmazları arasına girmiştir.

Amma bu yetkin örneklerin yanında dili bilmeden, kültüre hâkim olmadan kafa göz yaparak yapılmış öyle çeviriler vardır ki, insana saçını yoldurur. Üstelik bunlara üniversite kitapları arasında bile rastlanır.

Çeviri konusunda İtalyanların kıskırtıcı bir sözü var: "Traduttore traditore" derler. Yani "Çevirmen haindir." İnsanı isyan ettirecek kadar zalim bir söz.

Amma İtalya'da bir çevirmenin istemediğin hainlik yapabileceğinin en büyük kanıtına rastladım. Bir Roma gezisinde Michelangelo'nun Musa heykelini görmek istemiştin. Ustanın elinden çıkan heykel gerçekten de yürüyecekmiş gibiydi ama dikkatimi çeken tuhaf bir özelliğe sahipti. Michelangelo, peygamberin başına iki boynuz yerleştirmişti. Boynuzun şeytana ait bir simge olduğu bilindiğinden, Musa'nın başındaki boynuzlara anlam verememiş ve işin aslını öğrenmeye çalışarak İtalya'daki dostlarına bunun sebebini sormuştum.

Doğru düştü bir cevap almam uzun sürdü. Hem de aradığımı Roma'da değil, İstanbul'da buldum. İbranice bilen bir ahbabım bana işin aslını anlattı.

Meğer Tevrat'ı İbraniceden Latinceye ilk kez çeviren adam, bir kelimeye büyük bir yanlışlık yapmış. İbranicede "güneş ısı" ile "boynuz" kelimeleri birbirine çok benzermiş. Çevirmen iki kelimeyi karıştırarak "başında güneş ısıyla yürüyen Musa" yerine, "başında boynuzlarla yürüyen Musa" demiş.

Zavallı heykelci de bu çeviri yanlışlığına kurban gitmiş ki demeli, yoksa koskoca peygambere yapılan muamele mi üzülmeli, bilemiyorum.

Bu hatalara rağmen dünya, çevirmenlere çok şey borçlu.

Yunan felsefesini Araplara, oradan da Latinceye aktaran, dünyayı kaynaştıran, etkileyen, edebiyat akımları yaratan insanlar, hep bu işe gönül vermiş olan çevirmenler.

Herkesin konuştuğu dil

Şimdi işin başka bir yönüne değinelim: 19. yüzyılda, herkesin konuştuğu dil anlamında kullanılan "lingua franca" deyişi Fransızca'yı işaret ederdi. Çünkü entelektüel dil odu.

Zamanla bu iş değişti ve günümüzün lingua franca'sı İngilizce oldu.

Bu yaygınlığın ekonomisiyle ve dünyaya egemen olma ilgisine değinmeli. Düşünsenize, askeri deniz gücünden üniversitelerde üretilen bilimsel tezlere, patent başvurularından teknoloji geliştirmeye kadar çeşitli alanlardaki veriler, ABD ile dünyanın geri kalanını karşılaştıracak düzeyde. Üstelik dünyanın geri kalanı içinde de yine İngilizce konuşulan Britanya ve Avustralya gibi ülkeler önemli bir yer tutuyor. Amerika, Britanya ve Avustralya'nın toplam yıllık geliri yaklaşık 18 trilyon dolar. Dolayısıyla anadilleri tarihte hiçbir zaman görülmemiş bir güçle dünya dili oluyor.

Bu açıdan İngilizce yazan romancılar, şairler şanslı. Çünkü kitapları basıldığı anda bütün dünyada görücüye çıkıyor. Türkçe gibi diller ise ne yazık ki kendi içine kapalı.

Mevlana daha şanslı

Size bir soru sorayım: Batı'da en çok tanınan şairimiz Mevlana.

Buna karşılık Yunus Emre, Şeyh Galib, Baki hic tanınmıyor.

Acaba bunun sebebi ne? Mevlana ile Yunus Emre arasında kalite uçurumları mı var ki birini bütün dünya biliyor, ötekinden ise habersiz?

Bu sorunun çok basit bir cevabı var: Mevlana Farsça yazdığı için dünya dillerine çevrildi, Yunus Emre ise Türkçenin içine hapsoldü. Çünkü Farsça, özellikle Goethe'nin Fars şairlerini okumak için Farsça öğrenmesinden ve West-östlicher Divan yani Batı-Doğu

Divanı kitabını yazmasından sonra, dünya çapında bir edebiyat dili oldu.

Bugün bazı yazarlarımızın kitapları çeşitli dillere çevrilirse, bunun nedeni önce New York'ta yayımlanmış olmalarıdır.

Çünkü nasıl Anadolu'dan tüccarlar İstanbul'a gelip toptancıdan mal alır ve "kamyon yaparsa", dünya yayıncıları da New York'a veya kitap fuarlarına gidip kitap seçiyor. İsterse yeni bir Tolstoy, yeni bir Shakespeare olsun, o parlak vitrine yer almayan bir yazarla hiç kimse ilgilenmiyor.

"Beni öldürdüler kardeşim!"

ERCAN KESAL

1 971 yılı yazıydı galiba. O gün cumartesiydi ve öğleden sonra, okul çıkışında abime yakalanmıştım. Bir sürü iş varmış, kimse yokmuş şişeleri yıkayacak, zaten hep kaçırıyormuşum gazozhaneden, işim gücüm kitapmış, falan filan... Madem öyle, hızla girdim havuza. Deli gibi yıkıyorum kirli şişeleri. Radyodaki "Çocuk Saati" programı saat beşte başlar. Taş köprüden koşsam yetişirim. Abim şişeler bittikçe yeni kasalar koyuyor önüme. Göndermeyecek belli ki! Az sonra babam geldi her zamanki dalgın yürüyüşüyle. Koruyucu meleğim. Yan komşumuz Hacı Osman amcaya kapının önünde bir şeyler konuşuyor. Şişeleri bırakıp, gittim bacağına sarıldım. Kafamı koltuğunun altına sokuyorum durmadan. O da başımı okuyor farkında değilmiş gibi. Bir şeyler anlatıyor Hacı Osman amcaya:

"Zelve'ye giden yolun hemen başında, karakolun önünde gençten bir oğlan. Nevşehir otobüsünden mi indi, yoksa Ürgüp

tarafından mı geldi bilmiyom... Beni görünce yaklaştı yanıma. Sırtında çanta. Ayağında kot pantolon. Hafif sakallı, temiz yüzlü bir delikanlı. "Merhaba amca" dedi. "Merhaba" dedim ben de. "Buralarda mağaralar varmış, oraya gideceğim. Nereden giderim?" "Cöreme"yi mi soruyorsun, kiliseleri falan" dedim. "Hı" dedi. "Öyleyse şurdan gideceksin, Zelve yolundan." Öyle, yüzüme bakıyor. "Yürüyerek mi gideceksin?" dedim. "Evet" dedi, "yürüyeceğim." Dedim, "bayağı bi yürürmen lazım, minibüsleri bekleyesdin." "Sağ ol amca" dedi, "ben yürürüm..." Döndü gitti..." Bir süre sustu babam ve ardından mırıldanır gibi konuştu: "Deniz Gezmis'in arkadaşlarından biriydi sanki!"

Gördüğü, duyduğu, rastladığı her şeyin az sonra dünyayı alt üst edeceği zannıyla yaşayan Hacı Osman amca, "Allah esirgeye, Allah esirgeye" nidalarıyla döndü gitti dükkâna.

Babamla bir süre buğday pazarının beton zeminine hışırtıyla buğday boşaltan traktörleri izledik. Akıllı yol tarif ettiği delikanlıda kalmıştı besbelli. Abim dükkânın penceresinden elyle şişeleri işaret ediyor. Biraz daha sokulum babamın koltuğunun altına.

"Nerden anladın baba, Deniz Gezmis'in

arkadaşı olduğunu" dedim.

"Temiz yüzlü, iyi bir çocuğa benziyordu oğlum. Mutlaka Deniz'in arkadaşlarından biridir..."

Babamla yan yana durup, bozkıra karışan buğday kokusunu içime çektiğim o günlerden yaklaşık bir yıl sonra Deniz'ler bir Hidrellez sabahı asıldılar. Babası Cemil Gezmis, oğlunun cenazesini toprağa verip geldiğinde, Mukaddes Hanım oğlunu görüp görmediğini sorar:

"Gördün mü çocuğumu?"

"Gördüm, sarıldım" der, Cemil bey.

"Nasıldı?"

"Yok bir şeyi. Boyunda bir morarmışlık vardı, ip izi, o kadar."

Marquez, "Yüz Yıllık Yalnızlık" kitabını büyükannesinin hikâye anlatma yöntemiyle yazdığını söyler. Büyükanne en acımasız şeyleri bile kılını kıpırdatmadan, sanki her zaman gördüğü şeylermiş gibi anlatırmış. Anlattıklarını bu kadar değerli kılan, onun bu olağan, duygusuzmuş gibi gözükken tavriymış. Bunu okuduğunda, "tevekkeli değil!" diye mırıldanmıştım. Demek, bu yüzden içimi bu kadar acıtmıştı Ali Kaypakaya'nın anlattıkları. Oğlu İbrahim'in içkeneye tüketilmiş bedenini Diyarbakır'dan Çorum'a götürülen Ali amca,

onun ölümünden daha çok, tabutu kaç a aldığı, tabutun içini niye alüminyumla kaplattığını falan anlatıyordu sakince. En çok da İbo'nun tabutunu taşıyan hamalın, onun işkenceyle öldürülen bir öğrenci olduğunu öğrendiğinde ağlayıp, taşıma için para almamasıydı Ali amca'yı gururlandıran.

İbo'nun ölümünden yıllar sonra bir başka baba, Orhan Keskin'in babası, oğlunun elli günlük ölüm orucundan atakalan cansız bedenini almak için yine Diyarbakır zindanının kapısında. Baba alır cenazeyi ve döner memlekete. O gece mezarlığa götürmez oğlunu, "beş yıldır eve gelmedi, bu gece de bizimle evde kalsın" der.

Oğlunun ölümünden sonraki 26 yıl boyunca, her sabah onun büyük boy resminin önüne geçip, "seni nasıl kurtaramadım, seni nasıl kurtaramadım?" diye yanan bir babadır o.

Ermenek'teki maden ocağında ölen Tezcan'ın babası Recep amcanın insanın canını yakan bir saflıkla sorduğu soruya bakın: "Bizim oğlan gitti mi şimdi? Saklamayın bendi!"

Ya da faili meçhul oğlu için ömrünü tüketen Fatma Morsümbül'ün, "Kemiklerini verseniz yeter. Kemiklerini bulsam oğlunun, omzuma torba yapıp gezeceğim, kokusunu çok özledim onun" demesi gibi.

19 Ocak 2007'de katledilen Hrant da, kendi halkının yaşadığı acıyı ve o felaket yıllarını böyle anlatıyordu. Marguez'in büyükannesi gibi. Soyluve ağırbaşlı bir dille...

19 Ocak 2007 Cuma günü bu ülkenin "Kırmızı Pazartesi"sidir. "Kırmızı Pazartesi", sadece bir cinayeti ve onun arka yüzünü değil, bir kasabanın ortak davranış biçimlerini de analiz eder. Hrant'ın ölümünden sonra yaşananlar ise, devletin ve muhterirlerin davranış biçimlerini anlamaya yeter de artar zaten!

Kutsal kitaplarda ilk öldürme hikâyesi Habil ile Kabil'in hikâyesidir. Öldüren tekir, lakin tüm kolektifi temsil eder. Hrant da, adeta kurucu bir cinayetin özneleri olarak seçilmiş bir kurbandır. Onu öldürenlerin işledikleri ortak cinayet, aslında onları bir araya getiren birleştirici bir güç gibidir.

Hrant Dink, "Ben Malatyalıyım, Anadoluluyum, acımı onurla taşıyım" diyen hayisyetli bir insandı. "Hiç kimsenin toprağında gözüm yok, bütün Türkiye benim, her yer benim vatanım" diyen bir

**19 Ocak 2007
Cuma günü bu
ülkenin "Kırmızı
Pazartesi"sidir.
"Kırmızı Pazartesi",
bir kasabanın ortak
davranış biçimlerini de
analiz eder.**

yurtseverdi. "Dünyadaki en büyük suç ırkçılıktır" diyen bir aydındı. "Biz Ermenilerle Türkler birbirimizin hastası ve birbirimizin doktoruz" diyebilece kadar duya gönüllüydü. Kendi ifadesiyle, "iyi bir Ermeni ve iyi bir soylucuydu."

Marguez, "Kırmızı Pazartesi" romanında, iki kardeş tarafından bıçaklanan Santiago Nasar'ın son anlarını şöyle anlatır:

"Halam Wenefrida, ırmağın öte yanındaki evinin avlusunda bir tırsı balığının pullarını temizlemekle uğraşıyordu. Santiago Nasar'ın eski rıhtımın merdivenlerini inip, kendinden emin adımlarla evine doğru yürüdüğünü görmüştü.

"Santiago, yavrum!" diye bağırmıştı. "Neyin var?"

Santiago Nasar onu tanımıştı.

"Beni öldürdüler, Wene Hala!" demişti.

Son basamakta tökezlemiş, ama kendini toparlamıştı. Hatta bağırsaklarına bulaşan toprağı eyleş silkelemek titizliğini bile gösterdi" dedi bana Wene Halam. Sonra açık

olan arka kapıdan evine gitmiş, mutfağın içine yüzükoyun yığılıp kalmıştı..."

Burada, beni ve okuyucuyu da en çok etkileyen şey kuşkusuz, ölmek üzere olan Santiago'nun, hâlâ hayatta olmasına rağmen kendisinin, "beni öldürdüler!" diye söz etmesidir.

19 Ocak 2007 Cuma günü, bir halkın en soylu evlatlarından biri; Hrant Dink kalşeece öldürüldü.

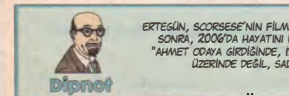
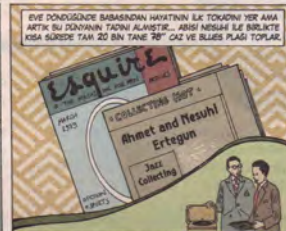
Hrant o gün Agos'un önündeki kaldırımda kurşunlandıktan sonra kalkıp yürüyebilseydi eğer, mutlaka gazetedeki odasına gitmek için merdivenlere yönelirdi. Basamakta tökezlese de kendini toparlardı. Hatta eyleş kafasının arkasındaki kanı siler ve odasına doğru yürürdü. Onu gören arkadaşlarından biri mutlaka sorardı:

"Hrant abi, neyin var?"

Hrant, arkasına dönerek her zamanki mahcup gülümseyişiyile,

"Beni öldürdüler kardeşim!" der ve kalbimizin üzerine düşerdi.

Kalbimiz Hrant'ın mezar yeridir...

ERTEGÜN, SCORSESE'NİN FİLME ÇEKTİĞİ ROLLİNG STONES KONSERİ SHINE A LIGHT SİRASINDA PENALASARAK HASTAHANE'YE KALDIRILDIKTAN BİR SÜRE SONRA, 2006'DA HAYATINI KAYBETTİ. KENDİSİNİN CROSBY, STİLLS, NASH ÜÇLÜSÜNE DAHİL ETTİĞİ NEEL YOUNG, HAKKINDA SÜNLARİ SÖYLEMİŞTİ: "AHMET OYADA GİRDİĞİNDE, Mİ OLUYORDU. MÜZİK ENDÜSTRİSİNDEKİ EN GÜÇLÜ İNSANLARDAN BİRİ OLMASINA KARSIN BU GÜCÜNÜ MÜZİSYENLER ÜZERİNDE DEĞİL, SADECE DİŞER YAPIMCILAR ÜZERİNDE KULLANIYORDU. SON ANLARININ BİR KONSERİ ALTİ OLMASI ŞAŞIRTICI DEĞİL ÇÜNKÜ O ZATEN BOYLE YASADI... BİR KONSERE GİTTİ, VE BİSİ'E DE CENNETTE YAPTI!"

SELEN BARANOĞLU

Meftune

Diş görünüş ruhun en estetik maskesi...
Ayna karşısında kırmızı rujunu sürüp,
allık niyetine yanaklarına da azıcık
dokundurduktan sonra, bembeyaz saçlarını
özenle tarar ve ardından balkondaki sedire
geçerdi Meftune Hanım, her akşamüstü.
O küçük beyaz balkonun özü, kurtbağıyla
çevrili, içinde kırmızı sardunyalı, hanımeli ve
yasemin dolu olan ufak bir bahçeye açılırdı.
Yakasına bahçesinden koparttığı yasemin
çiçeğini ilâştirdi hep, parfüm niyetine.

Meftune Hanım mahalledeki herkesin
derdini bilen, sırrına vâkıf olan.İçi dolu, ağzı
sıkıca kapalı bir sandık gibiydi. O sandığın
en alttarafına ise özenle katlanmış, arasına
naftalin ve sabun parçaları serpiştirilmiş acılar
dururdu. O acılar Meftune Hanım'ın elinde
kalan tek mal varlığıydı. O yüzden kıymetini iyi
bilir, öyle herkesin yanında ulu orta meydana
saçmazdı. Genellikle etrafta kimscekler
yokken acılarının gün yüzüne çıkartır ve özenle
sererdi evindeki koltukların, kanepelerin
üzerine havalansın diye. Öyle anlara denk gelip
de ziyarette gitmişsen evine, alırdın Meftune
Hanım'ın havalandırıldığı acılarının kokusunu.
O, her ne kadar yakasına taktığı yaseminle o
kokuyu maskeleyeceğini sansa da.

Yine balkondaki sedirde yüzünde hafif bir
tebessümle oturduğu bir akşamüstü, yanından
geçip giderken hızlıca balkonuna dalıp,
yanına kocaman bir öpücük kondurdum
Meftune Hanım'ın. Sonrasında kendi gençlik
telaşlarının, arkadaşlarının arasına katılmak
için hızlıca yanından uzaklaştıktan arkamdan
seslendi birden "Kahveyapayım mı sana?"
"Hayır" diyemedim. Ben ona hiçbir zaman
hayır diyememiştik zaten. Kaç yaşında
olursam olayım, ağzından kulaklarıma hangi
sözler çalınırsa çalınır, onun sözleri bana
hiç batmazdı. Yapmamı istediği hiçbir
şeyi itiraz etmedim çünkü bana
göre o, sözleriyle bana soru sormaz

veya benden bir şey rica etmezdi, silihli bir
şekilde beni ikna ederdi her söylediğinde.
Annemin "yapma" dediği her şeyi inatla
yapmak isterken, Meftune Hanım'ın "yapma"
dediklerine harfiyen itaat ederdim, anlemle
söyledikleri şeyler birebir aynı olsa bile.

İşte o akşamüzeri de onun kahve teklifini
reddedemedim. Yetişmek için acele ettiğim,
koşarak gitmekte olduğum gerçek dünyayı hiç
umursamadan, Meftune Hanım'ın o masalsı
dünyasına girebilmek için hevesle geri döndüm
o küçük balkona. "Kahveyi ben yapayım"
dedim. İstemedi. "Sen otur, ben pişiririm" dedi.
Ben de o küçük beyaz balkonda hanımellerinin
yasemine karışmış kokusunu içime çekerek
Meftune Hanım'ı bekledim. Elinde kahve
tepsisiyle yanına geldiğinde, şimdiye kadar
içtiğim en tatlı Türk kahvesini içeceğimi
biliyordum çünkü elini neyese sür, ona ayrı bir
lezzet katarı Meftune Hanım.

Elindeki tepsiyi sedirin yanındaki ahşap sehpayı
bırakıp yanına oturduğunda
gözlerindeki yaşları gördüm.
Gözbebeklerinin üstünde
dolu dolu kümelennmiş,
akmıyordu ama anlıyordum
ben, yine içine ağlıyordu
Meftune Hanım.
Kahveden bir yudum
alıp "N'oldu yine güzelim,
niye o güzel gözlerin buğulu
bakalım?" diye sordum.
Yüzüne her zamanki hafif
tebessümünü takıp, gözlerini
uzaklara daldırıp ve kahvesinden
yavaşça bir yudum alıp "Bugün dayının,
oğlumun, doğum günü" dedi. Tam o sırada
yudumlamakta olduğum kahve, aldığım bu
cevaptan sonra inmedi mideme; tam olarak
boğazımla yutağım arasında kaldı. Yutamadım.
Tükümedim. Kursajımda kahveyle Meftune
Hanım'ı, anneannemi, dindindim. Belli ki dile
getirecekleri vardı.

"Annesini kaybedene öksüz, babasını
kaybedene yetim derler de, evladını kaybedene
ad koyamazlar kızım, çünkü evlat acısının
tarifi yoktur. Yazık kalan evlatların
da teselli olmaz gidenin yerine.

Bak zaman nasıl da geçiyor,
hepimiz yaş alıyoruz ama
ben ihtiyarlarken toprak
altındaki evladım, çektiğim
istrap ihtiyarlamıyor kızım. O
yüzden bana her gün aynı. Onun
yüzünü gördüğüm ilk güne, onu
kaybettiğimi öğrendiğim o gün
arasına sıkı sıkı kalmışım gibi.

Geçmiş ardına katmak kolay da, çocuğunu
kaybedince geleceği de ardına alıyorsun, işte
o fena. Hayatın hiçbir tesellisi işe yaramıyor.
Hiçbir şey yaramıyor artık."

Kursajımda tuttuğum kahve mi, anneannemin
sözleri mi boğazımı tıkdı bilmiyorum ama
bir anda nefesim kesildi ve yutamadığım
kahveyi hızla tükürdüm bahçeye. Meftune
Hanım hiç istifini bozmadan, tepsidedi su
bardağını uzattı bana. İçtim. "Geçti mi?" diye
sordu. "Geçti, iyiyim" dedim. Ellerimi tutup,
gözlerini yine uzaklara daldırarak "Bazı şeyler
ise öylece geçip gitmez hayatımızdan; gelir,
gider ama izi hep kalır" dedi. Hani bazen öyle
anlar olur, dimağındaki kelimelerin hiçbirini
yetimez hissettiklerini ifade etmeye ve çaresize
boynunu bükerek, bir devekuşunun başını kuma
gömmesi gibi, bedenini ruhuna saklamaya
çalışırsın ya, işte öyle sefil kalakaldım karşısında
ellerim avcunun içinde. Kendimi küçükçük, ufakçık,
zerre kadar hissettim; öyle önemsiz ve gereksiz.

Ne diyebilirdim ki ona?

Sözcüklerin ne kadar da
gereksiz olduğunu
düşündüm o an.
Asıl hislerimizin
söylediklerimizde
değil, yürüğimize
çivilediklerimizde,
ruhumuza
kazıdıklarımızda ikamet
ediyordu. İlk kez o gün,
o balkonda ağzı sıkıca
kapalı sandığın dibine
birikmiş gözyaşları gördüm.

Hayatımda içtiğim en "acı" Türk

kahvesini zorla bitirdikten sonra, izin
isteyip yanından uzaklaştım, içimde, dile
getiremediğim sözcüklerin ağırlığıyla. Biraz
gittikten sonra, az ilerideki köşeden dönüp
yine o balkona baktım gözümde yaşlarla.

...

Bahçesindeki tüm sardunyalı solmuş,
hanımeli ve yaseminler kurumuş, tahta sedirin
üzeri bir muşama örtüyle, beyaz balkon
demirlerinin üzeri ise pasla kaplanmıştı. Evin
balkon camında, üzerinde büyük harflerle
"SATILIK" yazan beyaz bir karton vardı.

Benim Meftune Hanım'la her karşılaşmam
o küçük beyaz balkonda olmaya devam
etti. O ise her buluşmamızda kırmızı rujunu
sürüp, allık niyetine yanaklarına da azıcık
dokundurduktan sonra, bembeyaz saçlarını
özenle tarayıp balkondaki sedirde
oturmaktan hiç vazgeçmedi.

Dayıma ve anneanneme özlemle...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BAVL

ALİ MURAT İRAT

İnsan kendi
derisinin altında
kendine tutsak
bırakan yalancı
bir aşk hali bu
yeni dünya.

Üzerimizde bir deli gömleği

Üzerimizde bir deli gömleği. Her şekli alabilen, her renge boyanabilen. Yere, zamana ve mekâna bağlı olmadan değişebilen ve değiştikçe ruhumuzu ve aklımızı değiştiren bir deli gömleği. Sabah uyardığımızda ne giyinirsek giyinelim bir şekilde üzerimize ilisecek olan. Üzerimizde bir deli gömleği. Renkli, renksiz, desenli ve desensiz. Ruh halimize göre değişen ama asla ondan başka bir şey giymediğimiz. Çoğu kez isteyerek giymişiz. Çoğu zaman istemediğimiz zaman giydik. Ama mutlaka giydik. Bazen aşkımıza sızan neşesizlik, bazen ilişkilerimizin ortasında ansızın beliren ve her şeyi bir anda kesip atan derin ofke ve çoğu kez büyük suskunluğumuz -yapılan zulümlere-. Nereye baksak yarım ağzla gölmek zorunda kalışımız, neyi görsek kaçamak bakışımız, ne söylesek eksik kalışımız. Korktuğumuz. Başta kendimizden ve yapabileceklerimizden korktuğumuz. Öfkemizin, aşkımızın ve sevgimizin gücünü hissedip kendimizden hızla uzaklaştığımız. Bir deli gömleği bu. Her sabah gilyip gilyip en çok kendimizi kandırdığımız.

İnsanı kendi derisinin altında kendine tutsak bırakan yalancı bir aşk hali bu yeni dünya.

Oysa insan geniş ufukların, yenmenin ve yenilmenin, kavganın ve esaretin ve esaretin bedeli olan özgürlüğün ve özgürlüğün bedeli olan esaretin canlısı. İnsan, karakışla baharı bir edebilen muazzam bir aklın eseri, insan aklıyla en çok kendini yıkan dehşet

bir makine. Bu yüzden korkuc, bu yüzden zulmeden, bu yüzden sevebilen ve asla uslanmayacak ve tamamlanmayacak olan bir eksiklik makinesi. Bu yüzden kendisine uzatılan deli gömleğini kabul edip giyebilen, bu yüzden akılsız, bu yüzden hayvandan hep bir eksik.

Değişiyor insan ve değiştikçe güçlendiriyor bu deli gömleğini. Bu yüzden, ben de, değiştikçe tekrarlıyorum aklımda kalan birkaç kadim kelimeyi. Onlara sığınıyorum. Esirgesin bağışlasınlar diye beni. Biliyorum onlar da tükenecek, onlar da solup gidecek "tül gibi savrulan" zamanın ellerinde. Onlar da yitip gidecek adına insan denen bu karmaşanın orta yerinde. Bunu da biliyorum ama direniyim diyorum. Elde avuçta kalan kaç kelime varsa hepsiyle direniyim diyorum. Yalnızlığımıza çare olabilecek her şeyi defediyorum hayatımın orta yerinden, direniyim diyorum. Ellerim diyorum, ellerim devrim olsun, gözlerim devrim olsun, yaşayacaksam kendi coğrafyamda yaşayayım, öleceksem kendi coğrafyamda öleyim, diyorum. Bundan direniyorum, kelimelerim devrim olsun diyorum, başka bir söz bilmiyorum.

Yazıyorsam bunun için yazıyorum. Ağlıyorsam bunun için, bedenimi ve aklımla ben kılabiliriz her şeyi yapıyorum. Bir devrimse mesele, buradan başlayacak biliyorum. Biliyorum insanın içerisinde asla sönmeyecek kızılca kıyamet bir ateş olduğunu. İnsanın içi bu, cihan sığıyor da bir başka can sığmıyor yeri gelince. İnsanın içi bu, tıpkı Nesim'in

dediği gibi iki cihan sığıyor da içine, kendisi bu cihana sığmıyor. İnsanın içi bu, kendi deli gömleğini kendisi dikip, kendisi giydiren.

Deli gömleğini parçalamaya çalışıyorum. Çalışırken derim geliyor elime. Kendimi kanatıyorum. Kendini kanatmayanların, mutlu bir anı asla olmayacak biliyorum. Mutluluk için önce kendi derimi yırtmam gerekir biliyorum.

İnsanın en büyük yanılgısı, bir mutluluk halinin sürekli olabileceğine olan inancıydı. Ve mutsuzluğun yakasına ömür boyu musallat olabileceğine dair büyük korkusu. Her ikisi de hakikat rejimlerinin insana giydirdiği deli gömleğinin sağ ve sol kolu. İnsanın ardında aynı yerde buluşan.

Üzerimizdeki deli gömleği, mutlak mutluluğa olan inancımız. Varılacak bir yerin olduğu yanılgısı, gidilecek dingin bir limanın varlığına olan o muazzam itimat. Oysa insanın aslı huzursuzluk, tamamlanmamışlık ve bedeniyle yaratabildiği en büyük silahı ise ölüme inat sevişiyor olabilmesi. Aşkın ve devrimin asla yok olmayacak bir olasılık olmasının nedeni budur işte. Budur hiçbir devrimin bir başka devrime yol açamayacak keskinlik olmasının imkânsızlığı da...

Üzerimizde bir deli gömleği. Her gün giydiklerimiz ve her gün yeniden parçalamak zorunda olduğumuz, derimizi, tenimizi acıtırca.

Sesleniş

Arabalar şırıl şırıl ışıkarıyla caddelerden geçerken, bizler bir mumun ışığında bitirdik kitaplarımızı. Kendimiz gibi yaşayan binlerce yoksulun yüreğini, yüreğimizde yaşayarak katıldık o büyük kavga. Ecelsiz öldürüldük. Dövüldük, vurulduk, asıldık.

Vurulduk ey halkım unutma bizi!..

Yoksulluğun bükemediği bileklerimiz, çelik kelepçeler takıldı. İşkence hücrelerinde sabahladık kaç kez. İsteseydik, diplomalarımızı, mor binlikler getiren birer senet gibi kullanırdık. Mimardık, mühendistik, doktorduk, avukattık. Yazlık, kıyık katlarımız, arabamız olordu. Yüreğimiz işçile birlikte attı, köylüyle birlikte attı. Yaşamımızın en güzel yıllarını, birer taze çiçek gibi verdik topluma. Bizleri yok etmek istediler hep.

Öldürüldük ey halkım unutma bizi!..

Fidan gibi genç kıızıldık. Hayat, şakırdayan bir şalele gibi akardı gözbebeklerimizden. Yirmi yaşında, yirmi bir yaşında, yirmi iki yaşında, işkencecilerin acımasız ellerine terkedildik. Direndik küçücük yüreğimizle, direndik genç kızlık gururumuzla. Tükürülesi suratlarına karşı, bahar çiçekleri gibi, taptaze ünçarlarımızı fırlattık boş birer eldiven gibi. Utanmadılar insanlıklarından, utanmadılar erkekliklerinden.

Hücrelere atıldık ey halkım unutma bizi!..

Ölümcül hastaydık. Bağışaklarımız düğümlenmişti. Hipokrat yemini etmiş doktor kimlikli işkencecilerin elinde, öldürüldük acınmazsınız. Gelinliklerimizin ütüsü bozulmamıştı daha. Cezaevlerine kilitlemiş kocalarımızın taptaze duygularına, birer mezar taşı gibi savrulduk. Vicdan sustu. Huku sustu. İnsanlık sustu.

Göz göre göre öldürüldük ey halkım, unutma bizi!..

Kanserdik. Ölümler gün bir sinsi yılan gibi, dolaşıyordu derilerimiz. Uydurma davalarla kapattılar hücrelere. Hastaydık. Yurtdışına gitseydik kurtulurduk belki. Bir buçuk yaşındaki kızlarımızı öksüz bırakmazdık. Önce kolumuzu, omuz başından keserek, yurtseverlik borcumuzun diyeti olarak fırlattık attık önlerine. Sonra da otuz iki yaşında, bırakıp gittik bu dünyayı ecelsiz.

Öldürüldük ey halkım, unutma bizi!..

Giresun'daki yoksul köylüler. Sizin için öldük.

Ege'deki bütün işçileri, sizin için öldük. Doğu'daki topraksız köylüler, sizin için öldük. İstanbul'daki, Ankara'daki işçiler, sizin için öldük. Adana'da parampaçça elleriyle, ak pamuk toplayan işçiler sizin için öldük.

Vurulduk, asıldık, öldürüldük ey halkım unutma bizi!..

Bağımsızlık, Mustafa Kemal'den armağandı bize. Emperyalizmin ahtapot kollarına teslim edilen ülkemizin bağımsızlığı için kan döktük sokaklara. Mezar taşlarımıza basa basa, devleti yönetenler, gizli emirlerle, başlarımızı ezmek, kanlarımızı emmek istediler. Amerikan üsleri kaldırılın dedik, sokak ortasında sorgusuz-sualsiz vurdular.

Yirmi iki yaşlarındaydık öldürüldüğümüzde ey halkım, unutma bizi!..

Yabancı petrol şirketlerine karşı devletimizi savunduk: Komünist dediler. Ülkemiz bağımsız değil dedik; kelepçeyle geldiler üstümüze. Kurtuluş Savaşında, emperyalizme karşı dalgalandırdığımız bayrağımızı, daha da dik tutabilmek için bütün çabamız. Bir kez dinlemediler bizi.

Bir kez anlamak istemediler bizi!..

Vurulduk ey halkım, unutma bizi!..

Henüz çocukluğumuzu bile yaşamamıştık. Bir kadın eline, değmemiştik ellerimiz. Bir sevgiliden mektup bile almamıştık daha. Bir gece sabaha karşı, pranga vurulmuş ellerimiz ve ayaklarımızla çıkarıldık idam sehpalarına. Herkes tanıştır ki, korkmadık. İçimiz titremedi hiç. Mezar toprağı gibi taptaze, mezar taşı gibi dindik,

boynumuzu uzattık yağlı kementlere.

Asıldık ey halkım, unutma bizi!..

Bizi öldürenler, bizi asanlar, bizi sokak ortasında vuranlar, ağabeyimiz, babamız yaşlarındaydılar. Ya bu düzenin kirli çarklarına ortak olmuşlardı, ya da susmuşlardı, bütün olup bitenlere. Öfkelerini bir gün bile karşındakilere bağırmaş insanların gözleri önünde, öldürüldük. Hukuk adına, özgürlük adına, demokrasi adına, batı uygarlığı adına, bizleri bir şafak vakti ipe çektiler.

Korkmadan öldük ey halkım unutma bizi!..

Bir gün mezarlarımızda güller açacak ey halkım, unutma bizi!.. Bir gün sesimiz hepimizin kulaklarında yankılanacak ey halkım unutma bizi.

Özgürlüğe adanmış bir top çiçek gibiyiz şimdi, hep birlikteyiz ey halkım unutma bizi, unutma bizi, unutma bizi!..

25 Ağustos 1975, Cumhuriyet

"Ne şanslısın bir bilsen!"

ÖZGE MUMCU AYBARS

6 Aralık 1980

Doğruya doğru, 25 yıldır, aralık ayının sonlarına doğru, bir huzursuzluk beni sarıyor. 24 Ocak gecesine kadar geçmiyor. Hatta 24 Ocak gecesinde bu huzursuzluğun geçmesi için arkadaş grubumuz bir araya geliyor, durum komedilerinden besleniyoruz, kahkahalar birbirini kovalıyor, saçma sapan... Hakikaten geçiyor mu? Geçmiyor.

Ocak ayında çoğunlukla nefes alamam. 31 Aralık gecesini yeni yıla evrilirken, önümde daha 24 gün vardır. Bir ay değildir, 24 gündür. Yeni yılı kutlar, diğer yılın ilk gününe uyanırım.

Ocak ayının benim için çok günü vardır. 8 Ocak Metin Göktepe'nin günü. 19 Ocak Hrant Dink'in günü, 24 Ocak babamın öldürüldüğü gün, 31 Ocak Muammer Aksoy'un öldürüldüğü gün, 1 Şubat Abdi İpekçi'nin. Bu günlerde, önce Meryem ablayı ararım, sonra Arat, Delal ve Sera'ya mesaj göndermeye çalışırım ya da orada bulunmaya uğraşırım, 24 Ocak günü Ankara'dan ayrılmam, 31 Ocak günü Muammer Aksoy'un mezarı önünde anma düzenleriz. Babamın mezarının sol çaprazındadır Muammer Aksoy'un mezarı. Sonra Abdi İpekçi gelir, Şubat ayının başında bekler. Her yıl istisnasız düşünürüm, babamın Abdi İpekçi'nin cinayetini çözmek için uğraştığı kadar başka bir gazeteci uğraşmış mıdır?

Doğruya doğru, 25 yıldır, aralık ayının sonlarına doğru, bir huzursuzluk beni sarıyor. 24 Ocak gecesine kadar geçmiyor. Hatta 24 Ocak gecesinde bu huzursuzluğun geçmesi için arkadaş grubumuz bir araya geliyor, durum

komedilerinden besleniyoruz, kahkahalar birbirini kovalıyor, saçma sapan... Hakikaten geçiyor mu? Geçmiyor.

25 yıldır, babamın fotoğrafını yakama takıyorum. Anıtın önünde ve mezarda yakmak için o saf muamlardan bulunduruyorum cebimde. Karanfilleri içinelemek zor, ya kökünden kopuyor ya da birbiri üzerine konan paltolardan aşınıyor. Son yıllarda, keskin nişancı eşliğinde bitiriyoruz anmayı, OHAL malum.

25 Ocak'lara kalan, buruşmuş bir yaka fotoğrafı, hafif bir baş ağrısı, kurumuş bir karanfil. 25 Ocak sabahlarının sessizliği bana daha gerçek gelir, hayatın yeniden aktığını kanıtlayan bir sabaktır. Kahvemini koyarım. Telefonlar çalar sonra, bir önceki günde yaşanan sıkıntılar aktarılır, karşımdakiyle birbirimizin neredeyse sırtını sıvazlar, "iyiyiz yine del" diye düşünerek haftaya devam ederim.

Bunun adını koydum ben "uzun süren travma." Çocukluğumu bitiren, gençliğimi nasıl geçirdiğimi unuttuğum, kadınlığa geçtiğim, beni anneliğe eviren bir travma. Beni "ben"

yapan travmam.

Bazı dertli gecelerimde, sosyal medyada yazılanlara bakıyorum. Benim yaşıtlarım, babamla ilgili travmaları kendi ailelerinin tepkilerinden öğrenmişler. Babamın adı geçince, çoğu insanın çocukluğuna kazınmış anlatılar dizisi düşüyor önüne. Birbir temas ettiğim insanların hayatında aile olarak varız, ne kadar garip değil mi? Ben babamı bir bomba sesiyle kaybediyorum ve topluldam dokunduğu o kadar haneden acı yükseliyor ve bir neslin belleğinde silinmez halde kalıyor. Cenazede babamın naaşı üzerinde bir bulut oluşmuştu, Maltepe Camii'nde naaşın oraya gitmeye çalışıyorduk "Türkiye laiktir laik kalacak" sloganlarının yanında birileri bağırıyordu "Aile geliyor" diye. Özgür "Biz mafya ailesi miyiz, ne demek aile geliyor?" diye sorgulamıştı, annem o buluta takılmıştı "Çocuklar, görüyor musunuz?" diye sormuştu, ben ise buğulanan gözlüklerimi o kalabalıkta silmeye çalışmış ve hakikaten de görmüştüm. Annem o buğuyu, toplumsal acı olarak yorumlamıştı. Hangimiz kendimizi o gün neyle avuttukmuş belirsiz. Kendimi uyumuş hissettiğimi hatırlıyorum, duyularım benden alınmıştı sanki.

Ben o gün kendimde olduğumu söyleyemem, her anı bülük pörçük, 11 yaşımdayım henüz, karanfil atıyorlardı bizlere yaya geçitlerinden, herkes birbirini ite ite yürüyordu. Sloganların yade bakan ağlayan yüzler vardı. Anılarımı sonra videolardan takip edecektim.

Kendimi ilk defa ekranda görüyorum, "Babam da böyle bir yabancılık hissedermiydi ekrana çıktığında" diye düşündüğümü hatırlıyorum. İclal teyzem eve dönünce, "Babanın yaka kartını ne çok sevdim" diyecek gözleri dolu dolu, bense yanıtlamayarak başımı eğip odama gidecektim. Düşmanlara karşı başımız dik çıkacaklık hep, kimsenin önünde ağlamayacağım, diye diye boğazımdaki yumruyla yılları devirecektim.

Bu ağlamama bilinci, 13 yıl sonra Işık Kansu'nun yazdığı "Neden Öldürüldüler?" anma gecesinde yerle yeksan olacaktı. Kimseye göstermeden sessiz sessiz ağlayacaktım. İçimde derin bir soruyla: "Ülkesini bunca seven insanlar, neden bunca acıyı çekti?" Ve bizler burada ne yapıyoruz? Neden yaşıyoruz? Tesadüfen mi?

Geçtiğimiz yıl halam Beyhan Gürson'u zor bir hastalığın sonucunda kaybettik. Halam son acile yatıldığında hastabakıcılara babamın acı çekip çekmediğini sormuş. Hastabakıcılar çok üzülmüş. Halamın zihnini yıllarca bu

soru kemirmiş. Bende ise şu bilgi var, olay çok ani geliştiği için acı hissetmedim. Bu bilgiyi, kim, nasıl verdi hatırlıyorum ama 11 yaş aklımla makul gelmişti. Bu yıl annesi bombayla öldürülen bir yoldaşıma aynı bilgiyi verecektim olanca netliğiyle, "Haklı olabilirsin" diyecekti o da.

"Adı hak etmek"

Enteresan bir baskının adı, bir aileye doğup soyadını alıp, başına da bir travma gelip, o adı hak edip etmediğinin sorgulanmasıdır. Cinayet soruşturması, davalar, eğitim süreçlerim vevakfın içinden gelip geçen 25 yılın ardından zaman zaman karşılaştığım "babasının adını kullanıyor" ya da "babasının adını hak etmiyor" cümlelerinin ardında çok gizli bir kıskançlığın olduğunu öğrenmek epey enteresandır. Bu cümleleri sarf edenlerin arasında nice akademisyen, nice gazeteci, yazar veya nice ünlü sayılabilecek ismin olduğunu bilseniz... "Senin yerinde olsam" ya da "Vakıf elimde olsa..." diye sayanlar da olmuştu hep. Ne kavgaya ettim ne kendimi ispata çalıştım, zaman içinde hayatımda böylesi insanların azaltmaya çalıştım. Bu cümleler, bana haksızlık geldi hep, hâlâ da öyle...

Babam çeyrek asır önce bu ay öldürüldü. Biz azınlık sayılmayacak bir Türkiye nüfusu, yakanıza, sosyal medyamıza, babamın resmini koyuyoruz. Karanfil ilştiriyoruz yanına, kokusuna, duygusuna... Gerçekleşmemiş adalete rağmen mum yakıyoruz, onun adına, onun için.

Biz, babamın çekirdek ailesi, babamın adını yaşatmak için bir vakıf kurduk. Bugüne kadar 143 araştırmacı gazeteci adayını mezun ettik. Babamın kitaplarını sektirmeden bastık. İmkânımız elverdiğinde de basmaya devam edeceğiz. Onun bize anlattığı "terörsüz, özgür" ülkeyi, laikliği, çok sesliliği, parlamenter değerlere olan saygıyı, yolsuzluğa karşı durmayı diğer nesillere aktarmaya devam edeceğiz.

Ben neden o arabada değildim? Özgür neden değildi? Annem neden değildi? Özgür bir konsere gitmişti, evde değildi. Annem bana klasik söylediği "yabancıları kapıyı açma" dedikten sonra evden çıkmıştı. Patlamaya kapıda yakalandı. Bense babamın tüm yalvarmalarına rağmen içimden gelen bir hisle evden çıkmayı reddetmişim. Babamla beraber çıkar, koşarak önce arabaya oturdum. Ben evde kaldım...

Bunları yazdığım dakikalarda, tipiktir, kahvemi içtim, falımı kapattım. Çaycımız geldi, "Kızım ne fal kapatıyorsun? Sen ne şanslısın, bir bilersen..." dedi.

Bu yıl 26. yıl. 11 yaşımdan beri çeyrek asırdan bir geçti. 24 Ocak geçmedi.

Aklımda hep bir kare, babam gülümsüyor:

"Özge, yaşlanınca bana bakacak mısın? - Hep bakacağım baba..."

Öyle işte. Ben hep ona bakacağım.

1 Aralık 1980
Uğur Mumcu,
eşi ve oğlu.

MURAT TIRPAN

Roma ya da eski fotoğraflara bakmak

Dışarıda yağmur yağarken, bir battaniyeye sarılmış halde Cuarón'un Roma'sını izliyorum. "Bu film sinemada izlenir" despotizmine inat iyi ki evde yapıyorum bunu, çünkü Roma biraz kendinizle ve filmin zamanıyla baş başa kalmanızı bekliyor sizden. Roma'nın büyüleyici sinematografisine, ses kuşağına hayran kalıyorum, sinemanın anılarla ve dolayısıyla gerçekte ne kadar ilişkili bir sanat olduğunu tekrar anlıyorum izlerken. Kendi

anılarımı düşünüyorum, tıpkı Cuarón gibi hayatımda önemli dönemeçlerin yaşandığı bir zamanı filmleştirebilseydim ne yapardım?

Düşünün hayatınızdan bir yılın 'Remake'ini yapmak size neler hissettirdi? Geçmişinizde sizin için çok önemli şeylerin yaşandığı bir yılı bir film halinde yeniden yaratabilseydiniz nasıl olurdu? Alfonso Cuarón son filmi Roma'da köklerine, Meksika'ya dönüyor ve çocukluğunun çok önemli bir yılını (1970-

71 arası) filmleştiriyor. Öyle bir yıl ki bu, yönetmenin ailesinde babalarının aileyi terk etmesi, filmin ana karakteri hizmetçi Cleo'nun çocuğunu doğumda kaybetmesi, büyük bir yangın gibi travmatik olaylar yaşanırken Meksika için de 1970 yılı oldukça hareketli, büyük bir deprem oluyor, resmi ve sivil polislerin paramilitler güçlerle birleşerek öğrencilere saldırdığı Corpus Christi Katliamı adı verilen olaylarda kırk iki kişi hayatını kaybediyor. Dolayısıyla Roma sadece bir ailenin hikâyesi değil, film aslında dört çocuğu Meksikalı, hali vakti iyi bir ailenin ve hizmetçilerinin bir yılını anlatıyor ama arka planda Meksika tarihine dair birçok önemli olay yaşanıyor.

Cuarón o zamanın ruhunu yakalayabilmek için her şeyi yapmış, yaşanan tüm olayları yaşadıkları yerde çekmeye çalışmış, filme adını da veren Mexico City'deki Roma adlı bölgede bulunan evlerini yeniden kurarken tüm akrabalarına ulaşarak o dönem kullanılan eşyaları toplamış, karakterlerin giydikleri kazaklara kadar fotoğrafların ve anıların yardımıyla tekrar oluşturmuş. Elbette eşyaları ve mekânları yeniden üretmek artık çok zor değil, sinema endüstrisi iyi sanat yönetmenleri ve teknoloji sayesinde bunları yeniden yapabiliyor. Ancak asıl önemli olan

Mehmet Ali & Akşemsi

Roma belki de üzerinde çok konuşmayı değil de daha çok deneyimlemeyi hak eden bir film. Filmin zamanından ayrılmak istemiyorum, dışarda yağmur yağmaya devam ediyor ve ben kumandayı elime alıp bir kez daha play'e basıyorum.

1970 yılı Meksika'sının zamanını yeniden üretmek. Neyse ki sinema dilsel olanakları sayesinde hem Tarkovski'nin sözüyle zamanı 'mühürleyebilen' hem de yeniden üretebilen bir sanat, hatta tek sanat. Roma'nın asıl başarısı da zaten bu, filmsel zamanı iliklerinize kadar hissediyorsunuz, hatta izlediğiniz değil içinde var olduğunuz bir zaman bu.

Bir antikacıda, sahafta karton bir kutunun içine atılmış kim olduklarını bilmediğiniz bir ailenin eski fotoğraflarına rastlayıp uzun uzun bakmak gibi bir deneyim bu. Cuarón'un ailesini ve hizmetçilerinin hayatının delilleri olan fotoğrafları inceliyor gibiyiz. Kimdi bunlar, nasıl bir hayat yaşadılar? Sonra sinemanın gücü sayesinde fotoğraflar hayat buluyor, yönetmenin imzası olan uzun çekimler, siyah beyaz bir sinematografi, müthiş bir ses tasarımı sayesinde bize bir dönemi (anlatmıyor) hissettiriyorlar.

Roma kadınlık, aile, kayıplar ve bunları telafi etme stratejilerimiz hakkında etkileyici bir anlatı. Filmin kahramanı hizmetçi Cleo (ki hala yaşıyor) Pek konuşmayan bir kadın, ama her karede, her bakışta, her küçük aksiyonda ne kadar izole

olduğunu ve tek istediğinin sevgi olduğunu hissediyoruz. Doğurmayı istemediği çocuğunu kaybettğinde sevebileceği ve onu sevebilecek olanların sadece yanında çalıştığı aile olduğunu görüyoruz. Öte yandan kocasının evi terk etmesinden sonra ne yapacağını bilemeyen annenin nihayetinde çocuklarına ve Cleo'ya sarıldığını görüyoruz. Herkes bir kaybı başka sevgilerle telafi ediyor bu filmde. Ve bazen bir hizmetçi bir babadan daha aittir aileye.

Roma üzerine çok şey

yazabilirim, katliam sahnesinin gerçekçiliğinden, finalde yaşananların trajikliğinden ya da doğum sahnesinin insanın yüreğini donduran etkileyciliğinden bahsedebilirim; ya da hiç bu gösterişli sekanslara değinmeyip filmin içinde küçük görünen ama hepimizin anılarında olduğu gibi karakterleri ve biz izleyiciyi derinden etkileyen detaylara girebilirim. Ama

Roma belki de üzerinde çok konuşmayı değil de daha çok deneyimlemeyi hak eden bir film. Filmin zamanından ayrılmak istemiyorum, dışarda yağmur yağmaya devam ediyor ve ben kumandayı elime alıp bir kez daha play'e basıyorum.

"Bak beyim, sana bir çift lafım var!" diyerek girişmek istiyorum 2018'e. Hem de tıpa tıpa Yaşar Usta'nın o efsane haykırışındaki cümleleriyle...

SEDEF ORMAN

Önümüzdeki maçlara bakacağız

"Bak beyim, sana bir çift lafım var!" diyerek girişmek istiyorum 2018'e. Hem de tıpa tıpa Yaşar Usta'nın o efsane haykırışındaki cümleleriyle...

"Paran var, pulun var, her şeyin var. Binlerce kişi çalışıyor emrinde. Yakışır mı sana ekmekle oynamak? Yakışır mı bunca günahsız, çoluğu çocuğu, karda kışta sokağa atmak, aç bırakmak?"

Hem de bir rahip bahanesiyle! Önce dolar uçtu, euro onu kovaladı, sonra iflaslar peşi sıra, mahsusuktan konkordatolar, esastan işten çıkarmalar, fırsat bu fırsat zamları, olan yine suçuza, günahsız oldu.

Mahmut Hoca bunu görmeden veda etti bizlere. Sadece cebimizden değil, yüreğimizden de gitti 2018'de; usta sanatçı Münir Özkul hayata gözlerini yumdu.

Kriz var mı yok mu bir türlü anlaşılamadı. Ne hikmetse memleketin günlük güneşlik halini görenler vardı, görmeyenler vardı. Bizim 'kör' olduğumuza şükredeceğimiz de varmış, ettik vallahi. 2018 bizlere bunu da gösterdi.

O sırada gazeteler, dergiler, sosyal alemlerde yaşanan uzman enflasyonu gerçek yaşama ne yapsa yetiemedi. Çünkü açıklananın dışında nemli hava gibi aşırı bunalıtan bir enflasyon geldi ki ifadesi ne mümkün! Bu gözü kör olası enflasyon geldi mi, her şeye geliyor. Uzman enflasyonu, gereksiz yorum enflasyonu, kötü kehanet enflasyonu, dış mihraklar enflasyonu...

Nihayetinde Türkiye'nin mevcut durum fotoğrafını çekmek deklanşör nedir bilmeyen 'fotoğrafçılara' düştü işte. Büyük resim, küçük

resim, iç resim, dış resim helak ettiler bizi. "Dünyaya bir daha gelisem tramvay olmak isterim" diyen Ara Güler'in ustası olduğu mesleğine koyduğu mesafe de bundan belki de...

2018 onu da bizden alırken geride o şahane sözü kaldı; "Uyarlık ileriye gidiyor ama insanların güzellik anlayışı geriliyor."

Ne yalan söyleyeyim güzellikten de geçtik be usta! Akıl sağlığını korumanın daha çok telaşına düştük. Çünkü 'normal' kalmak daha da güçleşti geride bıraktığımız yıl. Tam da bu sebeple "Oynatmaya az kaldı" şarkısı 2018'e de çok yakıştı. "Her akıl sahibi, kendi aklı dahilinde delirme hakkına sahipti" ama bunu da çok görüp kendi elleriyle kafayı toptan sıyırtmaya girişti binlileri...

"Belki her gün aralıksız içiyorum. Hâlâ sığırla samanı ithal ederken 'Yerli uçak yapacağız' diyecek kafayı bulamadım. Giderken ne içtiklerini söylediler bari..." diyen Aydın Boysan ne de güzel özetlemişti durumumuzu. Şükür nükleer santrale soyduğumuz zamanlara denk gelmedi.

Artık o da yok. 2018 onu da aldı bizden. "İnsan olarak onurumuz varsa eğer, öleceğimize göre değil, ölmeceğimize göre yaşamak ve çalışmak vicdan borcumuzdur" diyerek gitti.

Aa unuttuğum bir de geride bıraktığımız yılın son ayı Konya'dan hayatımıza geri verdi Ada robot. Konya'da doğdum madem, adım neden Ada diyemeden düştü sakatlandı garibim. Uyarlık düzeyimiz anımlanan bir robotu hasta yatağına yatırıp, arkadaşı olan robotlara onu ziyaret ettirip, lahmacun getirecek kadar

gelişti, ona laf söylemeyin. İlla bir şey söylemek istiyorsanız hasta ziyaretinde lahmacunun ne işi var ya da o lahmacunu hastaneye nasıl soktular diye sorun. En azından bireysel delirmedik ama toplumsal bu.

Münir Özkul, Aydın Boysan, Ara Güler... Üçü de müşfik bir baba gibiydi pek çoğumuza. Hiç tanımadım, hatta bir kez bile görmedim bu hissi yaşatırlardı sevenlerine... Artık yoklar.

Gidenler, geri gelmeyenler, getirilemeyenler. 2018'kapıp yıllar arasındakı yerini böyle aldı. Ee ne diyoruz hep, önümüzdeki maçlara bakacağız. Sıra 2019'da. Gelsin bakalım yeni yıl tüm yenilikleri ile. Bereketi, huzuru, mutluluğu getirmeyi unutmasın ha! Öyle gelsin ki yeni de fterimiz de ziyan olmasın. Malum yine yaktık eskileri. Yeni sayfa açmak kesmedi tüm de fteri yaktık kül ettik. Hani içindeki defnelere rağmen yokarsın ya bazen gemileri. Ne varsa yeniden var. Değil mi dostlar?

Doğrusunu söylemek gerekirse, yeni yıldan herkes gibi ben de kriz bekliyordum ama bunlar mümkünse aşk krizi, mutluluk krizi veya çikolata krizleri olsun. Sevgili Ada robot da bir an önce sağlığına kavuşsun yeni yılda. Hatta ona düşün yapalım, mürüvvetini görelim. Hardware ölçüsünde çocukları olsun! Olmaz demeyin, bunun videosu da gelir yakında, görürsünüz.

Ve sizlere gelince... Sözümüzün, hükmümüzün, gücümüzün geçmediği rakamlar var ya; dolar kuru, enflasyon, hava durumu, yaş gibi... Onları salabildiğinin kadar salın bir tarafta. Salın ki tebeşür etmesinin bilen, görürölü, mutlu, sağlıklı insanla dolsun çevremiz. 2019 istediğimiz hayatı versin hepimize!

SİNEM KEYİK

LA MANCHA'LI ŞÖVALYE DON QUIJOTE ve SİLAHTARI SANCHO PANZA...

Tuhaf olaylara dair

Miguel de Cervantes Saavedra

Asıl adı Alonso Quijano olan Don Kişot (Don Quijote); elli yaşlarında, bekâr, zayıf, uzun boylu, İspanya'nın Mancha eyaletinde yaşayan soylu bir kişidir. Tek zevki eski romantik çağların gezgin şövalyelerinin yaşam öykülerini okumak olan Alonso, kendini bu öykülere kaptırmaktan dolayı biraz kafayı sıyrır. Eski çağların şövalyelik kurumunun yeniden canlandırılması gerektiğine inanmaya başlar. Bu yüzden evinin mahzenindeki, atalarından kalma paslı mızrağı, kılıcı, kalkanı alır; zırhı da kuşanır. Başına miğfer diye berber çanağını geçirir, küheylan gibi gördüğü sıska atına biner, güya tutsak prensleri kurtarmak, hainleri cezalandırmak, başarılarıyla dünyaya ün salmak üzere düşer yollara. O artık şövalye olmaya hazırdır fakat şövalye unvanını da ancak bir lord verebilir. Kafasında büyük bir şato gibi kurduğu bir hana rastlar. Hancıyı da lord gibi görür. Hancı, onun zararsız bir deli olduğunu anlar ve handaki diğer misafirleri de eğlendirerek mükemmel bir törenle ona şövalyelik unvanı verir. Bundan sonra Alonso kendine "Don Kişot" adını verir, yolda karşılaşmış yanına aldığı köylü "Sancho" ile yoluna devam eder. Sancho, onun silahşörü olur. Okuduğu öykülerdeki tüm şövalyeler bir kuza âşik olarak anlatıldığı için güzel, soylu, erdemli biri olduğunu düşündüğü sıradan köylü kızını sevgili olarak seçer. Don Kişot'un ilk macerası yel değirmenleriyle savaşmasıyla başlar. Savaşmanın sebebi ise onları insanlara kötülük yapan devlermiş gibi görmesidir. Her ne kadar Sancho engel olmaya çalışsa da o yel değirmenlerine saldırır. Yel değirmenlerinin dönen kanatları Don Kişot'u perişan eder. Bu darbeler onu akıllandırır. Don Kişot kendi hayal dünyasında yaşamaktadır. Gerçek dünyada gördüğü olayı hayalinde yarattığı hali ile birleştirir.

DON QUIJOTE

Bir yerde zincir vurulmuş kürek mahkûmlarını görür. Onları mazlum insanlar sanarak kurtarma savaşına girer. Bunu başarır da. Başka bir yerde gördüğü iki koyun sürüsünü birbirleriyle savaşmak üzere olan iki ordu sanır. Zayıf olan tarafa yardım etmek amacıyla diğer tarafa saldırır. Bu yüzden de çobanlardan dayak yer. Başlarından daha pek çok olay geçer. Sonunda köyüne dönen Don Kişot'u Sanso Carraso adındaki biri tedavi eder. Hastalığından sonra normale dönen La Mancha'lı Don Kişot artık, Senyor Alonso Quijano'dur.

bavulunda dizeler

Bilirim,

hele bir düşmeyegör hasretin halisine,

hele bir de tam okka

dört yüz dirhemse yürek,

yolu yok, Don Kişot'um benim, yolu yok,

yeldeğirmenleriyle dövüşülecek..

Nâzım Hikmet Ran

Tarihten bugüne ilaç

ÖNDER ABAY

insan sağlığının henüz para kazanma yollarından biri olmadığı yıllardan kalan eski bir dükkân, dükkânın içindeki koku bile eskimiş. İlaç sanayileşmeden önce, doktorun yazdığı reçete eczacının laboratuvarında ilaca dönüşürdü. Yüz yılı aşkındır açık olan İstanbul'un en eski eczanelerinden biri olan Yeni Moda Eczanesi'nin sahibi Melih Ziya Sezer'le geçmişten günümüze ilaç sektöründe ki değişimi konuştuk.

■ Merhaba, sizi tanıyabilir miyiz?

2 Eylül 1932 Bilecik doğumluyum. Babam eczacı olduğu için beş yaşından beri eczane dükkânının içerisindeyim. Bu dükkân 1902 yılında açıldı babam 1937 yılında vefat etti. Babamı erken yaşta kaybettik için bu mesleği ben devraldım. Hâlâ işletmeye devam ediyorum.

■ Geçmişten günümüze eczane kültürü nasıl bir değişim yaşıyor?

Eskiden her eczanenin bir laboratuvarı olurdu. Hekimlerin yazdığı öksürük şurupları, mehmetler, göz damlaları bir laboratuvarda üretilirdi. O zaman bu iş daha keyifliydi çünkü bir şey üretiyorsunuz. Şimdi doktor reçetesi okuyabilen eczacı olabiliyor. Eskiden el beceresi ve bilgi çok gerekiyordu. Bazı ilaçların formüllerinde haff ve şiddetli zehirler kullanılmak gerekiyor. Bu oranları iyi bilmek gerekiyor. Eskiden kullanılan bir söz vardı "Doktorun hatasını eczacı, eczacının hatasını mezarcı temizler."

■ Eskiden bu kadar fazla ilaç kullanımı var mıydı?

Eskiden insanlar bu kadar fazla hasta olmazdı. Yeni bir sürü hastalık icat edildi. Yediğimiz içtiğimiz ürünler bizleri hasta ediyor. Hemen her ürünün içerisinde kimyasal takviyeler ve GDO var. Şimdi insanlar hem hastalığa hem de ilaca bağımlılar. Çok fazla

“Şimdi doktor reçetesi okuyabilen eczacı olabiliyor. Eskiden kullanılan bir söz vardı “Doktorun hatasını eczacı, eczacının hatasını mezarcı temizler.”

ilaç israfı var. Şimdi hangi eve girseniz kutu kutu ilaçlar bir köşede duruyor.

■ Bu kadar ilaç kullanımını neye bağlıyorsunuz?

Şimdi dünyada iki büyük sanayi var. Bunlardan biri silah diğeri ise ilaç sanayisi oluyor. İlaç iyileştirmek yerine para kazandıran bir ürün haline aldı. Yeni hastalıklar icat edip bunun ilaçlarını insanlara satıyorlar. Milyarların döndüğü bu sanayi büyüdükçe bizim gibi ilaç yapanlar küçülecek sonunda kaybolacaktır.

■ Şimdilerde antidepresan kullanımı çok fazla eskiden insanlar bu kadar sık şekilde depresyona giriyor muydu? Bu artış neye bağlıyorsunuz?

Eskiden antidepresan ilaçları yoktu. Bir damla verirdik onun da bağımlılık yapma özelliği yoktu. Şimdiki ilaçlar hastalığı yok etmek yerine bağımlılık yapıyor. İlaça bağımlı hastalar oluşuyor. Geçen bir genç geldi daha 21 yaşında bir ilaca başlamış ve bir yıl düzenli kullanacağını söylüyor. Kronik hastalıklar dışında bu kadar uzun süre ilaç kullanmak zaten insanı hasta eder.

■ Bugünlerde size ilacın formülünün yazıldığı reçeteler geliyor mu?

Yok diyebileceğim kadar az geliyor. Şimdiki

hekimler ilaç formülü yazmayı bilmiyor. Yazsa bile onun formülünü hazırlayacak eczacı çok az sayıda. Zaten yapma ilaç çok daha pahalıya çıkabilir. Hastadan çok doktorun, eczacının bilinçli davranması gerekiyor. İlaç kullanımı oranını anca böyle düşürebiliriz.

■ Kendilerine profesör diyen bazı insanlar televizyon programlarında ilaç yapıp onları satmaya çalışıyorlar. Bunlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Onların son derece cahil olduğunu düşünüyorum. Söyledikleri şeylerin hiçbir bilimsel yanı yok. Bu da dediğim gibi bir para kazanma yöntemi. İnsanların çaresizliklerini kullanarak ürün satmaya çalışıyorlar. Şimdi elini sallasan böyle insana çarpıyor. İtibar etmemek gerek.

■ Sağlıklı yaşam için doğal ve bitkisel ürünler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Evet, şimdi aktarlar moda oldu. Ama aktarın neyi ne kadar bildiğini bilmiyoruz. Aktar açmak için kimsenin bir engeli veya eğitimi yok. Her aktar dükkânı açanın şifa dağıttığını düşünmek doğru değil.

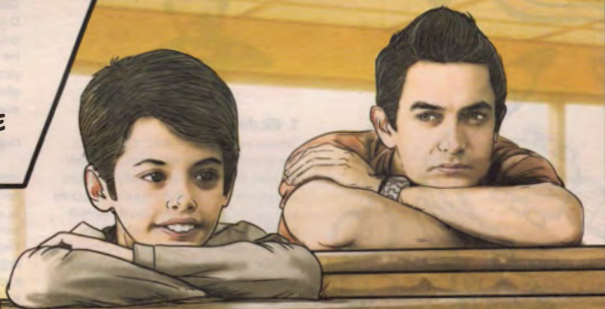
■ Son olarak sağlık ve ilaç sektörüyle ilgili ne demek istersiniz?

Kendini ve hastalığınızı tanıyın. Ne kadar az ilaç o kadar sağlık benim inancım.

**HAYATTA
EN BÜYÜK MUCİZE,
KÜÇÜKKEN
İYİ BİR ÖĞRETMENE
RASTLAMAKTIR.**

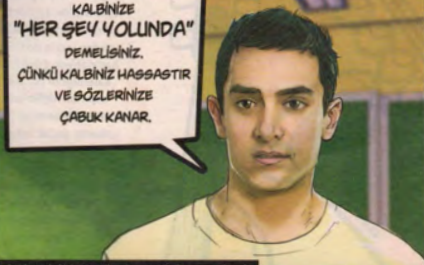

Her Çocuk Özgür (2001) Yönetmen: Aamir Khan, Anand Gupta

ŞU KIZLARA BAK.
YARIN KAZANIRSAN
TEK BAŞINA KAZANMIYACAĞSIN.
SENİNLE BERABER
MİLYONLARCA KAZANILACAK.
ERKEKLERDEN AŞAĞI GÖRÜLEN
TÜM KIZLAR KAZANILACAK.
EV İŞLERİ YAPMAYI,
ÇOCUK BÜYÜTMEVE
ZORLANMIŞ KIZLAR.
YARIN KİMİSİ ABAĞA
EN ÖNEMLİ KIZIM.
ÇÜNKÜ VARMIYSA, SADECE
OAVSTRALYALI DEĞİL,
KIZLARI AŞAĞI GÖREN
HERKESE LE MÜCADELE
EDEREK SİN.

SORUN NE OLURSA OLSUN
KALBİNİZE
"HER ŞEY YOLUNDA"
DEMELİSİNİZ.
ÇÜNKÜ KALBİNİZ HASSASTIR
VE SÖZLERİNİZE
ÇABUK KANAR.

Dangal (2016) Yönetmen: Nitesh Tiwari

3 Ahmak (2009) Yönetmen: Rajkumar Hirani

BİZİM BU DURUMA ÖYLECE
SESSİZ KALACAĞIMIZI MI SANIYORSUN?
BİZ TANIRIMIZI KORUYACAĞIZ EVLAT.

SİZ Mİ KORUNACAĞSINIZ?
BU GEZEN O KADAR KÜÇÜK Kİ.
DIŞARIDA DAHA BÜYÜK
MİLYONLARCA GEZEN VAR.
SİZSE BU KÜÇÜK GEZENDE,
BU KÜÇÜK ŞEHİRDE,
BU KÜÇÜK ODA DA OTURUP,
BÜTÜN EVRENİ YARATAN TANRI'YI
KORUMAK MI İSTİYORSUNUZ?

ONUN KORUMANIZA İHTİYAÇI YOK.
O KENDİSİNİ KORUYABİLİR...

PK (2014) Yönetmen: Rajkumar Hirani

Parçalarımız

MAHMET ÇINAR

1. Vicdan

"Vicdan yazılardan bıktık" diyor, şeyde, sosyal medyada. Ben de bıktım... Bir Kürt, bir Alevi, bir Ermeni belki... Haklı bir öfkesi, anlaşılammaya duyduğu tepkisi, acılarında kimi zaman yanında olduğunu düşünmek istediklerinden yalnız bırakılmışlığına karşı serzenişi var. Ben, "bölge"de doğup büyümüş bir Türk; acıları bir "öteki" olarak yaşamış olmanın tuhaf suçluluk duygusu, elden gelmezlerin çaresizliği, elden gelenlerin yetmezliği var bende. Ben de dışarıdan silah sesleri geldiğinde yere yattım evet. Duvarlarımızda çok şükür birkaç delik oldu hep. Yine de o çaresizlik... Sokaklarda, eylemlerde, toplantılarda geçirdiğim onca zamana rağmen hem de. Tamam, "vicdan yazıları"ndan bıktım, çünkü bana çaresizliğimi hatırlatıyor. Çünkü bana, savaş zamanlarında kalemlerini paralayan entelektüelin bir biçimde hiçbir savaşı bitirememiş olduğunu, mücadelenin bir parçası olarak entelektüel çabanın ancak sokaktaki hayatla bir işlev bulduğunu ve hepimizin, karışımızdaki karanlık iradeyle mücadele etmek için bir gün mutlaka o hayata düşmemiz gerektiğini hatırlatıyor. Gerisi ancak, "demokrasi mücadelesine destek..." Çünkü öfkemi dizginlemeyi beceren orta sınıf ahlakımı yüzüme vuruyor; mesela en fazla Dostoyevski'yi, o histerik, o dengesiz öfkeli sevsem de Tolstoy'un mistik pasifizmine yaklaştığımı, kendimi orada daha "rahat" hissettiğimi...

"Ortaçgil-Kızılok huysuz entelektüel ikilisi" çalıyor (pek tabii...): Entel(!)ektüel

2. Miray bebeği hatırlıyor musunuz?

Geçmişte aldığım bir not bu iki paragraf:

En acı yıllardan biri olarak tarihimize şimdiden yazdık o yılı. 2015'in sonlarındayız... Ne kadar huzurlu olabilirsek, üzerimize oturmuş öküzdün nefes alacak saniyeleri, dakikaları ne kadar kaçırabilmişsek o kadar huzurluyuz. Kucağımda bir

arkadaşımın bebeği. Kokluyorum. Gülümsüyör. Hareketli, hayat dolu, meraklı. Dünya üzerindeki tüm nesneleri tutmak, onların yerlerini değiştirmek, her şeyi izlemek, her sesi dinlemek; yani sanki hayatı, kendi yarattığı "kaotik düzen"de yeniden, kendine göre, mutlu olabileceği biçimde kurmak, sonra yine bozmak ve sonra yine kurmak istiyor.

Değişecek...

Haberlere bakmadım, sosyal medya zaten hak getire; yani bilmiyorum ki uzak bir yerde üç aylık Miray İnce, adıyla hitap etmenin bile garip geldiği o küçük can vurulmuş, ölmüş. Yaşamaya başlamadan, doğduğu yerde, doğduğu yılda, içine doğduğu çatışmalarda. Kucağımdaki bebek gibi, dünya üzerindeki tüm sesleri duymaya aç, yeni yeni biçimlenen kulakları, henüz eylül ayında doğduğu evde korkunun, abluka sessizliğinin, belki ağlamanın, belki çığlıkların ve tabii silahların sesinden başka ses duymadı.

Acı mı... Peh, peh, peh... Sonsuz değil mi? Yok, bir şey çalmıyor!

3. Yıldönümlerimiz

Akşam. Bir ağıttan birkaç söz mırıldanıyorum. Kıtalarca sözlerini gözyaşlarıyla beni arayan bir dostum yazdı: "Bir dinlesene... Yetmiyör ama, bir dinle." Benim için anlamı sonradan değişen, kişisel acıya katılan bir Roboski yazısı yazmıştım, çaresizlik gibi, bir çaresizliğe cevap vermeye çalışır gibi. O okudu ben ağladım; derken üzerine içimden gelen müziği döşedim (bir gün [ama bir gün] herkes dinlesen istiyorum):

"Ev çi hale, ev çi mirin?! Ezrail dikeve şerme..."

"Bu ne haldir, bu nasıl ölüm?! Azrail bile utanır..."

Azrail utanmadı, ben ağıt yakmaya bile utanmaktan belki, yalnız bir kez yüksek sesle söyledim. Çünkü içimdeki bir şey, yıldönümlerimizde bize artık ağlamak düşmesin istiyor; diğer yanımda tam da taat etmemenin en keskin, en köşeli yolunun ağlamak olduğunu söylerken...

Balaban mı meyden, mey mi duduktan doğru diye kavgaya devam etsin onlar, biz çiğirmize üfleğin Nizamettin Arıcı'ı dinleyelim: "Roboski."

4. Hrant...

Türküler yalan söylemez. Tarih dediğimiz

**Türküler yalan söylemez.
Tarih dediğimiz bozulmuş
masala inat, iyisi ve
kötüsüyle, sevabı ve
günahıyla insanın
öyküsünü asırlar sonraya
türküler aktarır.
Ama türkülere yalan
söyletmek isteyenler
hep vardır.**

bozulmuş
masala
inat, iyisi ve
kötüsüyle, sevabı ve
günahıyla insanın öyküsünü
asırlar sonraya türküler aktarır.

Ama türkülere yalan söyletmek
isteyenler hep vardır.

Bu ayın 19'unda bir kez daha
anacacağız sevgili Brant'ı. En iyi,
en samimi, en barışçı kardeşimiz,
ağabeyimiz, arkadaşımız oydu.
Türkülere meraklıydı. Türkülere
yalan söyletilmeye çalışıldığını da
farkındaydı.

Türkçeye bambaşka anlamlarla
geçirilmiş Ermeni türkülerini iyi
bilirdi mesela. O türküler "derleyip",
yani aslında onlara yeni sözler (ki
çoğu zaman içi boş oluyor türkülere
yazılmaya çalışılan her söz...) uydurup,
onları kökünden koparmaya çalışanları
bilir, buna, yapılanın acizliğini gösterir
bir gülümsemeyle cevap verirdi.

"Anadolu bir çokseslilik coğrafyasıdır"
diyor Arguvan Türkü Festivali'nde
yaptığı konuşmada. Yıllarca
Ermenilerle birlikte yaşamış Türklerin,
Kürtlerin, Arapların türkülerinden geçen
"Ermeni" sözcüğünün bile türkülerden
söküldüğü, o türkülerin aslını bilenlerin
ası gibi söylemeye çekindiği, korkunun
coğrafyasına döndüğü sonra...

"Viran odalarda öter yarasa
Benim sevdiğimin adı Marisa
Yetiş imdadıma Hazreti İsa
Küçüktükten bir yar sevdim Ermeni
Ermeni'ye nasıl gönül verelim..."

diye ah çeken Türk gencin yaktığı
türkünün bu kıtası kayboluverir,
diğer kıtalarda da seslendiği sevdalısı
Ermeni, "vay beni"ye dönüşürer...

Brant olsa bizim kadar dert etmez,
belki de "Duyan kulak esasını
duyar" derdi kim bilir. Keşke aslını
bulabilseniz, keşke onu dinleyebilseyiz.
Olsun, bulduğunuz ilk kaydı bir de "bu
kulakla" dinleyin: "Kar mı Yağmış Şu
Harput'un Başına."

Metallica: One

BARİŞ AKPOLAT

Metal tarihinin en duygulu şarkılarından biridir One. Her gitar çalmaya başlayan şarkının başını biraz cıvık çalmaya çalışır. Başarırsa ileride çok feci tökezleyeceğini bilmeden çalışmaya devam eder. Sonrası hüsrana. Zor şarkıdır. Her metalcinin sözlerini ezbere bildiği, metalci olmayanların da "Bizim bilmem kim çok sever bunu, sürekli dinlerdi, ben de neredeyse ezberledim" dediği şarkılardan. Hatta abarttığını düşünmenizi istemem ama arabeski tanıdıkların arabasında bu şarkının dinlendiğine şahit olduğumu da belirtmek isterim.

1988 tarihli ...And Justice For All albümünde yer alan 'One' adlı efsane şarkı pek çok açıdan ilklerle imza atar. Kurulduğu dönemlerde klip çekmeye karşı olan Metallica, tarihinde ilk kez One'a klip çekmişti. Üstüne üstlük bu şarkı Metallica tarihinin o döneme kadar yazdığı anlamı en derin şarkıydı. Savaş alanında mayına basıp bacaklarını, kollarını, gözlerini, konuşma ve duyma yetisini kaybeden bir askeri anlatıyordu. Tüm duyularını kaybetse de bilinci aklıttı o askerin. Yani şarkıda da anlatıldığı gibi kendi beynine hapsolmüştü. Askerin bu halini görünce dehşete düşen doktorlara beni öldürün diye yalvarıyordu. Doktorlar daha feci bir görüntüyle karşılaşmamıştı o güne kadar...

O yıla kadar thrash metal şarkılarında böyle konuların işlenmesi pek de alışılmış bir şey değildi. Grubun iki kurucusu James Hetfield ve Lars Ulrich şarkıyı yazarken Dalton Trumbo'nun 1939'da kaleme aldığı 1971'de yine Trumbo tarafından sinemaya uyarlanan 'Johnny Got His Gun' adlı savaş karşıtı

filmden etkilenmişti. Filmden bazı diyalogları da duyabildiğimiz şarkının sonundaki mors alfabesiyle tekrar edilen "Lütfen beni öldürün" cümlesi ise filmden çok etkilenen Hetfield tarafından eklenmişti. Filmden birkaç sahneyi kullandıkları için telif ödemesi gereken Metallica durumu filmin tüm yayın haklarını satın alarak kurtarmıştı.

Şarkı thrash metal tarihinin o güne kadar duyduğu en karmaşık yapıya sahip şarkılardan biri.

Yavaş başlayıp sürekli yükselen, bir noktada speed metale yaklaşan ve ciddi manada ruhu değişen şarkının bestesi yıldırken ekip, metal efsanesi Venom'un Black Metal albümündeki Buried Alive şarkısından esinlenmişti.

Bazı eleştirmenlerce, şarkıda kullanılan, bilincinden başka hiçbir şeyi kalmayan asker metaforu, o dönemlerde hızla ünlünen grubun gittikçe yalnızlaşan rock yıldızı durumuna evrilmesine de bir göndermeydi. Grup hiçbir zaman bunun gerçek olup olmadığını söylemedi. Belki de eleştirmenler gereksiz anlamlar yükledi. Bunu tam olarak bilmek imkânsız. Fakat Eğer bu doğru bir yaklaşımsa grubun filmden neden bu kadar etkilendiğinin de bir açıklaması olabilir.

Metallica, ...And Justice For All ile ilk üç albümüne görenispeten daha yumuşak bir albüm yaptığı için bazı hayranlarından tepki yese de grubun hâlâ en bilinen şarkılarından biri 'One'dir. Metallica, Metallica oluyorsa onlara ilk kez Grammy Ödülü kazandıran bu şarkının etkisinin ne derece büyük olduğunu kabul etmek gerek.

1988 tarihli ...And Justice For All albümünde yer alan 'One' adlı efsane şarkı pek çok açıdan ilklerle imza atar. Kurulduğu dönemlerde klip çekmeye karşı olan Metallica, tarihinde ilk kez One'a klip çekmişti.

ZEHRA ÇELENK

Mavi fincan

Daktilo ani bir frenle dururken kocasının bedeninde ikliden fazla bir şey, neredeyse bir tür kasılma hissederek ellerini hemen omzundan indirir. Kancının çıplaklığını fark edince adamın şaşkınlığı öfkeye evrildi. "Ne yaptığını sanıyorsun sen!"

Kocası çalışma masasından kalkıp kanepenin şile bezi örtüsünü hisimla çekip alarak alelacele üstüne attı. Songül hele de çıplaklık daha önce hiç karşılaşmadığı bu öfke karşısında afalladı. Rutubet ve tütünden kocanın örtüyü bedenine sararak yerine kol altından geçirip iki ucundan tuttu.

Sakallar gülümsemeye benzer bir ifadeye kıvrıldı. Öfkesi tam dinmediyse de tepkisinde bir parça aşırıya kaçmış olabileceğini fark etmişti kocası. "Bağdece işçiler dolanıyor sevgilim, farkında değilsin? Hey Allah'ım ya..."

Songül'ün yüzü aydınlandı birden, kocasının bu sabah şekerliği nihayet bir anlam kazanmıştı. Örtüyü mini bir straplez elbise haline getirirken, "Çatı katındayız ya, dürbünle mi çalışıyor senin işçiler," diyerek güldü. Seksi olduğunu on dört yaşımdan beri bildiği bir ifadeye, "kışkandın mı yoksa?" diye ekledi. Kocası cevap yerine derin bir nefes alarak stoları indirmeye gitti.

"Çalışmanı böldüm herhalde?"

Ömer daktilodan çıkardığı kâğıdı masanın üstündeki diğer kâğıtların üstüne koyduktan sonra yanına geldi.

"Sabah enerjim yüksek oluyor. Sabah sekizle dört arası bölünmeden çalışmak çok mühim benim için, yirmi senerdir bu düzen böyle, biliyorsun, anlattım sana."

Rutinini açıklamaktan çok, son bir uyarı mahiyetindeydi sözleri. Songül'ün gözlerinde geçen hayal kırıklığını fark edince sakallarda belli belirsiz bir kıvrımda oldu yine.

Evliliklerinin daha iki aylarında olsalar da her şeyi baştan bir mantığa, bir düzene oturtmak ihtiyacındaydı kocası. Songül, adamın kitaplarına öteden beri hayrandı ama bir yazara evliliğinden yeni yeni iradık ediyordu. "Bu kadar erken kalkmam ben de aslında, tatilleyen filan..." dedi. "Daktilo sesi uyandırıyor galiba."

Ömer bu kez ela gözlerinin çevresinde sayısız küçük kırışık oluşturan bir içtenlikle güldü. "Sert basıyordum di mi, alışkanlık işte."

Çıktıkları ilk akşam yemeğinde teknoloji konusunda eski kafalı bir adam olduğunu anlamıştı. Sosyal medya hesabı yoktu. Yayınevinin hediyeşi olan akıllı telefon, çalışma saatleri boyunca kapalı olurdu. Bir paragrafı beğenmediğinde sayfayı toptan yeniden yazması gerekse de daktiloyla çalışmayı seviyordu. Bazen tek bir cümlede hata buluyor, yeni bir kâğıda o cümleyi daktilo ettikten sonra o kısmı kesip diğer sayfadaki cümlelerin üstüne yapıştırıyordu. Bilgisayara aktarması için sekreterine verdiği ilk nüsha, bu tashihlerin oluşturduğu küçük kabaklıklarla olduğundan iki kat kalın görünürdü.

"Her şeyi eski usul seviyorsun sen," derken masanın üstüne oturunca straplez elbisesi kalçasına kadar sıyrıldı. Duygularını belli etmeyen bir adamdı Ömer, yine de uzanıp bileğinden tutarken onu heyecanlandırıldığını hissetmişti.

Songül'ü belinden kavrayarak kucasına aldı, yere bırakırken gözlerine bakıp "şimdi olmaz," diye fısıldadı. Yeniden daktilosunun başına geçti. Gitt demek oluyordu bu.

Songül bozulduğunu belli etmemeye çalışarak odadan çıktı. Merdivenlerden sessizce indi. Gilyinmek için yatak odasına gireceksen yukarıdan yükselen daktilo tıkırtılarını asabını bozuna vazgeçip aşağı yöneldi.

Bodrum'daki yazlık, dört katlı, sekiz odalıydı. Yazının kimseleri sokmadığı çalışma odasındakiler dışında tüm eşyalar eski karısı tarafından seçilmişti. Başka bir kadının seçtiği yatakta yatmak, onun elinin değdiği havlular kullanmak zoruna gidiyordu. Bunu kocasına ilk gün, usturluplu biçimde söylemeye çalışmıştı. "O seçti ama parasını ben ödedim, dert etme," diye kestirip atmıştı adam.

Özellikle kadın okurları hayran bırakan, yüzlerce baskı yapıp on iki dile çeviren tarihi romanlarıyla şöhet ve servet sahibi olmuştu. İnsan ruhunun en gizli dehizlerinde dolanma becerisi sıklıkla övülürdü. Çoğu yazardan farklı olarak, kadın karakterlere ait psikolojik betimlemelerde de mütihş banıyordu. Gerçek hayatıysa pek öyle hassas, romantik bir adam

sayılmazdı. Tuhaftır bir maddiyatçılığı vardı, hatta cimriydi biraz.

Ömer'le bir yıl önce bir imza gününde tanışmışlardı. Çocukluğundan beri bütün kitaplarını okumuşt'u, "en büyük hayranıyım benim," diye gülümseyerek kitabı uzatmıştı. Adam gözlerini kaçırmandan beş on saniye yüzüne bakmış, sonra tek bir cümle yazıp kitabı imzalamıştı. "Beni ilhama inandırın okura, ışıkla, sevgiyle." O kadar heyecanlıydı ki adamın kitabının içine bir de kartını koyduğunu ancak eve vardığında fark edebilirdi.

Her şey çok hızlı ilerlemişti. Üç akşam yemeği. Ömer boşanma üzere olduğunu söylemişti. Uzun süredir mutsuz bir evliliği vardı, boşanmanın sorulmuşu Songül değildi. Daha sonra Songül'ün işyerini basan eskieşi, tam aksini söylemişti. Songül adamı inanmaya gönüllü olmuştu. Çok aşkı. Eski eş pratik bir kadındı, daha kırkların başındaydı, güzeldi. Olan olmuştu belli ki, ilk öfke ve şaşkınlığı atlattıktan sonra bir skandal haline getirmeden kapatmış konuyu. Adamın mal varlığının yarısını almıştı. Yazlık adama kalanlar arasındaydı. Eski havlular dahil.

Kocasının yazıldığı upuzun bir balayı fikri Songül'ü başta mutlu etmişti. Babasını üç yaşındayken kaybetmişti. Yıllardır aile dostları bir psikiyatristin sekreterliğini yapan annesi, pek de olayın olmayan şartlarda kızını Edebiyat Fakültesi'ne göndermiş, kılık kıyafetinden de hiç kısmamıştı. Güzel kızının yıl bir evlilik yapmasını her şeyden çok istiyordu, o yapamamıştı. Her sabah telefonla konuşuyorlardı, annesi o kadar mutluydu ki kızın günden güne düşen sesini fark etmiyordu bile.

Buraya gelişlerinin esas sebebi ertesi gün yataktayken duyduğu daktilo tıkırtılarıyla anlamıştı. Kocası kapanıp yeni romanını yazacaktı, uzun balayı bahaneydi biraz. "Bana ilham veriyorsun," demişti, bu doğruydu. Pek konuşmaları gerekmiyordu. Oralarda olmasa yetiyordu. Konuşacak ne çok konuları vardı oysa. Edebiyat eğitimi almıştı, adamın bütün romanlarını ezbere biliyordu. Balayının üçüncü gününde Ömer, yazdıkları hakkında konuşmayı pek sevmediğini söyleyerek heyecanının yarısını söndürmüştü.

Ömer'den çok o romanlara ve yıllardır kafasında o romanların yazarı olarak kurguladığı adama aşığı Songül. Kocası o adam değildi. Bu

Hayallerini soran insanlar
Seni önemseyen insanlardır.

gerçekle tam olarak yüzleşmek yıllarını alacaktı. Daha yolun başındaydı. Yıllar boyu kendini suçlayacak, adama layık olmadığını düşünerek değersiz hissedecek, kendini kanıtlamaya çalıştıkça batacaktı. Adam hep aynı kalacaktı.

Mutluluk vaadiyle gelen mutsuzluğu tanımak uzun zaman alır. İlk bakışmada kalbe küçük bir tohum atılır. O arsız tohum serpildikçe serpilir. Sonunda ruhu öyle bire ele geçirir ki yürüyerek ana yola ulaşmak akla bile gelmez artık. Kendi ormanının kraliçesi ve mahpusu olduğunu anlaması Songül'ün on yılları alacaktı.

Kahve yapmak için mutfığa girdiğinde irkildi. Genç bir adam, kana kana su içiyordu. Telaşla elindeki mavi fincanı tezgâha koyup yanı çıplak kadından hemen gözlerini kaçırdı. "Çok affedersiniz hanımefendi, ben... Çok susamıştım."

"Hayır hayır sorun değil ya..." dedi. "İki dakika bekleyin, üstüme bir şey alıp geleyim, sürahi vereyim size, öbür arkadaşlara da götürürsünüz."

Hızla çıkıp giyindi. İndiğinde genci bir köşede mutfak tezgâhının üstünden aldığı romanı okurken buldu Kocasının yayımlanmış son romanıydı.

Gülümseyerek, "sizde kalabilir," dedi. "Çok güzeldir."

Genç, mahcup, "Biliyorum, okudum" dedi. "Şimdi bi' bakayım deyince tekrar kapıtdım kendimi. Çok büyük yazar, hayranım kendisine."

Üniversite son sınıfa geçmişti, yazın babasıyla beraber böyle tadilat işleri yapıp harçlığını çıkarıyordu. Gençle konuşuyor olmak Songül'ü önce bir huzursuz ettiyse de yukarıya kulak kabarttı: Daktilo tıktırılan kesilmediğine göre sorun yoktu. Gence ısrarla kahve yaptı, oturup kocasının romanı üstüne sohbet ettiler. İki aydır en sevdiği yazarla evliydi. Onun yazdıkları üstüne konuşmayı çok özlemişti.

On yıl sonra, 36 yaşındayken o da başka bir genç kadının işyerini basacaktı. Ömer bu kez tedbirli davranıp sözleşme imzalattığından fena olmayan bir nafaka ve Bodrum'daki dört katlı yazlık Songül'e kalacaktı. Boşandıktan hemen sonra evi, eşyalarıyla birlikte satılığa çıkaracaktı. Havluları da bırakacaktı. Evden aldığı tek şey o gün o gencin kana kana su içtiği, mavi fincan olacaktı.

tek başına yalnızlığı yaşamaktansa
hayatına birisini alıp
onun yalnızlığının yarımına gürültüsünü
kışkırtarak korunda kalmak.

NEVŞİN MENGÜ

Aslında bu bir lüks. Ne olup bittiğiyle ilgilenemeyebilme lüksü. Kendi dünyanda kendi küçük çevrenle ufak ufak kenardan kenardan yaşayabilmek bir lüks aslında. Bir lüks ama aslında mümkün değil.

Küçük dünyalar

-Ay hiç ilgilenmiyorum ben, hiç bilmiyorum.
-Hiç haber izlemiyorum ben, içim kararıyor.
-Politika sevmiyorum ben, hiç bilmiyorum.
-Ya sıkılıyorum ben, anlamıyorum.
-Gazete okumuyorum ben, içim kararıyor.

Aslında bu bir lüks. Ne olup bittiğiyle ilgilenemeyebilme lüksü. Kendi dünyanda kendi küçük çevrenle ufak ufak kenardan kenardan yaşayabilmek bir lüks aslında. Bir lüks ama aslında mümkün değil. Mümkün ise de çok pahali. Kendi özelini, kendi küçük hayatını rejimden geri alabilmek için bir servet lazim.

Baskıcı rejimler seni asla seninle, küçük dünyanda bırakmaz. Rejim illa araya; seninle dünya arasına girer. Senin küçük dünyana hatta gerekirse rüyalarına... En sevdiğine, en mahremine...

Uzanıp kitap okumayı sevdiğin küçük bir park vardır diyelim, rejim gelir oradan yol geçirir zorla. Çünkü sen ve senin gibiler vardır o parkta. Sevdiğin bir yazar vardır, takip ettigin. O yazarın kitaplarını bulamaz olursun, satılmaz olur belli başlı yerlerde. Sevdiğin kitapları bulmak meşakkatli bir işe dönüşür durduk yerde. Sen ve senin gibilerin sevdiği o kitapları rejim sevmez zira. Film izlemeyi sevdiğin bir platform vardır diyelim,

rejim hemen o platforma da sızar, sen ve senin gibilerin izlediği filmleri kaldırır o platformdan. Yıllardır gittiğin sevdiğin o küçük kafe, başka bir şeye dönüşmüştür artık: gömleklerinin üst üç düğmesi açık 'acı' göz getirici oğlanlar, etrafı sert sert kesen tavırlarıyla açmış bacaklarını kapmışlar tüm köşeleri. Artık senin oturacağın, oturmayı seveceğin yer olmaktan çıkmıştır o kafe. Kafan bozukken, arşınladığın ve kafanı açtığın o cadde, tamamen başka bir yerdir artık. Yıllar yılı bir aşağı bir yukarı yürüdüğün caddede bir yabancıysındır artık sen. O caddenin yeni yürüyüşçüleri, senin ne işin var burada bakışlarıyla süzerler seni.

Sevdiğin insanlar, yakınların, uzaktan sevdiğinler; ya işsiz kalmışlardır, kenara itilmiş, zorluklar içinde ya da onlardan birine dönüşmüşlerdir.

Çaren yoktur aslında senin de, küçük dünyana ait olma şansın yoktur. Mecbursun ya onlardan biri olacaksın, onlar gibi, rejim gibi olacaksın. Ne istiyorlarsa onu söyleyeceksin, ne istiyorlarsa onu yapacaksın; koroşa katılacaksın. Ya da üzüleceksin hayat boyu, kahrolacaksın.

Faşizm en çok küçük dünyaları sevmez, insanlara ait küçük, özgür dünyaları...

ÖLÜ ADAMIN TÜRKÜSÜ

Şehirli bir keşiş, postalandığıyorduvapurda Barbarlar, kayıplar ve zamansızlar koşturuyordu Rutinle intihar ediyorduk hepimiz. Galata'dan Marmara'ya raki karıştıyordu yalnızlar Deniz dem çekerken Yaralarını sarıyordu liman. Militan bir rüzgârsupuruyordusokakları, Kuralsız bir baharın geleceğimuduyula.

Güne dönüp sırtımı:

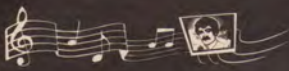
Ruhumuza bilerdik dönmeyecekleri beklerken Gök yüzünden deryaya ekmek ufalamaktı mesaimiz Sanki herkesin sen yemeğini yediği, Karaköy'den Eminönü'ne uzanan dev bir sofraydı Galata Koprusu.

Hiçbir şeyden bir şey, Bir şeyden hiçbir şeyeydi hayat. Mazgallara dökülen, dillendirilmeyen hikâyeler vardı. Bense bir nefeste söndürmek isterdim sokak lambalarını. Marangozlar ölçüsünü alırdı kağıttan tabutlarla yola çıkacaklarını. Susarken kırık sessiz sokak şarkıcıları, Ölü adamın türküsünü söylerdi kaldırım taşları.

Hayattan ders veren bir kitabımyırtık sayfalarıydık Sokağı kırıp geçiren deli bir fırtınanın da esiri. Kıyametine hazır, gemisiyle deli boylayacakaptanların masasında, Kaldırır, gömerdik ruhumuzdan kalan cenazeleri...

ALİ DENİZ USLU

RESİMLİ ŞARKILAR

BURAK AĞDEMİR

KUVU BAŞINA VARDIM.

ZEYNEP?!

NASIL HABERİN ALMIŞSA?

DAVİEMMİ...HEP ORADA.

NE ARARSIN?

KIZI ALMAK MI
İSTERSİN?

SANA BİR ÇİFT SÖZÜMÜZ VAR,
HELE BUNSA NİVETİN?!

İŞTE
HENDEK!

İŞTE DEVE!!!

YA ATLARSIN
YADÜŞERSİN...
BAKTIN OLMAZ,
VAZGEÇERSİN,
ZORDUR
ALMAK
BİZDEN KIZI..!

Ne öğrendim?

Aralık ayıydı, ömürden gidenlerin muhasebesini yapmak için uygun bir aydır aralık.

Ceviz bir masa üzerinde kar beyaz, pamuklu örtüler, pirinç şamdanlarda kırmızı mumlar, dönem dizisi dekoru gibi kâğıt kaplı duvarda yağlı boya tablolar ve siyah beyaz fotoğraflar, antika bir piyano üzerinde maket araba koleksiyonu, kadife perdelerle bezeli bir meyhanedeydim. İyi ve kötü günlerimin tamamının şahidi kadınlardan oluşan masamızda yine hayatı ortaya yatırmış ameliyat ediyorduk. Bazen gözlerimiz doluyordu, birbirimizi sarıyorduk, omuz başını sıkıyorduk, başımızı birbirimizin koynuna gömüyorduk.

Sonra akordeon çıktı piyasaya. Orta yaşın üzerinde bir beyefendi, ezbere bildiği bile fark etmediği şarkılardan bir geçit düzenledi. Sonra meyhanenin sahibesi geldi. Neden daha çok meyhaneyi kadınlar işletmez? O kadar kadın ıstıdır ki bu, insanları kaynaştırmak, dertlerinden uzaklaştırmak ya da yüzleştirip çözmesi için elinden tutmak, masaların nabzını ölçmek, tam zamanında ara sıcaklığı verip tam vakitte doğru şarkıya geçmek.

Şöyle bir şarkıya başladı özenli kıyafeti, kuaför elinden çıkmış saçları, dozunda makyajı ile işini aşkla yaptığı her mesafeden belli olan bu çok hoş hanımefendi:

Acıya duvar gibi durmayı öğrendim, Kaybolmuş bir dilin sözcükleri gibi, Köksüz, bağırsız durmayı öğrendim...

Burası bir Ermeni meyhanesiydi, Mari'nin dili konuşurken aksanlı, şarkıdaysa kusursuzdu. Bu aşk şarkısının sözleri onun dilinden olunca aldı beni bambaşka bir yere götürdü. Peki ben ömürümden geçip giden bir senede ne öğrendim?

Her geçen gün, daha da beteri olmaz derken beteriyle yüzleşip, bu beterlere alışmayı yine de reddedip, derin bir nefes alıp başa dönmüş,

yeniden denemişim.

Kendimi büyütmüşüm yaşıca, eftan püften dertleri büyütmemeyi öğrendim.

Zamanla olan kavgamdan çıkmışım. Gözümlü saatten ayırarak yazmayı, direksiyon sıkmadan trafikte oyalanmayı, ince ince işleyince bir günün ne kadar uzayabileceğini öğrendim. Beş dakika gecikince dünyanın durmayacağını, bekleyesi olana beş dakikanın koymayacağını öğrendim.

Hayatı yavaşlatmayı, aynaya uzun bakmayı, kendi yüzüme de gülmeyi, öfkemi yönetmeyi öğrendim. Susamadığım yerlerde susmayı, eskiden lal olduğum zamanlarda haykırabilmeyi öğrendim.

Reddetmeyi öğrendim. Dayatılanı, ezberletilene reddetmeyi ve mahallenin baskısını sırtımdan savurup atmayı. Islak bir battaniyeye sarınmak gibi etrafımızdaki olumsuz insanların yorumları, ağırlığıyla yoruyor, soğukluğu insanın ciğerine işliyor.

İyilik ve kötülük arasındaki fark çok inceymiş, iyiliğin içinde, yapanın ince kibri ve bencilliği gizliymiş. İhtiyaç olanı değil, vermek istediğini veriyormuş çoğu insan, peşine de kendi prensiplerini ve beklentilerini takıp.

Böylelikle aslında bir ıslak battaniye daha atıyormuş sırtına. Isın diye değilmiş o, kendisi ısınmış hissetsin diyeymiş.

İylliğin beklentisinden çıkmayı, kötülüğün her an kapıda beklediğini öğrendim.

İlk gençliğimden beri, öyle bir hayat koşturuyorduk ki içinde, yetmiyordu dakikalar, saatler, günler geceler.

Bir yerde bir şeyler kaçıyordu ben uyurken. Topik yapmayı öğrenmek istiyordum, özenerek malzemelerimi hazırlayıp ağırdan alarak uğraşmak ama öte yandan vizyondan kalkmadan şu filmi izlemek ve mümkünse karşı yakadaki tiyatroya da gitmek. Hatta araya bir de bilmediğim bir şehri keşfetmeyi katalım, bu

arada en sevdiğimiz şarkıyı açmayı unutmamayı, çekmeceleri düzenleyeyim, gereksiz eşyalardan kurtulayım, şu fotoğrafları da bilgisayar çökmeden bastırayım, görmek isteyip göremediğim çok arkadaşım var, öğlen onunla buluşsam akşama diğerini çağırşam hafta sonu da evde kalabalık bir masa mı kursam? Bir gün de kuaföre ayırayım, yaşıam kaç oldu hala bir tek gün bir kuaför koltuğunda sakince dergi karıştıramadım. Öte yandan aklımda yazılacak bir şeyler vardı hangi ara otursam da ona odaklansam? Uzun bir yürüyüş iyi

**Şimdi gönder gelsin
elinde ne varsa
yeni yıl. Ben acıya
duvar gibi durmayı,
günleri incelikle
damıtıp, lezzetli bir
an yaratmayı ve
senden korkmamayı
öğrendim.**

bavulunda sevda sözleri

gelirdi, hem nice zaman oldu Emirgan sahili görmeyeli, çocukları alıp bir dağ evinde kamp yapmak da istiyordum, arabayla uzun ve gamsız bir yolculuğa çıkmayı da okumak istediklerim dağ oldu hatta belki bir okul daha okurdum vakit olaydı.

Yapılması gerekenlerden arta kalan zamana bütün bunlar nasıl sığardı?

Edip Cansever ne diyordu?

“gelecekler, geliyorlar, geldiler.

- *erirken dondurmamız limonlu ya da vişneli bir yaşamın sonu gelip çatmadan daha...*

- *yaşıyoruz, derdik, yaşıyoruz da...*

- *sözsüz, zamansız bir şaka mıydı yaşam, bizim yaşamımız?*

- *ne istedik, neden istedik, gerekli miydi çok?*

- *dün akşam ne yapmıştık, bu akşam ne yapacağız?”*

Bir panik yaşarken, gelecekler, geliyorlar, geldiler derken, ne istiyordum ve neden?

Sonunda ben, bir hevesime kapırmışken, diğerlerini aklımdan çıkarmayı öğrendim. 102 yaşında bir kadın, uçaktan paraşüte serbest atladı geçenlerde. Ben de bazı uhdelerimi zamanın insafına bırakmayı öğrendim. Ömür yeterse eyvallah. Geçip gidenlerin ardından hayıflanmamayı öğrendim.

Böylece bulunduğum anın tadına varmayı öğrendim. O tadı dile getirmeyi öğrendim.

O gece o meyhanede, ağzımı kocaman açıp o kareyi yutmak istedim. İçim tarif edilmez bir tatmin duygusu ile doldu. Başka hiçbir yerde olmayı tercih etmeyeceğiniz çok tamamlanmış bir andı. Dedim ki bizim kızlara: “Tam da burada, şu anda ve sizinle olmaktan, bunu söylemeden duramayacak kadar mutluyum.”

Mutluluğu aradığım yeri uzağa koymamayı öğrendim.

Ömür dediğin belki uzun ama huzur anlığı. Dönerken, Arnavut kaldırımın ıslak taşlara vuran sokak lambası ışığını bir film karesi gibi görüyordum. Hayatım bir filmse, dramıyla, komediyle, dekorundan kostümüne, figüranından yan rollerine, izlemekten artık keyif alıyordum.

Şimdi gönder gelsin elinde ne varsa yeni yıl. Ben acıya duvar gibi durmayı, günleri incelikle damırtıp, lezzetli bir an yaratmayı ve senden korkmamayı öğrendim.

“Ekle beni, döneceğim ben.

Çok çok, bıkmadan bekle!

Sarı yağmurların

Hüznü basınca,

Kar kasıp kavrurken,

Kızgın sıcaklarda-bekle.

Uzak yerlerden mektuplar kesilince

Ekle beni.

Konstantin Simonov

“Sevmek mükemmel iş delikanlım,

Sev bakalım!

Mademki kafanda yıldızlı bir gece var,

benden izin sana

sev, sevebildiğin kadar. . .

Nâzım Hikmet

“Denizler gibi derindim,

Gözlerine sağ göründüm.

Karlı dağlardan serindim,

Sana sokuldum, yandım hey!

Sabahattin Ali

“Elimi uzatsam tutamasam

Olanca sevgimi yalnızlığımı

Düşünsem hayır düşünmesem

Senin hiç haberin olmasa

Senin hiç haberin olmaz ki

Başlar biter kendi kendine o türkü

Gülten Akin

DERYA AYDOĞAN

İtaatsiz kadın Maria Puder

Ressam Maria Puder eserlerinde her zaman toplumsal cinsiyet rollerini eleştiren işlere imza atan biri. Onunla aynı yüzyılda yaşamak bir benim için bir onur. Berlin'e gidip peşine düştüm ve sonunda söyleyeceğimi ikna ettim. Romanisches Kaffee diye bir yerde buluştuk. Kafe de genç sanatkarlar vardı. Güçlükle bir masa bulduk ve oturduk.

Eserlerinizde toplumsal cinsiyet rollerine bir isyan var. Kürk Mantolu Madonna tablonuz da bu anlamda başlı başına çok önemli bir eser.

Tahammül edemediğim şeyler oluyor ve ben de bunlarla ilgili bir şeyler söylemek için yapıyorum bu tabloları.

En çok kadının erkek karşısındaki durumu mu sizi harekete geçiren şey?

Kadının erkek karşısındaki her zaman pasif kalmaya mecbur oluyor... Neden? Niçin daima biz kaçağazık ve erkekler kovalayacaklar? Niçin daima biz teslim olacağız ve onlar alacak? Niçin onların yalvarışlarında bile bir tahakküm, bizim reddetmişimiz bile aciz bulunacak? Çocukluğumdan beri buna daima isyan ettim, bunu asla kabul edemedim. Niçin böyleyim, niçin diğer kadınların farkına bile varmadıkları bir nokta bana bu kadar ehemmiyetli görünüyor? Bunun üzerinde çok düşündüm. Acaba bende anormal bir taraf mı var? dedim. Hayır, belkisi belki diğer kadınlar dan daha normal olduğum için böyle düşünüyorum.

Babaya itaat ile başlıyor sorunumuz, yani temelde asıl sorun ailede değil mi?

Hayatım, sırf bir tesadüf eseri olarak, diğer kadınları mukadderatın uzakı tabii görmeye alıştın terslerinden uzakı geçti. Babam, ben daha küçükken öldü. Evde annemle ikimiz kaldık. Annem, tabii olmalı, itaat etmeye alışmış olan kadınlığın adeta bir timsali idi. Hayatta yalnız yürümek itiyadını kaybetmiş, daha doğrusu bu itiyadı asla kazanmamıştı. Yedi yaşında olduğum halde onu ben idare etmeye başladım. Ona ben metanet tavsiye ettim, aklı öğrettim, destek oldum. Böylece erkek tahakkümü görmeden, yani tabii olarak büyüdüm.

Resimlerinizde en çok eleştirdiğiniz şeylerden biri de kadının 'güzel' olması konusu.

Mektepteyken kız arkadaşlarım bu durumu kabullenici olmaları ve hatta hoşnut olmaları beni çok sinirlendirdi. Kız arkadaşlarımın miskinliği, emelleri beni daima tiksindirdi. Hiçbir şeyi, kendimi erkeklerle beğendirmek için öğrenmedim. Hiçbir zaman erkeklerin önünde kızmadım ve onlardan bir itifat beklemedim.

Bu hal beni müthiş bir yalnızlığa mahkum etti. Kız arkadaşlarım benimle ahbablık etmeyi ve fikirlerimi kabul etmeyi zevklerine ve rahatlarına ayırdı buldular. Hoş tutulan bir oyuncak olmak, onlara isyan olmanın daha kolay ve cazip geliyordu. Erkeklerle de arkadaş olamadım.

Güvenebileceğiniz kimse çıkmadı mı karşınıza?

En hoşuma giden ve birçok hususlarda bana yakın olan adamların bile, küçük vesilelerle, kurt dişlerini gösterdiklerini; her ikimize aynı derecede zevk veren beraberliklerden sonra, özür dilemeye, himaye etmeye çalışsan, fakat aynı zamanda herhangi bir şekilde muzafer olduğumu zanneden ahmakça bakışlara yanama sokulduklarını gördüm. Halbuki acınacak halde olan, zavallılıklar meydana çıkan onlardı. Hiçbir kadın, ihtiras halindeki bir erkek kadar aciz ve güçlüç olamaz.

Sizin için 'femme fatale' diyorlar. Ne düşünüyorsunuz?

Dünyadaki bütün erkeklerden niçin bu kadar çok nefret ediyorum biliyor musunuz? İşte bu yüzden... Hayatlarına girdikleri insanlara felaketler yaşatan ve istedikleri anda çıkıp gidebileceklerini zanneden erkekler bir kadın onların istediği gibi davranmadığında arkasından demediklerini birakmazlar. Sırf böyle en tabii haklarıymış gibi insandan birçok şeyler isteyeler onlar... Erkeklerin öyle bir bakışları, öyle bir gülüşleri, ellerini kaldırırları, hulasası kadınlara öyle bir muamele edişleri var ki... Kendilerine ne kadar fazla ve ne kadar aptalca güvendiklerini fark etmemek için kör olmak lazım. Herhangi bir şekilde talepleri reddedildiği zaman düşüklükleri şaşkınlığı görmek, küstahça gururlarını anlamak için kafidir.

Ahli, bizim taşlı edemediğimiz öyle bir histir ki, nereden geldiğini bilemediğimiz gibi, günün birinde nereye kaçıp gittiğini de bilemeyiz.

ORHAN AYDIN

Gemi...

Günlerden pazar, aralık ayındayız ama havada bahar sesi var, güneş gri bulutların arasından sevinç saçıyor, yine vapurun kıcında elimde çay bardağı aramızdan uçan martılara bakıyorum, ben yaşlarda yeşil paltolu bir hanım elindeki torbadan ekme kırıntıları attıkça bir telaş başlıyor, yayılları inleyen senfoni gibi.

"Bugün pazar. Bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar. Ve ben ömrümden ilk defa gökyüzünün Bu kadar benden uzak Bu kadar menî Bu kadar gani olduğuna şaşarak Kımıldamadan durdum. Sonra saygılı toprağa oturdum, Dayadım sırtını duvara. Bu anda ne düşmek dalgalarına, Bu anda ne kavgaya, ne hürriyet, ne karım. Toprak, güneş ve ben... Bahtıyırım..."

Nâzım dokunuyor ellerime sonra Sait Faik hikâyetleri düşüyor aklıma ve Orhan Veli şiirleri.

"Bakakalırım giden geminin ardından Atamam kendimi denize, dünya güzel. Serde erkeklik var ağlayamam." Çayın son yudumunda, Sarayburnu açıklarından çığlık çoğaldı taştı üstümüze.

-Bir sigara içelim mi ağabey, buyur. -Şağ ol şimdi söndürdüm. -Burada yasak yazıyor. -Yak, yasaklar delinmek içindir.

-Ben seyrettim seni ağabey, bunlarla baş etmek zor değil mi, hani sen dedin ya birleşmeden olmaz diye, kiminle birleşilecek ağabey, hiçbirinin öyle bir meselesi yok. Bak biz üç aydır aç açık kaldık, nefesimiz kurudu, sahip çıkarımsız yok.

-Ne iş yapıyorsunuz? -İnşaat.

-Durdur değil mi tüm inşaat işleri. -Durmaz mı ağabey, bıçak gibi kesildi. Hani siz dediniz ya yalan tükendi diye, o oldu işte. Tükendiler, hangi aklı yemişi biri bu fiyatlara demir alr, çimento alır da iş yapar? Fikirtepe'de çalışıyordum ben, devlet adına bir tek yetkili gelip görmedi durumu. İnsanlar mağdur ağabey, zorla evlerini ellerinden aldılar, başlarına yıktılar, şimdi hepsi aç açık. Bizler hiçbir hakkımız olmadan günlerce çalıştık, kışla göz arası şirketler ortaldan toz oldular. Kime soracağız haklarımız, hukukumuzu belli değil. -Kaç işçinin durumu böyle?

-Sayı belirsiz ağabey. Tamam, Fikirtepe öldü ama yalnız orası mı, tüm İstanbul öldü, tüm Türkiye'deki inşaat işi öldü. Ben diyeyim yüz bin, sen de    yüz bin işçi sahiptir.

-Biten konutlar da satılmıyor. Bazı Arap zenginleri dışında ev alan yok.  lke beton mezarlığına döndü.

K zkulesi a ıklarındayız bir yük gemisine yol verdik. Karşımızda Salacak. Vapur güvertesi gibidir salacak her geçene el sallarsın, martı kanatları, karabataklar, baharda mimozalar, adaların kokusu dans eder yama larımda. "Ekmek, şarap sen ve ben birde sabahın dördü" ş  k  k korulu un ardındaki begonvilden bahçeli bir evde yazıldı.  n nde dost sofrası vardı İhsan Yüce ağabeyim, ellerinde sabah g neşı.

-Bir sendikaya  ye olmayı düşünmediniz mi çalışırken, anlayamadınız mı, bu devran böyle gitmeyecek, sonu yok bu işin diye.

-Bir liseli çocuk vardı vardı ağabey, öyle tüm iş aralarında gazete dergi okuyan, türküler  ı ıran, iki tane de  niversiteli, nasıl diyeyim ağabeyime öyle delikanlı çocuklar, sendikali olalım diye tutturdular, toplantı yaptılar, hepimiz gittik, aradan bir gün bile geçmeden atıllar çocukları işten. Anladık ki ihbar etmiş iki soysuz. Çıt çıkmadı kimseden. Zaten arada taşeron var, o ne derse o, 'sözden çıkan işten çıkar' kural olmuş.

Haydarpaşa sol yanımızda yaralı bir kuş gibi. Yıllardır sürüyor restorasyon. Dört bir yanı iskele, çatısında martı çığlıkları. -Adını bile sormadım, ba ışla.

-Ali benim adım ağabey, Erzincanlıyım.

-Ş  Haydarpaşa dillere destandır Ali, bu kentin, bu ülkenin nefesidir, sesidir, solu udur, emegidir, a kıdır ve umudu. Burası için yazılmış bir ş ir var, uzunca bir ş ir Memleketimden İnsan Manzaraları destanının ilk sözleri ş  g rd   n merdivenlerdeba lar, bilir misin?

-Yok ağabey.

-Nâzım Hikmet.

-Adını duymuşlu um var ama ş irini bilmem.

-Haydarpaşa garında

1941 baharında

saat on beş.

Merdivenlerin üstünde güneş yorgunluk ve tel ş

Bir adam

merdivenlerde duruyor

bir ş yer düşünerek.

Zayıf.

Korkak.

Burnu sivri ve uzun

yanaklarının üstü   ur.

Merdivenlerdeki adam

-Galip Usta-

tuhaf ş yer düşünmekle meşhurdu:

"K at helvasıyesem her gün" diye düşündü 5 yaşımda.

"Mektebe gitsem" diye düşündü 10 yaşımda.

"Babamın bıçak    d kk n ndan Akşam ezanından önce çıksam" diye düşündü 11 yaşımda.

"Sarı iskarpinlerim olsa

kızlar bana baksalar" diye düşündü 15 yaşımda.

"Babam neden kapattı d kk n nı?"

Ve fabrika benzemiyor babamın d kk n na" diye düşündü 16 yaşımda.

"G ndeli im artar mı?" diye düşündü 20 yaşımda.

"Babam ellisinde öldü, ben de böyle tez mi  lece im?" diye düşündü 21 yaşımdayken.

"İşsiz kalırsam" diye düşündü 22 yaşımda.

"İşsiz kalırsam" diye düşündü 23 yaşımda.

"İşsiz kalırsam" diye düşündü 24 yaşımda.

Ve zaman zaman işsiz kalarak

"İşsiz kalırsam" diye düşündü 50 yaşıma kadar.

51 yaşımda

"İhtiyarladım"

dedi,

"babamdan bir yıl

fazla yaşıdım."

Şimdi 52 yaşımdadır.

İşsizdir.

Şimdi merdivenlerde durup

kaptırmış kafasını

düşüncelerin en

tuhafına:

"Kaç yaşımda  lece im?"

 l rken üzerimde yorganım olacak mı?" diye düşünüyor.

Burnu sivri ve uzun.

Yanaklarının  st    ur.

Denizde balık kokusuyla

Döşemelerde tahkaturlarıyla gelir

Haydarpaşa garında

bahar

Sepetler ve heybeler

merdivenlerden inip

merdivenlerden çıkıp

merdivenlerde

duruyorlar.

-Vay be ağabey. A lattın beni. Memleketimin yarısından   u Galip usta, mesela ben bir Galip ustayım.

Sarıştık. Vapur Kadıköy iskelesine yanaşıyor.

-Yalnız sen değil Ali kardeş, ş  halatı çeken denizci, ş  iskele başında bekleyen tel şlı arkadaş, ş  gökyüzünün grili ine bakan amca, ben, eyleme çıkan işçi kardeşlerimiz, haklarını sesleyen köylüler, hepimiz birer Galip ustayız.

Günlerden pazar, kış aylarındayız ama havada bahar sesi var, güneş gri bulutların arasından sevinç saçıyor.

ÇOCUĞUNU DÜRBÜNLE İZLEYEN ADAM

alpaz
erdem

ALPAZ ERDEM

BİR TÜRLÜ ATILAMAYAN GOL

Geçenlerde dünyanın en saçma futbol olayı yaşandı ve ben de içindeydim.

Çok içindeydim hem de. Şimdi bizim Efendilig'deki takımımızın adı Atletico Hibrit. Efendilig, biliyorsunuz efendice kuralları olan, kendi içinde şahane bir lig. Efendilig'de esas olan efendilik. Efendi olacaktır. Efendi olmazsan Efendilig'de olamıyorsun zaten. Çiçna dehmediyi yiyorsun hemen. Geçen hafta da maçımız Nevizade'yleydi. Beylerbeyi'nde büyük sahada her hafta bir maç. On bir'erlikten. Hakemli makemli.

Orta hakem zaten var, düşünün yan hakemler bile var. Gözlemciler bile var. Efendilig'de çok kural var da bir de şöyle bir kural da var. **Eğer maça eksik formayla çıkarsan, kafadan 1-0 yenik başlıyorsun maça.** Nevizade de eksik formayla gelmiş fakat sorumlusu bizim.

Son anda kaptanımız demiş ki, "kırımızı değil de mavi formayla gelin, çünkü biz de kırımızı formayla çıkıyoruz bu akşam maça". Onlar da son anda toparlanamamışlar, eksik formayla çıktılar maça. İşte tişört giyen falan var. Renk de tutmuyor. Mavi değil de lacivert tişört mesela. Maska rakibimiz 1-0 yenik başlayınca, ve meşebbibi de kaleme, biz de dedik ki, "kendi kaleminiz bir gol atalım, eşitlensin skor olarak". Maç başladı, başlama vuruşuna da biz yaptık, kendi kalemezi doğru kısa paslarla geliyoruz, kendimizin çok eminiz, en gerimizde stoperimiz Burak'a kadar geldi top, Burak topu düzeltti, kaleye açısını aldı, köşeye nizamı güzel bir şut çıkardı. Ve her şey bu noktadan sonra patlak verdi. Hiç beklemediğimiz bir şey oldu. Kalecimiz uçarak tuttu topu. Biz şaşkın bakışlarla birbirimize bakarken, kalecimiz tuttuğu topu aldı, kaleye gol attı o topla. Meğersem o golü kendi atmak istiyormuş kaleye. Kalecimizin resmen şahsi oynayacağı tutmuş.

Hanım bizim çocuk, parmaklarını ortadan ikiye ayırmaya çalışıyo, öyle tutmaya çalışıyo... Ha tutuyo mu tutuyo, aynıyo mu aynıyo... Peki bunun bana bir faydası oluyo mu, olmuyo... Zor harekettir bu arada, söyleyim... Zor harekettir de yani ne bileyim, nereye süreyim ben şimdi bu hareketi...

Hanım bizim çocuk, şimdi de gözleri kamalı tek ayak üzerinde durmaya çalışıyo... Yani bana demek istiyki, "ben" demek istiyi, "ilerde" demek istiyi, "hep böyle ömrüm boyunca imkansızın peşinde koşarım, olımyok rüyaların hayalini kurarım" demek istiyi bana zalım...

Hanım bizim çocuk, dilini dışarıda tutarak dilin kurutmaya çalışıyo... Manyak galiba iyice... Hayatımda da bu kadar saçma bir şey görmemişim, bunu da gördüm, valla ha iyi oldu... Çocuktan ümitsizim tamamen kesrim su an itibarıyla... Ne bileyim, zihnim pırlıl pırlıl duşu an itibarıyla...

Hanım bizim çocuk, şimdi de, biraz önce uyağ geçti, ben de duydum çünkü o sesi, uçağı görmek umuduya öyle havaya bakıyo... Kendisine burdan Aşık Veysel'in bir süzülüş seslenmek isterim, "havaya bakarsam hava alırım" Heay yayıram heay... Bu arada uçağ sesi de ne güzel bir sestir, o da aydırır...

Oha, limon sektiriyö... Futbola karşı inanılmaz bir yeteneği var bu çocuğun hanım... Ah bu çocuğun hanım... Limon ki, sektirmesi burdan... Düzenli bir yönüne bilmeyiz... Amerikan Futbolu Topu gibi düşün bunu... Hey yayıram... Yok yak, kesin veriyorum bu çocuğu Beşiktaş'ın alt yapısına, o oluyo...

Hanım bizim çocuk, şimdi de topa uçan vole vurdu... Uçan vole ne demek ya, uçan vole ne demek... Uçan vole ki, röveşatadan çok daha zor bir hareket olmasına rağmen, röveşatadın hep golgesine kalırmış... Çünkü röveşat kendisini hep çok iyi satmıştır, sağlam piar yapmıştır...

Hanım bizim çocuk, çiçeği haram zıkkımladı... Biraz önce de taşı haram zıkkımlamıştı... Ondan önce de ağacı haram zıkkımlamıştı... Önlüne geleni haram zıkkımlıyo... Çiti cimeni, dağıtkuşu haram zıkkımlıyo... Tükürük yetmezajından fenedajıcık, hastanelik olucak, o olucaknesmen bana...

Hanım bizim çocuk, şimdi de helikoptere, eliyile ağızına vura vura, "A-A-A-A-A-A" yayıyo... Helikoptere sesleniyö... Bi sanıyem anlamadığım bi insan olma yolunda hızla ilerliyo... Bi işik saçmıyo yanı bana... Büyüsün mesela bu çocuk, kargıma alıp iki kelime konuşmıyacağım bir kişi olucak bu bana, bak görürsün sen de hanım, o silir...

Hanım bizim çocuk, günü bitirdi, eve geliyo şimdi de... Sonson, "bütün gün neyaptın" desen, sana verecek insan gibi bi cevabı yok... Ne yapacak, bombos işlerle, fuzuli uğraşlarla günü bitirdi yine işte... Şimdi yemek de ister... Köfte de ister, komposto da ister... İster de ister... Sanki iş yapmış gibi ayran da ister, patates de ister...

Y. EMRE CEREN

Böyle bir saçmalık olamaz. Fakat işte, topu da öncesinde tuttuğu için, hakem bunu geri pas olarak değerlendirdi, golü saymadı tabii, indirekt serbest vuruş verdi rakip takım lehine. Nevizade indirekt serbest vuruş kullanıyor, duvar olduk önlerinde. Çünkü şimdiki bir gol atarlarsa durum 1-1 olacak. E bizim de bir gol atmamız lazım kendi kaleimize, durduk yere 2-1 olacak skor. 1-0 galip başladığımız maçta bir anda 2-1 yenik duruma düşeceğiz. Böyle bir çıkınca bir manyaklık olamaz. Kullandılar vuruşu, top duvardan döndü, yani bizden döndü, yine Nevizade futbolcusunun önüne düştü top. Sağa açtı topu. Onların sağ açığı çizgiye doğru inerken kale önünde hepimiz pozisyonumuzu aldık. Hepimiz derken iki takım birden. Ortayı kesecek olan kişi ve kalecimiz hariç, kalecimize hiç güvenmiyoruz çünkü artık, onların kalecileri de dahil olmak üzere yirmi futbolcu bizim kaleimize gol atmamak için deli oluyoruz. Fakat bizim Atletico Hibrit olarak bir sorumluluğumuz daha var, rakip takıma gol attırmamamız lazım. Bir yandan rakibe engel olurken bir yandan da gol atmaya başlamamız lazım. Nereden baksan çılgınca. Nevizade futbolcusu çizgiye indi ve muz ortayı kesti. Top yükseldi yükseldi yükseldi, baktım önüme doğru düşüyor gibi. Tuttuğum rakip futbolcuyu nizami bir şarjla iteledim, açtım önümü. Ve gelen topa röveşata vole karışımı muhteşem bir vuruşla vurdum. Top auta gitti ama uzaya auta gitti hem de. Bu bizim hastalığımız Türk futbolu olarak. Şunu yere vurdur arkadaşım. Üç metreden ya. Üç metreden topu auta gönderdim, ve hayatımda ilk kez, bir şutum auta gittikten sonra rakip takım korner kazandı. Köşe vuruşları da gol olmadı. Ne biz atabildik ne de onlar. Dakikalar geçiyor ve bir türlü gol atamıyorduk kendi kaleimize. Bu arada birkaç şutumuz direktten döndü, şansızda ya yok, birkaçını kalecimiz çıkardı, ruh hastası çünkü, koca takıma meydan okuyor. Derken ben yine bir topu auta gönderdim. Ve yine rakip takım korner kazandı. Dakika on maçta. Köşe vuruşunu kullandılar. Top tam kale önüne düşüyordu ki kalecimiz çıktı. Topu tam alacakken tepemizden, ellerini indirir ve şık bir kafa vuruşuyla topu ağlarımıza gönderdi. Golü yine allem etti kalem etti, kalecimiz attı. Nasıl bir sevinç yaşadırı sahada anlatamam. Nihayet tam on dakika sonra kendi kaleimize gol atmaya başarabildik. Ne zormuş. Gerikalanelli dakikada da rakip kaleye bir gol atabildik. Onlar da bize gol attılar, maç 2-2 bitti. Maç 2-2 bitti ama ömrümde de böyle bir şey yaşamadım, onu da söyleyeyim yani.

Daphne ve Apollon

Çok eskilerde, Thessallia'daki Peneus Nehri'nin kızı, bir su perisi vardı; ismi Daphne. Uzun sarı saçlarıyla, bütün gün ormanlarda, kırlarda dolaşır dururdu. Kendisini Gaia'ya adamıştı; herkesten kadim tanrıçanın izinden gittiği için bekaretini korumaya yemin etmişti. Çok talipleri olmuştu, babası Peneus da evlenmesini çok istemiş, ısrar etmişti. Ancak Daphne inat ve gururla yanaşmamıştı bu isteğe ve özgürce ormanlarda koşturur dururdu. Zeus'un en hünerli çocuklarından, sırtında sadığıyla ve yayıyla gezen Apollon ise, okçuluğuyla adını tüm dünyaya duyurmuştu.

Bir gün Apollon ormanda gezinirken Aphrodite'in çocuğu Cupido'yu görür ve onunla okçuluk üzerine bir tartışmaya girer. Bu tartışma yaşanırken Daphne çok sevdiği ormanda dolaşıyor. Apollon, Cupido'ya "ışıldadığınla anca gönlü yakarsın" diye çıkışınca, Cupido da "Senin okların değdiği yeri deler, seni de vurur benimkiler" der ve taşıdığı iki renk oktan altın okçu olanı Apollon'a, kurşun uçlu olanı da ormanda dolaşan Daphne'ye atar. Sarı uçlu aşık eder, kurşun uçlu ise insanı korkuyla kaçırır. Daphne, kendisine "Benim geyiğim sen, kuzum sen, benim biricik güvercinim sen, kuzu kurttan korkar, geyik aslandan, güvercin kartaldan kaçır, ben sana acı vermek istemem, sevgimdir seni kovalayan" diyen bir sesi işitir. Daphne korkar ve oradan kaçmaya başlar. Onun kaçtığını gören avcı, Apollon'un peşine daha bir hırsıyla düşer. Genç su perisini yılmadan kovalar ve arkasından seslenir "Ben ne bir dağlı ne de bir çobanım, oklarımdan sakınılmaz tanrıyım, Koca Zeus'tur benim babam." Avcı kaçmaya devam eden Daphne'yi kovalarken kendisini tanıtmaya da devam eder. Geçmiş ve geleceği bildiğiyle, müzik aletlerinin tellerine sesi kendisinin verdiğiyle, her bir yaraya ve hastalığa iyi gelen ilaçları kendisinin yaptığıyla böbürlenir.

Tavşan önde köpek arkada koştururlar,

tavşan köpeğin nefesini hisseder ve daha da hızlanmaya çalışır. Ancak ışksal tanrıdan bir türlü kurtulamaz. Peneus Nehri'ne kadar koşar genç peri ve son taktikle babasına "Cezasını çekiyorum güzelliğimin, ey Gaia ana ırmakların gücü de sen gibi tanrısalna, ne yap ne et değiştir beni, başka bir biçime koy baba" diye yakarır.

İrmağın yanında duran güzeller güzeli Daphne bir rahatlama hisseder. Önce incecik kabuklar örter göğüslerini, sonra saçları yapraklara dönüşür, daha sonra kolları dallara çevrilir ve en nihayetinde toprağa kök salar. Apollon genç su perisini yakaladığında artık tuttuğu bir peri değil, ağaç gövdesidir. Defne ağacı. Sarılır, öper ve haykırır: karım olmadın, artık adımla anılan bir ağaç olacaksın! O günden sonra her zafer kazanan, kafasına bu ağaçtan bir taç takmakla mükâfatlandırılır.

Salvador Dali'nin zodyakları

İBRAHİM KARAOĞLU

Yağmur kokulu bir yazdı. Nereye gitsek peşimizden geliyordu yağmurlar.

Bir uçtan diğer bir uca dolaşıp duruyorduk Avrupa'yı. Benim çoğunu ilk kez gördüğüm, Yunus Tonkuş'un ise unutmadığı kentlerde; galerileri, müzeleri diyasıya gezip, varsıl bir sanat şölenini yaşıyorduk.

Yolculuğumuzun son duraklarından biriydi Ehingen. Ehingen'de, Almanya'nın en büyük ve en özel galerilerinden biri olan Galeri Schlop Mochental'de mola vermiştik.

On sekizinci yüzyıldan kalma bu şatoda hiç ummadığım büyük bir sürpriz bekliyordu beni; Salvador Dali Sergisi...

Henüz açılmamıştı sergi, ama yüzlerce Dali litografisi, desenleri ve resimleri galerinin üst katındaki salonlarda, duvarların dibine dizilmiş ve asılmayı bekliyordu.

Saatlerce izledim resimleri. Doymusuz ve bitimsiz bir rüyaydı sanki yaşadığım.

O güne dek orijinal resimlerini görmemiştim Dali'nin. Kitaplardan, kartpostallardan, röprodüksiyonlardan, kötü basılmış posterlerden ve ansiklopedik bilgilerin arasına sıkışmış küçük fotoğraflardan tanıyordum Dali'nin resimlerini. Öğrencilik yıllarımda resim-sanatı ve ressamlar üzerine yayınlanan kitaplar ve yazılar azdı. Batı'da çağdaş ressamlar üzerine yüzlerce kitap vardı, ancak ülkemize az ulaşıyor ve az çevriliyordu. Türkiye. İzmir'de yaşadığım yıllarda, eski kitapçıları aldığım; levantenlerden ve kentte yaşayan yabancıardan kalma ikinci el kitapları izliyordum çağdaş sanatçıları. O dönemlerde, bekâr evlerindeki duvarlara; Picasso'nun "Guernika"sı, Dali'nin "Bellegin Israrı", Van Gogh'un "Ayçiçekleri" ve "Kuşuna Dizenler"inin röprodüksiyonları asılırdı. Resmedi bilmem, Dali'nin "Bellegin Israrı" nesni ayrıntıları iyi izlenemeyecek kadar küçük kartpostallarda basılıydı.

Yeryüzüne düşmüş sürrealist bir su damlasıydı Dali. Çağdaş sanatın akışına yön veren, o akışı kendi bulanıklığıyla hızlandıran bir dahiydi. Onun gölgesi kim bilir kaç yüzyıl dolaşacak sanat dünyasında.

1980'li yılların başlarında, henüz yirmili yaşlarımdaydım ve bir yaş günümü kutlamak için Venezia'da günbatımını izlerken, sevgili İsl, Viyana'dan getirdiği bir Dali röprodüksiyonunu hem de "Bellegin Israrı"ni armağan ettiğinde çok sevinmiştim.

O gecenin sonunda, resmin arkasına en esrik halimle bir şeyler yazmışım. Küçük, kısa öyküler yazdığım yıllardı. Ve "Bellegin Israrı"nın arkasına; "Kuşluk vakti, güneş karşı serilmiş ıslaklık gibi

Zamanı içinde tutan ve güneş ufuktan yükseldikçe eriyen cep saatlerinin, canavar bir insan figürüyle yüzleştiği, karıncaların saldırısında akrep ve yelkovanını yitiren turuncu saatin zamanı yutan sessizliğiyle..." diye yazmışım.

Yıllar sonra öğrendim, Salvador Dali yirmiyedi yaşında çizmiş bu resmi. Bir akşam

yemeğinden sonra masasındaki camembert peynirinden arta kalanlar bakarken çizmiş "Yumuşak Saatler" uzağın ve zamanın yumuşak, abartılı, özgün ve eleştirel paronayak camembert peynirinden başka şey değil"miş.

Meğer, ben neler uydurmuşum o camembert peynirinden türemiş resme.

Neyse, yirmi yıl sonra Frank Weyers'in Türkçe çevrilmiş kitabını okuyup, onun "Bellegin Israrı"na yaptığı yorumu okuyunca rahatlamışım biraz. Unutulmaz anekdotlar var Frank Weyers'in kitabında. Dali'nin eşi Gala: "Bu resme bakan bir daha unutmaz" demiş. Çok da doğru söylemiş. Çünkü, bu resim New York'ta sergilendiğinde, Dali'nin ABD'deki sanat yaşamının başlangıcı olmuş. "Dali'nin ve yapıtlarının simgesi sayılan 'Yumuşak Saatler', yalnızca başyapıtlarından biri değil, yirminci yüzyılın en unutulmaz

tablolarından biridir." diyor Frank Weyers, ben de katlıyorum şimdi bu söyleme.

Nedenini şimdilerde bulabildiğim, koşullarını bir sanat anlayışıyla okumuşum yıllarca Dalí'yi.

Jidanovcu sanat kuramlarından kalma bir bakışla, çok sevimsiz bulurdum üniversite yıllarımda Dalí'yi.

Çünkü, 1970'li yıllarda İspanya'da General Franco beşi anti-faşist genci idama mahkûm ettiğinde Dalí, bir telgraf gönderip kutlamıştı Franko'yu. Yalnızca bu değil; İspanya İç Savaşı başladığında da, II. Dünya Savaşı'nda vahşeti gördüğünde de duyurlu bir duruşu olmamış Dalí'nin. O zamanlar boşuna söylememiş George Orwell; "Fransa tehlikeye düştüğünde fare gibi kaçtı" diye. Bellegim bu düşüncelerle parselleyen, onca koşullanmışlığın hegemonyasını yaşarken, hiç bakmadığım kadar nesnel ve hoşgörülü bir bakışla, dünyaya yeniden bakar gibi izlemiştim Galer Schlop Moenchta'la Dalí'nin resimlerini. Hem de saatlerle izlemiştim... Sonra, yıllar sonra bir yaz ikindisinde Prag'da Wenceslas Meydanı'nda, tesadüfen bir Dalí Sergisi'nde de hiç görmediğim kadar çok seramiklerini, heykellerini ve resimlerini izlemiştim. Ve onca koşullanmışlığı bir yana bırakarak günlerce okudum Dalí üzerine.

Ressam, sinemacı (Luis Bunel'le "Bir Endülü Köpeği" filmi yapmış), illüstrasyoncu, tiyatro dekorcusu, kostümcü, moda tasarımcısı, sinemacı, fotoğrafçı, heykeltıraş, çizgi filmci çok yönlü bir sanatçı o.

Gençliğinde biraz anarşist, biraz da komünist gibi, sonraları az biraz Troçkist, Freudyen, daha sonraları da Faşist Franco yanlı ve döne döne katolik.

Yaşadığı dönemdeki her iyi sanat-kültür adamının en iyi dostu olmuş.

Kimler yok ki dostluk skalasında; Federico Garcia Lorca, Luis Bunuel, Picasso, Andre Breton, Paul Eluard, Max Ernst, Man Ray, Juan Miro, Tristan Tzara, Luis Aragon, Rene Magritte, Freud ve daha niceleleri.

Övgülerle ve eleştirilerle yaşamış dostluklarını. Ama övgüler çoğunlukta.

En iyi dostu şair Paul Eluard'ın eşi Gala'yı baştan çıkarıp, sonra da evlenmesine karşın, dostlukları zedelenmemiş Eluard'la, Lorca'yla

daha özel bir dostluğu varmış ve Lorca onun için çok uzun bir şiir yazmış. "Ey Salvador Dalí, zeytuni sesli! Ben senin o çocuğu fırçanı övmüyorum. Çağının rengine dönen rengini de, ama senin sırlı sonsuza tutkularından kıvanç duyuyorum" der şiirinin bir bölümünde. Süslü, cıfcaflı bir hayatın Mağrip soyundandır Dalí. Tuhaf ve çarpıcı imgelerin usanmaz müdavimidir. Gösteriş, kıskırtmayı, skandalları çok sever hep. Yaşantısındaki uçukluk sanatına, sanatındaki uçukluk hayatına bulaşmıştır. Paranoayı hastalıklı bir durum değil; yaratıcılığının gizliçülüğü olarak kullanan, gerçekliği değiştirerek algılanması bilmeceyi farklı okunma biçimleriyle sunan, sanrılarla yüklü resimleri, heykellerin yaratıcısıdır Dalí. Aslında, gerçekliği sistemli bir biçimde bozarak "eleştirel paranoya"yı etkinleştirmiştir yapıtlarında. Özgür çağrışımlarla; bilinçaltının ve dışlarının atlasını dışavurduğu resimleriyle, usun denetiminden kurtulmuş bir sanatın peşinde olmuş tur hep. Gerçeküstücülüğün öncüleriyi kurduğu sıkı dostluklar daha da yüklenmiştir onu. Ve korusuzca dalmıştır bilinçaltının dehlizlerine.

Yeryüzüne düşmüş sürrealist bir su damlasıydı o. Çağdaş sanatın akışına yön veren, o akışı kendi bulanıklığıyla

hızlandıran bir dâhiydi. Onun gölgesi kim bilir kaç yüzölöl dolacak sanat dünyasında. Dalí'nin orijinal resimlerini ilk gördüğümde, niye Ankara'da bir Dalí Sergisi açılmaz diye düşünmüştüm.

Nice yıllar sonra gerçekleşti hayalim. Ankara, İstanbul, İzmir gibi şehirlerde, büyük bir keyifle seğilelim Dalí'nin "Zodyak" serisinin tamamını.

Dalı'nın "Zodyak" serisindeki resimleri renkli on üç taşbaskıdan oluşuyor.

Pek çok sanatçı gibi Dalí'de ilgilenmiş "Zodyak"la. Taşbaskı, rölyef ve desenler

şeklinde üç değişik "Zodyak" serisi yapmış. Bunların en önemlisi taşbaskı resimler.

Yıllar önce Dalí'nin Don Kişot için yaptığı resimlerinden birini gördüğümde,

Cervantes'in "Korkunur kocaman gözleri vardır" iforizması canlanmıştır belleğimde. Ve zodyak üzerine çalışırken yine anımsadım bu söz. Çünkü, zodyağı bulanlar; doğaya etkin olamamanın korkusuyla, kocaman gözleriyle, tapınaklarından gökyüzünü gözlemleyerek en çok korktukları tanrıların işiğn aryorlar dâhi.

Nedendir bilmeyen; milyonlar'dan çok eski

Mezopotamya uygarlıklarını düşündüm zodyağın tarihselliğini anlamaya çalışırken. Eski Mezopotamya vadisindeki teraslı piramitlere benzeyen, kerpiç ve tuğlalarla yapılmış ziguratlarda tanrıları barındırmış insanlar. Rahipler tanrılarla bu tapınaklarda buluşurken, halk da dinsel seremonilerini yapmış ziguratlarda. Gökyüzüne ne kadar yakın olursa tapınaklar, tanrılar o kadar yaklaştıklarını sanırlarmış.

Bıkmadan, usanmadan gözlemlemişler ziguratlardan gökyüzünü.

Doğayla ilişkilerinde; sağlam bir güven duygusu yaratmak ve belki de içsel boşluklarını doldurmak için, hem korkarak, hem de arzuya izlemişler gökyüzünü. İnsanı, doğum ve ölüm döngüsünde daha iyi anlamak ve zamana etkin olmak için dünyanın dışbükey çizgisinin en uzaklarındaki yıldızlara, gök cisimlerine düşleriyle ulaşmak istemişler. Belki de güneşin yarattığı zamanın örgüsünden kurtulup, yıldızların ışıltısıyla yüklü yeni zamanlar aramışlar. Yıldızların ışığını ruhlarında da hissettiklerinde, sonsuzluğu içlerinde saklamak için, zodyaktan burçları yaratmışlar. Ruhlarının ölüme imtihanındaki korkuyla mistik pencereler açmışlar burçlarla yıldızlara. Din, fal, büyü, burçlar ve mitolojiyle sarmalayan bir düş dünyası kurmuşlar kendilerine. Niye Dalí'nin de zodyakları var?

Düşleriyle dokunamadığı bir yıldızlar kalmıştı; süslü ve cıfcaflı hayatına daha çok renk katmak için belki de...

Not: İbrahim Karaoğlu'nun küratörlüğünü yaptığı "Salvador Dalí- Zodyak/ Pantagruel" Sergisi, 6 Ocak'a kadar Muratpaşa Belediyesi Türkmen Şoray Kültür Merkezi'nde izlenebilir.

sizden
gelen

Gül gibi hayat

Çocukları anneleriyle baş başa bırakıp denizi yeşil, yolları ıslak, betonlar arasındaki sisli şehrim döndüyorum yine. Bu ayki dördüncü tren yolculuğum. Pencereden hangi şehre dahil olduğumu bilmediğim sarı otlardan müteşekkil bir ova geçiyor. İlk gençliğimde akıl sır erdiremedim. Ülkede ne güzel yerler var, insan neden bu bozkırda yaşar? Halbuki çok da önemli değilmiş. Şehre bakan insanın ruh hali betonda, denizde, otlarda ve de gökyüzündeymiş.

Uzaklardan sarı otların muntazam düzenini yaran toprak yolda her yeri paslı, tornavidayla bile çalışın 78 model beyaz bir Renault Toros tın tın ilerliyor. Arabanın kokusu burnumda, biliyorum. Şoförü de bir amca. O amca ki tutkularından uzak, kanaatkâr, inanç dolu, basit ve sade bir yaşam sürmüştü. Ailesinin mutluluğu için yaşayıp, ölene kadar aynı işi yapmaktan hiç şikâyet etmemişti. Yağmurun delicesine yağdığı cenazesinde, gelen 3-5 kişi işi ayakta kalmanın ve pantolonlarının çamur oluşu onun ölümünden daha büyük bir sorundu. 2 haftaya böyle bir adamın yaşadığı bile unutuldu. Ne güzel.

Evet, gayet güzel. Bense bu zamana kadar ne anlam ifade ettiği üzerine düşündüğüm hiç yaşam açılımla saldırdım her şeyi. Beni mutlu edeceğine inandığım bir imkânsızlık bulduğumda halihazırda ki durumuma duyduğum nefrette var gücümle koştum peşinden ona erişmek için. Bir an tereddüt etmedim bu koşunun sonunun sonsuz bir haz olduğundan. Yıllar bu koşularla geçti. Ne bir son ne de sonsuz haz buldum. Yine de yaşam açılışım hep diri kaldı. Beni frenleyen iyiler, kötüler, kurallar ve yasaklar olsaydı belki... Keşke. Eğer olsaydı şimdi bu tren çoktan küflenmiş buluşların, bir türlü atılamayan çöplerin, sarı lekeli klotetin olduğu yalnızlığımı değil, eşim ve çocuklarımla yediğim temiz bir masadaki akşam yemeğine giderdi.

Evden çıkarken çocuklar, "Baba gitme, biraz daha kal" dediler yine. Ben de her zamanki gibi gitmek zorunda oluşumun gerekçelerini sanki bu gerekçeler yetişkinlerin hayatlarının anlam kaynağıymışçasına sıraladım. Hepsisi saçmalık. Fakat başka ne diyebilirdim?

"Oğlum, gül gibi bir hayatımız olabilir di aslında. Fakat sen ve kardeşin dünyaya geldikten sonra annen kendini size adadı. Kol ve bacak kıllarını ve bıyıklarını almayı sınırsızca sorun ettim içinde. Bol tişörtlerim onun üstünde memesinden akan sütle ıslanıyordu. Senin banyo suyunun sıcaklığını doğru ayarlayamadım diye defalarca azarlad beni. Hem sonra siz üçünüz beraber çok mutlu oldunuz. Bense bu mutluluğa dahil olmayı bir türlü beceremedim. Girmemem gereken arayışlara girdim. Dilediğince kalabilirdim aslında burada. Ama annen beni görmeye iki günden fazla katlanamıyor. Bu yüzden gitmek zorundayım."

Yolculuğum yarım saate kalmaz biter. Her dönüşte içimde hep aynı yıkım. Bu yıkımı ki sevinç dolu olması gereken gidişlerimi bile uzaktaki keskinliğiyle mahveder. Keşke günah olduğumu düşündüğü için kadınlarla tokalaşmayan adamlardan olsaydım. Bilmenin pek de bir şey saydırmadığı o kaskatı sıkıcı bilgilerden uzakta, doğrumu ve yanlışımı akıl sır erdiremediğim masallarda bulurdum. Belki o zaman rutinim ve alışkanlıklarım mutluluğunda huzur içinde ölümü bekler, tutunacak dalımın beni sarıp sarmaladığı hissiyle çektiğimiz acılarda bile bir anlam bulurdum.

Fazıl Lokumcu

iki şey: aşk ve şiir
mutsuzlukla beslenir biri
biri ona döndürür

Cemal Süreya

Tüm fikirlerin
tükense bile yola
devam et; oraya
varacaksın.

edgar allan poe

- İmtiyaz Sahibi: Birgün Yayıncılık ve İletişim Tic. A.Ş. adına İbrahim Aydın
- Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Sefer Selçuk Özbek
- Yayın Kurulu: Önder Abay, Barış İnçe
- Edebiyatı Danışmanı: Haydar Engelen
- Editörler: Burak Abatay, Mustafa Kömüş
- Sokak Ekibi: Can Binalı Aydın, Onur Tunçay, Selin Kalkan, Merve Bavra, Gizem Çatak, Meral Çınar
- Reklam ve İletişim: bavulreklam@birgun.net, bavul@birgun.net
- Kapak: İllustrasyon: Ethem Onur Bilgiç
- Grafik Tasarım: Barış Can Sarıoğlu
- İletişim: 0546 2863528 - iletisim@bavuldergi.com - bavul@birgun.net
- www.bavuldergi.com
- Adres: Gülbahar Mahallesi, Avni Diligil Sokak, Özden Apartmanı, No: 14/3 Mecidiyeköy/Şişli İstanbul
- Baskı: UNİPRINT Basım Sanayi ve Tic. A.Ş.
- Adres: Ömerli Mah. Hadimköy - İstanbul Cad. No:159 Hadimköy Arnavutköy 34555 İstanbul / TÜRKİYE
- Tel : +90 212 798 2840 / Faks : +90 212 798 2063 - www.apa.com.tr
- Genel Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
- ISSN: 2149-8113 Ayık yaygın süreli yayındır.

sizin
bavulunuz

Yolladığınız öyküleri bundan böyle her ay bir yazırmız seçiyor. Önümüzdeki sayı Önder Abay'ın seçeceği öykü yayımlanacaktır. Değerlendirilmesini istediğiniz 3000 vuruş civarı öykülerinizi sizinbavulunuz@gmail.com adresine yollayın, yazırmız seçsin.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

/bavuldergi

/bavuldergi

/bavuldergi

Bavul Bulmaca

Çözümü sizinbavulunuz@gmail.com adresine gönderenler arasında yapılacak çekilişte kazanana bez çanta, rozet ve kitap hediye...

Hazırlayan: İlker Mumcuoğlu

SOLDAN SAĞA

1. Resimdeki Rus yazar - Sevemeliyiz'i de söyleyen hüznünlü ses - Kar romanındaki temel tip. 2. Scott Sigler'in korku romanı - "...Çil" (Yönetmen, senarist) - Atardamarların duvarlarında oluşan anormal yàngısal akuyvar birikmesi - Broods'un bir şarkısı. 3. "Gemilerde ...Var" (Beyaz da söyler) - Nancy Sînatra çok güzel söyler - "Ne efsunkar imişsin ah ey didar-ı hürriyet / ...aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten" (Namik Kemal). 4. "başucum yatağımın ...bir lamba ve siyah deri kaplı derin defterler" (Enis Batur) - Faiz - "Kızıl ..." (Tom Clancy'nin romanı). 5. Bir Japon tiyatrosu - "...Akyavaş" (Ressam) - Bir nota - "Gümüş ..." (Tarkan'ın bir macerası) - Kamyonet. 6. Ak Liman adlı romanı da olan Azeri yazar - "...Dalton" (Bir James Bond aktörü) - Mor ve Ötesi'nin bir şarkısı - Yabancı bir haber ajansı. 7. Işık şiddeti birimi - Fransız işçilerinin ve entelektüellerinin içip içtikleri sığara (Bkz Jacques Brel, Serge Reggiani). 8. "Cruz" (Oscar ödüllü İspanyol aktör). 9. "Sator ...tenet opera rotas" (Foucault Sarkacı'nda da geçen mistik palindrom) - "...Firat" (Görevi Kaybedenler Kulübü'nde de oynayan aktiris) - Şair Cemal Süreya'nın soyadı - Yılmaz Güney ve Şerif Gören'in yönettiği film. 9. Erdal Öz'ün bir romanı - Gökseil'in söylediği bir şarkı - Sir with Love'da söyleyen şarkıcı. 10. "Ne ...ne divane" (Yunus Emre) - Su - Vilyet - Bir süs köpeği türü. 11. Nikaragua'nın plaka imi - Afganistan para birimi - Kağıt ya da madeni para üzerindeki kafa resmi. 12. Çerkez destanı - Hawaii çalgısı - Birleşmiş Milletler (Kısa). 13. Tarık Akan ve Müjde Ar'ın başrollerinde oynadığı, Şerif Gören'in filmi - Buster Keaton'ın başyapıtı. 14. Luc Besson'un bir filmi - Bir rock müzik grubu - Gaziantep'in bir ilçesi. 15. Dalalı olur - Yakanın göğüsü doğru devrik kısmı - Güney Anadolu'da bir ırmağ - İsviçre'de bir ırmağ.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. "Hafifletilmiş Bir ..." (Şükran Kozalı'nın yeni romanı) - Orhan Hançerlioğlu'nun bir romanı. 2. "...Baydar" (Elveda Akyavaş'ın yazdığı) - Seviyorum Seni'yi de söyleyen şarkıcı - Spielberg'in bir bilimkurgu filmi. 3. "...Schifrin" (Görevimiz Tehlike'nin müziği ile tanınan piyanist, besteci) - Sıcak su ekleyerek espresso kaynatmak yöntemi ile hazırlanan kahve türü. 4. Keskin nişancı - Bir çeşit güvercin - "Üç ..." (Kieslowski'nin film üçlemesi). 5. Osmanlı toprak düzeni - Billy Bob Thornton'un başrolünde oynadığı TV dizisi. 6. Kırgızistan'da bir kent - "Pierre ..." (Aziyade'nin yazanı) - Uluslararası Para Fonu - Rachid Taha'nın bir şarkısı. 7. Müziğin Francis Lai'nin yaptığı, David Hamilton'ın filmi - Güneş'in batma vakti. 8. Akira Kurosawa'nın bir filmi - 2 Temmuz 1993'de, sanatçıların yakıldığı Sivas oteli - "...Baker" (Boney M'nin şarkısı). 9. Ayşe Kul'in bir romanı - Efendisiz samuray - Bir tür fındıklı sekerleme. 10. "Hansel ve ..." (Grimm Kardeşler'in masalı) - Franz Kafka'nın mektup parkadaşı. 11. Urfalı bir divan şairi - Kronik bir deri hastalığı (Kısa). 12. Selçuklu larda şehzadeleri eğiten yüksek görevli - Bir nota - Anna Vissi'nin bir şarkısı. 13. Sev Kardeşim'i söylediler - Merkez dışı yerler, dolay çevre. 14. Büyük Sahra'da kumullara örtülü bölge - Osman Gazî'nin kayınpederi - Üye. 15. "Mr. ..." (Çizgi roman) - "Sertab ..." (Şarkıcı) - Jane Fonda, Meryl Streep ve Vanessa Redgrave'in oynadıkları, Fred Zinneman'ın filmi. 16. Beyoğlu'nda yok edilen tarihi sinema - Bir çoğul eki - "Biz kimseye ...utmuyoruz" (Yusuf Emre) - Praseodimim simgesi. 17. "...Şiirler" (Ece Ahıska'nın kitabı) - Bir nota. 18. Peru'nun başkenti - Öğüz Atı'nyapıtındaki temel izlek. 19. Orhan Pamuk'un bir romanı - "Ben ...Radyosu" (Serdar Koçak'ın anlatı kitabı). 20. "...Yesari" (New York'u hiç görmedim 200 civarında Mayk Hammer romanı yazar, yazar, film ve tiyatro oyuncusu, yönetmen, gazeteci vb) - Bir yüzü çok uzun tüylü, yumuşak ve parlak kumaş.

Sayı: 39
Bavul Bulmaca
Çözümleri

SOLDAN SAĞA

1. Ceylan Ertem-Hikaye. 2. Azil-Ava-Titanic-Mat. 3. Notos-Ruhi Su-Anıları. 4. İsa Çelik-Rana-Anar. 5. Arkadaş-Camus-Zeze. 6. Mob-Eleni-Enis-Metis. 7. Asaf-Ovmacı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Can Yaman-Norman. 2. Ezo-Rosebud-Aza. 3. Yitik Bahar-Ayin. 4. ... 5. ... 6. Na-Çalı-Rede-Do. 7. Evreş-Sevişmek. 8. Raul-Noam-Çar. 9. ... 10. ... 11. ... 12. ... 13. ... 14. ... 15. ... 16. ... 17. ... 18. ... 19. ... 20. ...

- Hiciv-Ekar-Ya. 10. Etika-Makal-Yay. 11. Mis-Mead-Sıcak. 12. Turunç-Vakit. 13. Ha-Asi-Bob-Baba. 14. İnan-Serdar Akar. 15. Kiraz-Dev-Al-Re. 16. Acı-Emelim. 17. Lazer-Li. 18. Emanet. 19. Ara-İleri. 20. İtr Esen.

